

Anadolu'ya Adanmış Bir Yaşam

# METİN SÖZEN





Anadolu'ya Adanmış Bir Yaşam

**METİN SÖZEN**

**Yayımlayan:**

Sarıyer Belediyesi

**Metinler:**

ÇEKÜL Vakfı Bilgi Belge Merkezi ve  
Tarihi Kentler Birliği Arşivi / TKB Anadolu Toplantıları,  
Prof. Dr. Metin Sözen Değerlendirme Konuşmaları

**Baskı:**

Haziran, 2023

## **Değerli Dostlar;**

*Beşikler vermişim Nuh'a  
Salıncaklar, hamaklar,  
Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,  
Anadoluyum ben,  
Tanıyor musun?*

Ahmed Arif, Anadolu'yu ne kadar güzel anlatır dizelerinde. Bereketli topraklardır Anadolu. Her bir bölgesinden, bir köşesinden tarih, kültür, doğal güzellik fışkırır adeta.

Binlerce yıldır birçok medeniyete ev sahipliği yapmış toprakların bereketini usta yazar Yaşar Kemal de şöyle ifade eder: "Mevlana'yı, Hacı Bektâş-ı Velî'yi Karacaoğlan'ı, Yunus Emre'yi, Nâzım Hikmet'i ve Mustafa Kemal Atatürk'ü yetiştiren bu topraklarda umut bitmez."

Günümüzde bu toprakların hakkını tam olarak verebiliyor muyuz? Gelecek nesillere taşımak üzere, geçmişten emanet aldığımız bu mirasa yeterince sahip çıkıyor muyuz? Maalesef "evet" demek zor. Kentleri kent kılan birikimleri gözden çıkarmayı dahi denedik. Kültürel kimlik, kültürel süreklilik için gerekli olan ve yerine yenisi konamayacak varlıklarımızı koruyamayarak dünya uygarlık tarihinde boşluk yaratılmasına dahi sebep olduk.

Fakat bu bereketli toprakların, bu büyük emanetin farkında olan; yaşamını bu toprakları, tarihini, yapılarını, doğal güzelliğini, önemini anlatmaya, korumaya adanmış çok kıymetli değerlerimiz var. Prof. Dr. Metin Sözen, bu değerlerimizin en başında gelen isimlerinden birisidir.

Tarihi Kentler Birliği ile yaşamın gerçekliği önüne, hiçbir şart getirmeden, sadece ve sadece bu toprakların varlıklarını ve kültürünü korumak için ömrünü adanmış Metin Hoca, kamu yönetimleri başta olmak üzere bu alanda faaliyet yürüten bütün paydaşların "kutbu"dur.

Yazılı metinlerden okunarak değil, günün koşullarına ve gündemin ağırlığına göre şekillenen bu spontane konuşmalar, bugün de aynı dikkati istiyor ve önemini koruyor. Bu kitap, Metin Hoca'nın ülkemizin çeşitli şehirlerinde yaptığı, başlıkları ve içerikleriyle büyük dersler içeren konuşmalarından derlenmiştir. Bir yönüyle Metin Sözen Hoca'nın emeklerine, fikirlerine, yol göstericiliğine, mücadelesine adanmış bir saygı ifadesidir.

Metin Sözen gibi bir değeri yetiştiren bu bereketli topraklarda mücadele ve umut bitmeyecektir.

Sevgi ve saygılarımla

**ŞÜKRÜ GENÇ**

Sarıyer Belediye Başkanı

Muğla - Milas Buluşması / 29 Nisan 2005

## GELECEĞİ KURGULAYAN OLMALIYIZ

**M**uğla-Milas Buluşması, yorgun ama emeğini sonuna kadar kullanan insanların uzun yürüyüşünün sonucudur. İnsan ömrünün 50 yılı tarihin derinliklerinin uzunluğu içinde sınırlı bir zamandır. Ancak yarım yüzyıl içinde bu ülkenin diri kimlikli durmasını sağlamak için uzun bir yürüyüş zamanıdır. Bu yarım yüzyılı geçiren insanların bir bölümü karşımızda.

Bu buluşma, yorgunluğunuza değip değmediğini irdelemenin fırsatının bulunacağı bir toplantıdır. Bu yarım yüzyılın içinden gelen insanlar 1975'te bir tek ağacı, "bir tek evi değil bir kentin bütünü koruyalım" diye ayağa kalktılar ve Safranbolu'da, Muğla'da yaşamlarını bu konuya adadılar. Hiç kuşkusuz bu süreçte birlikte olduğumuz insanlar çevrelerine karşı diri durmanın bedelini ödediler. "Biz kimliğimizi tarihten ve doğadan alıyoruz" diyenler karşı duruşa cevap verdiler. Bu beraberliği kutluyorum. Safranbolu'da 1975'te her yerden gelen insanlar alanlarda konuşma yapıyorlardı. "Kamu-yerel-özel-sivil birlikteliğine dayalı yeni bir direnç yaratalım" demiştim o zaman...

Çok önemli bir noktadayız. TKB, heyecanlı ve duyarlı kimliklerin birarada olduğu bir oluşumu gündemin önemli noktası haline getirdi. İzzettin Keykavus, "Biz bu dünyada nöbetimizi tuttuk ve gittik. Şimdi nöbet sizdedir." diyor. Şimdi nöbet bizdedir. Üreten bizsek, sürekliliği kazandıran bizsek, geleceği kurgulayan da biz olmalıyız. Farklı bir sorumluluk ve farklı bir süreklilik gerekiyor. Bu sürekliliği kurumlar, kuruluşlar, sivil toplum örgütleri taşıyacak. Bu salondakileri, bu konuşmaları dinleyen kişiler olarak, yarın anıları olan insanlar olarak görüyorum. Dünyanın aklından çok, dünyaya akıl veren toplum olmanın getirdiği diri anlayışı egemen kılacak günler diliyorum.

Yorgunluğunuz kutlu olsun.



Euromos Antik Kenti, Muğla

Amasya Semineri / 19 Mart 2005

## **BU BİR KÜLTÜR YÜRÜYÜŞÜDÜR**

Yıllar önce TBMM ile Amasya'ya gelmiştik. Hâlâ heyecanını kaybetmemiş insanlarla beraber olmak çok güzel...

Burada biz, "kiminle beraber yürüyoruz?" sorusunun toplantısını yapıyoruz. Bu bir kültür yürüyüşüdür. Sizler bu yürüyüşün ikinci halkasıdır. Eğer bir yürüyüş sağlam topraklara oturmuyorsa, içi doğru doldurulmuyorsa sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz.

Kurumlar oluşuyor, hevesler büyüyor. Bu kuruluş, Türk halkının seçtiği yerel yöneticisinin ve buradaki bir birlikteliğin sonucudur. Biz burada hemşehriler olarak buluşmayı öğrendik. Kaleniz size yalnız bakarsa, siz kaleye yalnız bakıyorsanız toprakların sahibi olarak sizler sorumluluk edinirsiniz. Bazı insanlar sıkıntıları göze alarak yola erken çıkarlar. Sonra, bazıları sıkıntıları hiç yaşamadan harekete katılır. Böylece bir oluşum olur. Bu durum doğal olarak insanlara yorgunluk veriyor ama yorgunluk size yakışıyor.

Tarsus Semineri / 19 Nisan 2005

## **AMAÇ DOĞRULARLA BULUŞMAKTIR**

Toplumların ve kentlerin kaderinde inişler ve çıkışlar vardır. Tarsus'un geçmişinde büyüklüklerin ağır bastığı bir kent olduğu gözükür. Tarihin ve doğanın eksilmediği bir kent Tarsus. Gündem sizsiniz, başkası değil. Yani bu ülkenin bireyleri, hemşehrileri ve dünyalılar olarak siz, herhangi bir ülkenin yurttaşından daha sorumlusunuz.

Doğruların pekiştirilmesi ve bu doğrularla her kesimin buluşmasıdır amaç. Burada yerel yöneticiler, onun çevresinde bulunan uzmanlar, valimiz ve kaymakamımız var. Türk milleti, merkezi hükümet ve uluslararası kuruluşlar bu harekete dikkat etsin. Bu kuruluşların dikkatsizliklerinin bir bedeli olduğu görülecek. Burada toplanan herkesi bu birlikteliğin ve gücün yeniden yapılanma merkezi olarak görüyorum. Tarsus'un toprağı, havası diri kalsın. Üzerinde yaşayanlar aynı hedefte buluşsun.

Sinop Semineri / 21 Mayıs 2005

## KALE KENTİN SİMGESİDİR

En son Ağustos 2003'te Sinop'a geldim. Bugün geldiğimiz nokta, öğleden sonra gördüğüm şey şu: Kent değişiyor. Kent, Sinoplu halkın yüreğiyle buluşmuş görünüyor.

Türkiye'nin gündemini değiştirecek başlıkları üretiyoruz. Bunlar öyle kısa zamanda üretilemez. Yarım yüzyıldır üretiliyor. Önce "Kendini Koruyan Kentler", sonra "7 Bölge 7 Kent", sonra "Barışan Kentler" dedik. Şimdi "Kaleli Kentler" diyoruz. Kale düştüğünde kent düşer.

Sinop Kalesi düşmedi. 1960'ta Diyarbakır İçkale'de kazı yaptığımda genç bir asistandım. Şu anda İçkale, Diyarbakır'da kültür merkezi oluyor. Birkaç yıl içinde yaşama geçecek. Dilerim bu kale sanatın, kültürün iç içe olduğu bir yer hâline dönüşsün. Kalelere tekrar çıkmak zorundayız. Kaleleri tekrar fethetmek zorundayız. Bu açıdan "Kaleli Kentler", Tarihi Kentler Birliğinin önemli başlıklarından biri olacaktır.

Sinop'ta Türkiye gündemini oluşturacak bir proje başladı ve bugüne kadar geldik. Kısa bir döküm yapmak gerekiyor. Dünyanın çok önemli simge yapıları var. Kale, kent her şeyidir. Yaşamı kiminle sürdüreceğine dair belirleyici noktadır. Çin set, Diyarbakır kaledir. Biri bir engeldir, diğeri bir yönetimin, yönetilenin ve yöneticinin simge alanıdır. 1959-60'ta Diyarbakır Kalesinde çalışmaya başladığımızda kalenin %90'ı duruyordu. Göçler bu kaleyi perişan etti. Şimdi Mardin Kapı'dan, Urfa Kapı'ya kadar projeleri çizildi, çevre düzenlemeleri yapıldı, temizlendi. Her şeyin başı proje. Sayın Başkanım, bu nedenle Diyarbakır örneğine bakmak gerekiyor. Gaziantep Kalesi, dönemin valisinin özel isteğiyle, hırsıyla temizlendi, herkesin kullandığı bir alan hâline dönüştü. Bayburt Kalesi çalışmaları bunların devamı niteliğinde.

Kuşadası Kalesi boğazlanmışken şu anda etrafı temizlendi. Sıkışık kentlerin ferahlayacağı yer olduğu için, gelecek siyasetimiz için kaleler önemli bir girdi olarak görünüyor. Ben öncelik turizm demiyorum ama kaleler uluslararası merkezler oluyorlar. Karaman'da "Kimliğimiz Türkçemiz" başlığı altında uluslararası bir toplantı yaptık.

### **Proje, Vizyon ve Strateji**

Karaman Kalesi bizim çıkış noktamız oldu. Kente yeniden bakarken proje, vizyon ve strateji sözcükleri her kesimden, her boyutta herkesin gündemine girmek zorundadır. Sayın Valimle Tarihi Kentler Birliğinin kuruluşunu birlikte yaptık. O zaman diyorduk ki, her kentte bir kent atölyesi kuralım. Yeni kanun buna el veriyor. Kalemizi korumak, kaleyi düşürmemek zorundayız. Burada önerim Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ortak bir masaya oturmamızdır. Burada bölge üniversiteleri tarafından gelecek siyasetimize altlık olacak girdilerin hazırlanması gerekiyor. Bunun için bütün rektörlere çağrı yapacağız. Tarihi Kentler Birliğinin 5 yıl sonra yeni geldiği noktayı tartışmak üzere, yeni düşüncelerle kendini yenilemesini istiyorum. Yönetici olarak belediye başkanlarımızın hırsını ve isteğini cevaplamamız gerekir.





Boyabat Kalesi, Sinop



## SİVİLLEŞMEK ZORDUR DERVİŞ, BİRLİKTE OLAMAMAK DAHA ZOR

Yaşımız ilerledikçe gördüklerimiz çoğalıyor. Göğüslemek zorunda olduğumuz sorunların alanı genişliyor. Deneyimlerimizin yetmediği günlerde, güvendiğimiz, aklımızdan çıkarmadığımız, sonunda “o çözer” dediğimiz hedefi olan dostlarımızdan birinin beklenmedik bir anda aramızdan ayrılışı, birden “yaşımıza yaş katıyor”, ne kadar güçlü olursak olalım bir yerlerimizin çöktüğünü görüyoruz.

Bizler, bu dünyadan “geldiğimiz gibi gitmemeye” kararlı insanlarız. Özel bir ülkede, özel bir coğrafyada yaşadığımızın bilincindeyiz. Kendimizi günümüzün “süpürücü-sıradan” değerlerine kaptırmadan yaşamayı ilke edinmişiz. Önümüzde, belirlediğimiz bir “gelecek umudu” var. Bu umudu pekiştiren belirli ilkelere dayalı dostluklar kuruyoruz. Somut sonuçlara giden çözümler üretiyoruz. Birlikteliğin sağladığı güven içinde zamanı doğru değerlendiriyoruz... Bu güven bizleri kalıcı hedeflere yöneltiyor, “gerçekleşmez” kaygısından arındırıyor, dayanışmaya dayalı bir değişim-dönüşüm-yeniden yapılanma iradesine süreklilik kazandırıyor, yeni bir gündemin oluşmasına ortam hazırlıyor.

Tüm bu bilgiye ve birikime, yaşamı anlamlı kılacak örgütlenmeye örnek olacak adımların atıldığı Tarihi Kentler Birliğinin Trabzon Buluşmasında, hepimizin güç-güven kaynaklarından Derviş Parlak'ı “gözümüzün önünde” yitirmiş olmamız, çok yönlü kaygıları, ülkemiz adına derin üzüntüleri birlikte getirdi.

Aradan geçen kısa zaman içinde bir kez daha düşündüğümüzde, önce insanın “her konuda güveneceği” bir dostunu yitirmesinin boşluğunu yaşıyoruz. Zor günlerde adım adım çözüme giderken, onun içten ve yalın davranışını daha şimdiden arar oluşumuz, birbirimize bakarken bu çok erken yitirişin cümlesini kurmakta zorlanışımız, özlemin zaman içinde büyüyeceğinin bir işareti.

Yaşamım boyunca ülkemde farklı değerlerin egemen olması için çaba gösterdim. Çok insanla birlikte oldum. Sevinçleri-hüzünleri onlarla paylaştım. İhanetinin farkına bile varamayan kimlikler nedeniyle sıkıntılı günler geçirdim. Fırtınaları kendi içimde çözmeyi öğrendim. Ancak son yıllarda, bir gün olsun birbirimizden kopmadan yorgunlukları göğüslediğimiz düşünce ve eylem arkadaşlarımızı çok genç yaşta sık aralıklarla yitirmenin ülkem açısından bedelini düşünmeye başladım. Üzüntümün boyutunu büyüten, bu “zamansız ayrılışların” özlü değerleri kullanarak gündem oluşturan bizlerin çevresinde yoğunlaşması, bizleri “öfkeyle karışık” yeni duygulara yöneltmesidir.

Köksüz, özsüz, günü kurtarmaya yönelik bir ortamın yaygınlaştığı günümüzde, Derviş Parlak'ın bunun tam tersi bir yaşam biçiminin simgesi olarak aramızdan ayrılması, “yanlırlara dur” diyenler için çok farklı bir anlam taşıyor. Sorumlulukla yüklü böyle özel bir karakterin “kurumlaşmaya”, hukuk devleti olmanın dikenli yolunda dik durarak “örgütlenmeye” sağladığı “özverili katkı” kolay unutulamaz. Bu, yalın ve özenli bir yaşama karar vermek demektir. Önce, değerli eşi ve oğluyla bunu kanıtladı. Tutarlı ve ödünsüz, kendini sürekli yenileyerek koyduğu temel hedefe yöneldi. Bütün bunlar farklı bir yaşama karar vermek demektir. Tüm varlığını adadığı hukuk alanında, adım adım uygulamaların gerçeğinde düşüncelerini yoğurarak, onları doğrularla buluşturarak, her gününü bir sonraki güne farklı aktararak kendini “aranır”, “güvenilir”, “sonuna kadar yola çıkılır” kıldı.

**“O, GECE GÜNDÜZ BERABER  
OLDUKÇA ANLAŞILABİLEN BİR  
İNSANDI. O, KENDİNİ KOYDUĞU  
YERDEN ANLAŞILABİLECEK BİR  
İNSANDI... O, HEP DİRİ VE HEP  
YANIMIZDA...”**

Belki de bıraktığı en önemli miras bu. Sık sık birine tanıştırdığı “doğruluk yolunda hiç dava kaybetmedi” dediğimde, o özverili insan sıcaklığı gülümsemesine yansır, biraz mahcup şekilde konuyu başka noktalara yöneltmeye çalışırdı.

Genç yaşında çok yoruldu, çok gerildin bu ülke için Derviş Parlak. Bu ülkenin “önemini iyi bildiğinden”, içinden “her üzüntüye, her yorgunluğa bu ülke değer” dediğini biliyorum. İleri hedefleri olan, tutarlı kalabilmenin bedelini ödeyerek geleceğe yürüyenlere sessiz ve duyarlı bir örnektir  
*Derviş Parlak. Bilginle, bilincinle yaşa...*

## DERVİŞ PARLAK KİMDİR?

> 20 Temmuz 1957’de İstanbul’da doğdu. 1977’de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandı. 1978’de Türkiye İşçi Partisine üye oldu. 1984 yılına kadar yaşamı politika, iş ve okul arasında geçti. 1984’te hukuk fakültesinden mezun oldu ve 1987’den itibaren profesyonel avukatlık yapmaya başladı.

Hukuk devleti idealine inandı ve bu inançla mesleğini sürdürdü. TMMOB Mimarlar Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Arkeologlar Derneği, Ayaspaşa Çevre ve Güzelleştirme Derneği, Galata Derneği gibi pek çok kuruluşun avukatlığını yaptı. ÇEKÜL Vakfı ve Tarihi Kentler Birliğinin danışma kurullarına önemli katkılar sağladı. 2006 yılında ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi. Ayrıca, iki dönem boyunca Yıldız Teknik Üniversitesinde İmar Hukuku dersi verdi.

Çeşitli yayınlarda idare hukuku, restorasyon, çevre ve koruma konularında makaleleri yayımlandı. Resmî ve sivil kuruluşlarca düzenlenen kimi sempozyum ve panellerde sunduğu pek çok bildiri bulunmaktadır. Meslek yaşamının son yıllarında, yozlaşma ve rüşvet gibi alışkanlıkların hukuk alanına da yansımalarından rahatsızlık duydu. İnsanın, çevrenin, kültür değerlerinin iyiliği için çalışmayı kendisine görev edindi ve bu amaçla çalışırken 2006’da aramızdan ayrıldı.



*Buluşmalıyız...*

*Savaşın, yoksulluğun, kuraklığın ve kimliksizliğin dünyasında insan hakları yoktur.*

*Onun içindir ki insanların barış, gelişme, çevre ve kültür hakları; diğer tüm insan haklarına kol kanat geriyor. Bu hakların yaşama geçmediği bir dünyada diğer tüm insan hakları da anlamsızlaşıyor ve yaşama geçemiyor. Şimdi bu yeni haklar temelinde dayanışmanın ve buluşmanın zamanıdır.*

*İnsanlık olarak biz:*

*Eğer yaşamak istiyorsak, önce çevre ve kültür değerlerimizi yaşatmak için...*

*Eğer gelişmek istiyorsak, önce çevre ve kültür değerlerimizi geliştirmek için...*

*Eğer barış istiyorsak, önce çevre ve kültür değerlerimizle barışmak için...*

*Derviş Parlak*

Niksar Semineri / 15 Temmuz 2006

## UYGARLIK BAŞLIĞI ALTINDA YENİDEN ÖRGÜTLENMELİYİZ

Türkiye değişiyor, değişmek zorunda. Dün yola çıktığımız yerle aynı noktada değiliz. Olanaklarımız sınırlı. Kaynak sorunuyla karşı karşıyayız ama dünden daha iyiyiz. Çünkü daha örgütlüyüz. Bir dirilik söz konusu. Yola çıktığımız zaman çok yalnızdık. Doğrular çok belirgin olmasına rağmen toplum kendisini var edenlerin tahribiyle uğraşıyordu. Fark etmeden veya bir rüzgâra kapılarak büyük bir yıkılış ve yok oluşa yarım yüzyıl içinde tanık olduk.

Şimdi ise şurada oturan bütün insanların varlık nedenlerini sorguladıklarını biliyorum. Bu süre içinde ne oldu. 1975'de Safranbolu'da toplandığımız zaman Avrupa Konseyi "geçmişimiz için bir gelecek" diyordu. Bu hareketin sonunda, 1984'te İstanbul'da oy birliğiyle konu TBMM'ye aktarıldı.

Cumhurbaşkanından başlayarak tüm yetkililer kültürel mirasın ortak bir dille ve sorumlulukla korunması kararını aldılar. Bunların arkasından çok mutlu bir coğrafyada toplanıyorsunuz. 2000 yılında Avrupa Konseyi kararları doğrultusunda Türkiye'de kurulan Tarihi Kentler Birliği gerçek coğrafyasını buldu. Şimdi bu insanlar burada seminer yapıyorlar. Bu coğrafyadaki bütün insanların biraraya gelmesi temel hedefimizdir dedik.

Kelkit Platformu, arkasından Kelkit Havzası Kalkınma Birliği oluştu. Birlik, göçü önlemek, buradaki birikimin buraya akmasını sağlamak için kuruldu. Bu toprakların uygarlık başlığı altında yeniden örgütlenmesi ile sözümüzün ağırlığı büyüyecektir. Şu anda yola çıktığımız başlık eğitime dayalı bir başlıktır.

Birçok üniversitenin içinde ve kuruluşunda buldum ama ilk defa bir üniversitenin, her yaşta araştırmacılarıyla alana indiğini gördüm. Size doğru bilgiyi aktarmak için çaba gösteriyorlar. Sayın rektörün şahsında bütün emeği geçenleri kutluyorum. Bizim birliğimizi kuranlar şimdi inanın, gündemin değişmesine yönelik her harekete cevap vermeye çalışıyorlar. Seçilmiş olan İdris Şahin, geldiği günden bugüne "bunu halkla beraber yaptık" demiyorsa sistem çökmüş demektir. Bilincinizi kutluyorum. Koyduğumuz vizyon ve strateji ile bu seminerde sağlam temellerde buluştuk.



## NİKSAR EKOLOJİK TARIM DENEME BAHÇESİ (NET PROJESİ)

Anadolu'nun henüz kirlenmemiş sayılı havzalarından Kelkit'te organik tarımın yaygınlaştırılması düşüncesiyle, ÇEKÜL tarafından 2004 yılında başlatılan NET Projesi kapsamında, Kelkit Havzası Araştırma Enstitüsü bünyesindeki araştırma ekibi, organik tarım konusunda planlama yapıyor. Enstitü bünyesindeki çalışma ekibi, vadideki her ilçeyi köy yerleşimleriyle birlikte tek tek mercek altına alıyor. Her ilçenin risk, kirlenme, yerleşim, taşıma gücü, bitki örtüsü, jeoloji, drenaj ağı, maden, morfoloji ve eğitim haritalarını çıkarıyor. Bu haritalar üzerinden yerel yönetimlerle projeler hazırlanıyor, ortak çalışmalar yürütülüyor.

*Kaynak: ÇEKÜL web sitesi, 2006*



Midyat Konukevi, Mardin

Mardin-Midyat Buluşması / 7 Eylül 2006

# YARINLARI DOĞRU PROJELERLE KURMALIYIZ

O kadar uzak yerlerden geldiniz ki yan yana oturunca konuşmalarımızı sıradan yapmıyoruz. Uygulamaya başladığımızda, yaşama geçirdiğimizde, paylaştığımızda, yaptığımız işin onurunu duyuyoruz.

Toplumların özel anları vardır. Bunlar çok sınırlıdır. Biz TKB olarak 21'inci yüzyıla farklı bir beraberlikle girdik. Bu toplantıda dün gece gördüğüm şey şuydu: Herkes beraberce bir şeyi çözmek üzere konuşuyor. Türkiye'de çok toplantı yapıyoruz. Uluslararası beraberliklerde bu bilincin yeterince anlaşılmadığını görüyoruz.

Yanlışlarımız olabilir ama siz yerel yöneticiler ve kamunun diri duran güçleri hepiniz "yaptık, yapmak istiyoruz, beraber olursak bunları yarına taşıyacağız" diyorsunuz. İşte önemli olan nokta budur. "Kurmak" çok önemlidir.

Türk toplumu kurmakta iradelidir ama ondan sonrasının getirilmesinde gereken soğukkanlılığı ve özveriyi daha yeni yeni anlıyor. Düzeyli yönetimin düzeyli sonuçlara akmasını, inanca dönüşmesini biz şimdi yaşıyoruz. Az ve öz konuşarak, doğru projelerle yarınları kurmak istiyoruz.

Çok sessiz değil, gürültüsüz çalışıyoruz. Türkiye için geliştirdiğimiz kavramların basın tarafından da doğru anlaşılması gerekiyor. "Uygulamaya dönüşmeyen bilgi ve bilim doğru ve yanlış arasında bir yerededir" diyor ünlü Diyarbakırlı bilim insanı. Mardin'de de üniversite açıyoruz. Fakültelerin Mardin'in ihtişamlı tarihi binalarında kurulmasına özen gösterildi.



Beypazarı Semineri / 25 Kasım 2006

## **BİZİ BİZDEN BAŞKA YARINA TAŞIYACAK GÜÇ YOKTUR**

**H**epinizin yoku var etme girişimi mekânlardan daha büyük. Bu girişimin en görünmeyen tarafı ise hep birlikte sevgi ve coşkuyla Türkiye için yürüyüşümüzü gerçekleştiriyor olmamız. Türkiye'nin 50 yıllık koruma tarihine baktığımızda hızla geliştirdiğimiz başarılı çalışmalar var.

Bu nedenle Dolmabahçe Sarayında birkaç gün önce şu cümleyi söyledim: Yarına bakış açımızın niteliği, kuracağımız yeni örgütler, sınırlarını büyüteceğimiz hedefler, iyi boyutlandıracağımız toplantılar gelecek adına ölçü olacaktır. Başkent Ankara, İstanbul ve İzmir gibi şehirler şunu çok iyi bilmelidir... Onların hayat kaynağı Anadolu'dur. Bizi, bizden başka yarına taşıyacak güç yoktur.

Bu durum Beypazarı'nda da aynı. Burada kendi olanaklarını kendi yaratarak, "ben varım" diyen bir başkana sahibiz. Beypazarı'nda bu çerçevede de bakmanız gerekiyor. Gözü önce toprağında, sonra dışarıda olan yeni bir yolu Beypazarı'nda denedik.

Kadını, çocuğu, dışarıdaki ve içerideki Beypazarlı'na, kendi kendini denetleyen bir mekanizmayı birlikte yürürlüğe soktu. Beypazarı halkını kutluyorum ama bundan sonrasının daha zor olduğunu söylüyorum. Para çoğaldıkça, ahlâkın azaldığı birçok alanda çürüme oluşuyor.

Safranbolu'da başlatılan olay, üzüntülerin çoğaldığı bir aşamadan geçti. Beypazarı doğruyla yanlış arasında bir yerde değil, doğruyu büyüterek geldi. Ama bunun akışı da sağlıklı olmalı. Buradan içeri girerken en az on belediye başkanıyla, yaptıkları çalışmalarını konuştuk. Birazdan seminerde konuşacak arkadaşlar sadece uzmanlıklarını aktaracaklar. Esas bildiriye başkanlar, siz sunuyorsunuz, deneyimlerinizi birbirinize aktararak asıl dinamizmi sizler yaratıyorsunuz.







# ZAMANIN VE KÜLTÜRLERİN İÇİNDEN AKTIĞI ANADOLU KAPISI: AHLAT

*“Kaynaşır birbirine gün olur zamanlar  
Geçmiş, gelecek birleşir tek kesitte.  
Sanki ilk kez yaşarız, yaşanmış geçmiştir;  
Ya da başlar ansızın tâ ilerde gelecek.”*

**B**ehçet Necatigil'in bu dizeleri, bir bakıma Ahlat'ın bütünü için düşündüğümüz/düşlediğimiz “yeni gelecek” adına çıkış noktalarını, temel hedefleri belirlemektedir. Burada “zamanın kaynaştığı geçmiş, bugün bizlerin o “geçmişe bakış açımız”, zengin bir gelecek yaratma yolunda “önümüzde duran büyük olanak”, üç yönlü bir inceliği/yaklaşımı kaçınılmaz kılmaktadır.

Dünü-bugünü-geleceği ortak değerlendirmede gözden ırak tutmamamız gereken bu ana noktaların sağlıklı saptanmasıysa, bizleri dilediğimiz doğru çözüme, “özgün alanı” yeniden düzenlemeye götürmede sayısız kolaylıklar sağlayacaktır. Sorular bizi büyük coğrafyalardan adım adım Ahlat'ın doğrularına yöneltse...

Konuyu değişik ölçekler içinde “Ahlat odaklı” düşünmeye başladığımızda, ister istemez kendimize bir dizi soru sormamız gerekiyor. Bir başlangıç olarak “Ahlat'ın büyük coğrafyaların birbirine bağlandığı/aktığı noktadaki önemi ve önceliği nedir?” diye bir soruyla yola çıksak, hemen kent olarak Ahlat'ın özel konumu varlığını gösterir. Ayrıca bu, salt bulunduğu coğrafyadan kaynaklanmamakta, tarihin akışını da izleme olanağı vermektedir. Bu iki öge aynı zamanda, saptayacağımız “anıların/birikimlerin süreklilik kenti Ahlat vizyonu” için de önemli bir girdi oluşturmaktadır. Asya'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Akdeniz'e Avrupa'ya ulaşmak isteyen toplumlar için Ahlat, Anadolu'nun büyüklükleriyle buluştukları “en önemli kapısı ve geçit yollarından” biridir. Süphan, Nemrut dağları ve Van Gölü, bu girişin altını güçlü çizen temel büyüklüklerdir. Anadolu coğrafyasına böyle bir zenginlik/çeşitlilik içinden girmek, ardından tutunmak ve burada varlığını duyurmak, tüm “toplumların öncelikli gündemi” olmuştur. Van Gölü çevresindeki derinlikli tarih, Ahlat için temel girdilerden biridir. Sorumuzun cevabı, bu “özel coğrafya ve tarihten” kaynaklanmaktadır.

Bu tarih ve kültür havzası içine Ahlat'ı doğru yerleştirmek, bizlerin vurgulanacak öğeleri sağlıklı belirlememize bağlıdır. Hiç kuşkusuz Ahlat'ta “özgün bir mezarlıklar bütününde” oluşturacağımız “kültür odağı”, geçmiş-bugün-gelecek kadar Asya-Mezopotamya-Anadolu coğrafyasının temel özelliklerini de içermelidir. Bu yaklaşım, ayrıca Ahlat'taki kültür varlıklarını “doğru okumamıza, doğru değerlendirmemize” olanak sağlar. Geniş coğrafyaları bağlayan yoldan Van Kültür Havzasına... Konuyu belirli coğrafyaya yöneltip “Van Gölü Havzasında Ahlat hangi değerleriyle bütün içinde yer almalıdır?” diye kendimize ikinci bir soru sorarsak bunun cevabı, “özel konumuyla” ve içerdiği “doğal-tarihsel-kültürel varlıklarla” ilgili olacaktır.

ASYA'DAN ANADOLU'YA,  
ANADOLU'DAN AKDENİZ'E,  
AVRUPA'YA ULAŞMAK  
İSTEYEN TOPLUMLAR İÇİN  
AHLAT, ANADOLU'NUN  
BÜYÜKLÜKLERİYLE  
BULUŞTUKLARI "EN ÖNEMLİ  
KAPISI VE GEÇİT YOLLARINDAN"  
BİRİSİDİR.



Ahlat, Bitlis

**SONUÇTA HER ŞEY,  
"DÜN-BUGÜN-GELECEK"  
SÖZCÜKLERİNE DAYANARAK  
"ÖLÜM" VE "KALICILIK"  
ÇİZGİSİNDE BİR "YOL"  
İZLEMEMİZDEN GEÇMEKTEDİR.**

Yüzlerce yıl içinde Anadolu'yu değerlendirmeye alan ünlü gezginlerin ve araştırmacıların belirttikleri gibi, "günün her saatinde değişen görkemli doğası" ve yapıtlarının "çarpıcı zenginliğe" ekledikleri, konunun temel girdilerini oluşturacaktır. İster istemez bu durum, "kentlin doğru okunmasını" zorunlu kılacaktır. Hemen bunun ardından, her ulusun ve her kesimin algılaması için, tüm çağdaş anlatım tekniklerine yer veren bir "kurguya",

süzülmüş doğru bilgilerle donatılmış "stratejik plana" gereksinim duyulacaktır. Buna bağlı olarak, kentin geçmiş birikimlerinden kalan öğelerin yeniden "ayrıntılı envanteri", sağlıklı gelişmelerin saptanması gündeme gelecek, böylesi bir çalışmanın ardından, Van Gölü Havzası bütünü içinde ilişkiler ağını sağlam oluşturmak kolaylaşacaktır.

Bu aynı zamanda, "Bugünkü Ahlat yerleşmesi hangi öğeleriyle yeniden bütünleştirilecektir?" sorusunu gündeme getirecektir. İster istemez çıkış noktamız, "Harabe Şehir Kabristanı", "Taht-ı Süleyman Kabristanı", "Kırklar Mezarlığı", "Merkez Kabristanı", "Meydanlık Kabristanı", "Kale Mezarlığı" başlıkları altında toplanan bu özel alanlar olacaktır. Konunun ağırlık merkezini oluşturan bu bütünün gereken incelikte ve çok yönlü, "kendisini anlatacak" nitelikte devreye girmesi için, bir dizi "temel kavramlara" dayalı tasarım ve uygulamalara gerek duyulacaktır.

Çünkü tarih yüklü on mahalleden oluşan Ahlat, "Harabeşehir", "Kale" ve benzeri birimleriyle geniş bir alanı içermekte, son yıllarda sağlıklı düzenlemeler sonucu dünün Ahlat'ını hemen algılamak güçleşmektedir. Salt mezarlıklar konusunda yapılacak çalışmalar ise dünü bugüne bağlamada bazı boşluklar yaratacaktır. Bu durumun, günümüz olanaklarıyla ve anlatım teknikleriyle, bir oranda kavranabilir bir çizgiye getirilmesi mümkündür. Burası kavranabilir bütünlüğe nasıl ulaştırılacaktır? Buraya kadar sorulan soruları alt alta yazıp düşündüğümüzde, "temel hedeflerimizi / bütüncül bakış açımızı / önceliklerimizi / aşamalarımızı içeren vizyonun", "stratejik planın" içeriğini doldurmaya çalıştığımızda geleceğimiz nokta, "Anadolu'da Ahlat, bu mezar anıtlarıyla dünyaya neleri anlatmalıdır?" sorusuna vereceğimiz cevapta düşümlenmektedir.

Sonuçta her şey, "dün-bugün-gelecek" sözcüklerine dayanarak "ölüm" ve "kalıcılık" çizgisinde bir "yol" izlememizden geçmektedir. Elimizde kendimizi anlatacak temel veriler "mezar taşları", "kümbetler", bunları anlamlı kılan değişik işlevli diğer yapıtlardır. Çevresi yer yer duvarlarla sınırlanmış bugünkü ortamda bu alanı "anlamlandırmak" için bir dizi bilginin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bugüne kadar yapılan kazı ve araştırmalardan elde edilen verilerin gözden geçirilmesinden sonra, bütün içinde tartışılarak belirlenecek ve özenle tasarlanacak "ana girişin" ardından artık kendimize tüm alanı içeren bir "yol çizmemiz" gerekir. Burada tasarlanacak ana giriş ise, başlı başına bir "simge niteliği" taşımaktadır. Ardında levhalar, oklar, aydınlatma öğeleri, mezarlıkların "doğallığını bozmadan" geçmişin "yönetenlerini, yönetilenlerini", "sanatçıları-zanaatçıları", birbirini izleyen "her dönemin belirgin özelliklerini" kesintisiz okumamıza, onların dünyasıyla kendi aramızda bağ kurmamıza olanak verecek nitelikte olmalıdır. Bu çok geniş alanda çizeceğimiz ana yol ve ona bağlanan yollar boyunca her nokta, "iki dünya arasındaki konumumuzu" belirlemelidir.





**VAR OLAN BİRİKİMİN  
ÖTESİNE GEÇİLEREK, "TARİH  
VE COĞRAFYA", DOĞUDAN  
ANADOLU'YA AKAN AHLAT'TAN  
BATI'YA YÖNELEN BİR BÜYÜK  
KÜLTÜRÜN İZİNİ BELİRTECEK  
NİTELİKTE VURGULANMALI,  
MÜZENİN TEMEL TASARIMINI  
YÖNLENDİRMELİDİR. BİR BAKIMA  
SÜREKLİ YİNELEDİĞİMİZ "İPEK  
YOLU KÜLTÜR YOLU" TEMELİNE  
DAYALI OLARAK, "DOĞUDAN  
AKIP GELENLER", "ANADOLU'DA  
KARŞILAŞILANLAR", "BU  
BULUŞMANIN SONUCU  
YARATILANLAR" ELDEKİ  
VERİLERLE "DOĞRU BİR KURGU  
İÇİNDE" ANLATILABİLİRSE,  
BURADAN SAĞLANAN BİLGİ  
ALTYAPISIYLA AHLAT'I GEZENLER,  
FARKLI BİR DÜNYANIN VARLIĞINI  
DAHA KOLAY ALGILARLAR.**

Behçet Necatigil'in dizelerine benzer öğeler mezar taşlarının, kümbetlerin yazıtlarından alınarak önümüze "duyarlılığı / bilgileri artırıcı" nitelikte gelmelidir. Ayrıca oluşturulacak gezi yolları, gezenlerin zamanlarıyla ilgili olarak alternatifleriyle düzenlenmelidir. Burada göz ardı edilmemesi gereken temel nokta, "dün bugün", "bu dünya öbür dünya" açıklamalarının / metinlerinin hep insan odaklı öne çıkmasıdır. Büyük bir birikimin ürünü olan mezarlığın inanılmaz "yaşam ve düşünce zenginliğinin kaynağı" olduğunun gösterilmesidir.

Taşların, birbirinden ilginç yapıtların, anlatılanların çok ötesinde farklı anlamları olduğunun günümüz insanına anımsatılmasıdır. Dünyada, mezar taşlarını, kümbetleri/türebeleri izleyerek bir toplumun yaşadığı / değerlendirdiği coğrafyaları öğrenmemize olanak sağlayan örnekler azdır. Toplumumuzun Asya'da Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklulardan akıp gelen değerlerinin, mezar anıtlarının bu mezarlıkta somutlaştırılmış olması, geniş coğrafyamızı, tarihimizin her evresini adım adım duyurması, bizler için önemli bir şans olarak gözükmektedir. Bu açıdan tüm verilerin çağdaş anlatım teknikleriyle sunulması için mezarlıkta çizilecek "düşünme / öğrenme yolu" önem kazanmaktadır. Ardından, Ahlat'ın diğer yapılarıyla "aynı anlatım tekniğiyle" ilişki kurmamız kolaylaşmakta, sorun "bağlantı öğelerinin belirlenmesine" kalmaktadır.

Her bilgiyi kronolojik sıralamak kadar anlamlandırmak da, farklı "yöntemleri / yaklaşımları" gerektirmektedir. Böylesi bir birikimin sunumu, "güçlü bir çatıya", sağlam bir "hedef belirlemesine" ihtiyaç göstermektedir. Düz tasarımları aşan, geniş coğrafyaları dikkate alan akış şemasını, tarihin her evresinin temel öğeleriyle belirlemek, değişik ölçekte bağlantılara yol açacak bir "genişliğe

ulaştırmak”, yola çıkış nedeninin kaçınılmaz sonucu olmaktadır. Geniş coğrafyayı, havzayı, Ahlat'ı anlatacak iki nokta...

Burada yaratılacak “farklılık/çeşitlilik/özgünlük” iki ana noktada toplanacaktır. Birinci ağırlıklı nokta, Ahlat Müzesi'dir. Bu müzede var olan birikimin ötesine geçilerek, “tarih ve coğrafya”, doğudan Anadolu'ya akan Ahlat'tan Batı'ya yönelen bir büyük kültürün izini belirtecek nitelikte vurgulanmalı, müzenin temel tasarımını yönlendirmelidir. Bir bakıma sürekli yinelediğimiz “İpek Yolu Kültür Yolu” temeline dayalı olarak, “doğudan akıp gelenler”, “Anadolu'da karşılaşılacaklar”, “bu buluşmanın sonucu yaratılanlar” eldeki verilerle “doğru bir kurgu içinde” anlatılabilirse, buradan sağlanan bilgi altyapısıyla Ahlat'ı gezenler, farklı bir dünyanın varlığını daha kolay algırlarlar. Kuşkusuz bu yeni düzenlemede, müze kadar birbirinden ilginç yapıtların ve mezar taşlarının yarattığı özgün alanın tüm verilerinin ve kurgusunun başta bilinmesi, sistemin bu verilere dayalı oluşturulması gerekir.

Denenecek anlatım tekniklerinin “gerçekçi belirlenmesi, sürekliliğinin iyi ölçülmesi”, müzeyle alan arasındaki ilişki için büyük önem taşımaktadır. Aynı durum, kullanılacak her öge için de söz konusudur. Dayanaklı ve bütünlüğü sağlayıcı “malzeme ve inceltmiş bir tasarım”, geniş alanın hedeflediğimiz nitelikte okunmasını kolaylaştırır. Müzenin ötesinde, alana girişlerin farklı bir önemi vardır. Gelenekle günümüz arasında bağ kurmadaki “yorum ve başarı”, özgün kimliği belirlemeyi kolaylaştırır. Macaristan'da Mohaç'ta savaş alanının düzenlenmesinde, “temel bir felsefenin varlığı” daha girişte anlaşılacakta, her ayrıntı anlamlı bir bütünün parçası olmaktadır. Ahlat'ta elimizde değerlendirecek sayısız öge olduğu için, hep varolandan kalkarak “yalın bir anlatım diline” ulaşmamız temel hedefimiz olmalıdır.

Mümkün olduğu oranda mezar taşlarına, kümbetlere birbirleriyle ilişki kurulabilecek nitelikte yaklaşılarak, zaman içinde yaratılmış ortamı zedelememiz gerekir. Bu nedenle derlenen verilerin özelliği, “bu dünya öteki dünya ilişkisi ortamında değerlendirmeye alınmalı, “geçmişin her kesim insanının” mezar taşlarından, kümbetlerinden bize aktardığı değerler öne çıkmalıdır.

Ayrıca bu geniş alanı yaratmış taşçı ustalarının, diğer sanatçıların ve zanaatçıların nasıl çalıştıklarını göstermek için, müze çevresinde bir “Ahlat Kent Atölyesi” oluşturularak, “geleneğin yaşatılması” sağlanmalıdır. Ayrıca atölye de gezilebilmeli, ürünler burada satılabilmelidir. Bunun yanı sıra, anıtların üzerinden alınacak ilginç örnekler, günümüz yaşamına girebilecek nitelikte “yeniden yorumlanarak”, çağdaş bakış açısının da yansıtılması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, bu büyük mezarlık alanında, bilimsel kazılar yeniden programa bağlanarak ve sürekli ilgi odağına dönüştürülerek, geleneksel atölyeler geliştirilerek, müzeyle alan arasında farklı bağlantılar sağlanarak, Ahlat'ın ve Van Gölü Havzası'nın diğer zenginliklerine gönderme yapılarak, çağın gereği olan düzeyli tanıtım malzemeleri üretilerek, geniş zaman içinde coğrafyaların yarattığı kültürlerin “aktığı / kesiştiği / zenginleştiği” bu ortam, “ikinci yaşamına” kavuşturulmalıdır. Kimliğine uygun sürekliliği sağlanmalı, Anadolu'nun “kültür kapısı” olduğu artık kolay algılanmalıdır. Belki o zaman, geçmiş ve gelecek “tek kesitte birleşme” şansına ulaşmış olacaktır.



Hadrian Kapısı, Antalya



Kaş Semineri / 27-28 Ocak 2007

## BÜTÜNCÜL VE DAYANIŞMA İÇİNDE BİR TÜRKİYE İSTİYORUZ

Bu toplum çok önemli ve diri bir toplumdur. Toplum; bastığı toprağı, soluduğı havayı, beraber olduğı insanı bildiğı zaman diri bir toplumdur. Ben sayın valimle ne zaman konuşsam, konuşmayı bir sonraki günün ne olacağına dair bir cümleyle bitiririz. Bu ülkenin yurttaşları, her sabah kalktığı zaman, ülkem için bir gün öncesine göre farklı ne yaptım sorusunu sormak zorunda olan bir toprak parçasının insanıdır.

Bugün yalnızca doğa ve kültür konuşuyorsak, çocuğumun sağlığı, geleceğı, ona vereceğim eğitim, onun bilinci ve açıklığı, Anadolu toprakları kadar aydınlık olmalıdır. Anadolu düşüncenin, aydınlığın, gelecek umutlarının dünyada boyutlandırıldığı alandır. Kusura bakılmasın, bu topraklarda doğan herkes, doğduğu günden sorumlu doğar. Bir başka toprakta, bir çölde doğan bir Bedevi'den arkasında binlerce yıllık birikimin varlığını diri tutmak zorunda kaldığı için doğduğu gün sorumluluk yüklenir. TKB bu birikimi şimdi yurt düzeyinde, ister üyesi olsun ister olmasın, her toprak parçasına aktarmak zorundadır. Biz Antalya'nın doğusunu ve batısını iki büyük havza olarak görüyoruz. Akseki'nin Gidengelmiz Dağlarından Manavgat'ın sularına, Antalya'nın kalesine kadar inen büyük coğrafyayı bütünleştirmek istiyoruz. Bu tarafta ise Elmalı, Finike, Kaş ve Kalkan'ın değerlerinin koparılmasına asla müsaade etmeyeceğimizi söylüyoruz. Eğer bir ülkede bütüncül bakış, insanları beraber olmaya yönlendiremiyorsa örgütlenmeniz eksiktir.

---

**BU ÜLKEDE BİZ VARIZ. TOPLUMU  
BİZ DIRİ TUTACAĞIZ. YARIN  
BİZİMDİR. ÇOCUKLARIMIZIN  
GELECEĞİ İÇİN SORUMLU  
OLDUĞUMUZU GÖRMEYE  
BAŞLADIĞIMIZIN İŞARETİNİ  
VERMEYE ÇALIŞIYORUZ.**

Coğrafyanıza dayalı bir beyin oluşturmadıkça, onu bilimsel verilerle donatmadıkça, o coğrafyada herkes kendi yağıyla kavrulmanın bedelini ödemek zorunda kalıyor. İlk defa burada biz, Akseki-ibradı Havzasıyla, büyük bir projeye başladık. Benim gönlüm rahat. Sayın Valim buradan ayrılmadan bu iki havza kaymakamıyla, belediye başkanıyla, buradaki halkıyla, göçeriyle, yarı göçeriyle, yeni hemşerilerimiz Almanlar ve İngilizlerle kenetlenecektir.

Bu topraklarda mal almak, benim geleneğimi satın almak anlamına gelmiyor. Burada konuşlanmak, benim binlerce yıllık birikimimin bedelini ödediği anlamına gelmiyor. Bu havza toplantısı, Türkiye'nin gelecek coğrafyasına haince bakanlara verilecek en güzel cevaptır. Bu cevap siyasidir aynı zamanda. O açıdan Antalya'da 2007 sonunda, doğu ve batıdaki tüm kaynaklarınızın bütünleşmiş olduğunu göreceksiniz.

Bizim burada, Kaş'ta, ocak ayında toplanmamızın bir önemi olduğuna dikkatinizi çekmek istiyorum. Biz artık bütüncül bir Türkiye, dayanışma içinde bir Türkiye, aklını önüne koymuş bir Türkiye istiyoruz. Bu açıdan, bu toplantılar ve buluşmalar birkaç anlam taşıyor. Bu ülkede biz varız. Toplumu biz diri tutacağız. Yarın bizimdir. Çocuklarımızın geleceği için sorumlu olduğumuzu görmeye başladığımızın işaretini vermeye çalışıyoruz.

Biz, her ilçede o ilçenin, geçmişini ve bugününü göreceği bellek / hafıza merkezleri kuruyoruz. Birikimlerini orada tasnif etsinler istiyoruz. Oranın öncelikleri belirlensin istiyoruz. Bunun içinde halk, hemşehriler olsun istiyoruz. Dün Gündoğmuşta'ydım. Sonra sultanlar sultanı Alaadin Keykubat'ın bir coğrafyayı nasıl coğrafya kıldığını gördüm. Onun sarayını, hamamını, hanını görerek buraya geldim. Bize bırakılan bu aydınlık değerleri, Kültür ve Turizm Bakanlığının çıkardığı yasaların getirdiği olanaklarla, bütünleştirmek istiyoruz. Bu toplantılar bir buluşmadır. Buluşmanın sağlam olması için bilimsel olması, kuşakların ve kaynakların beraber olması gerekiyor.

Bu sene inanıyorum ki TKB'nin verdiği küçük yardımlarla tüm Finikeliler sandıklarını açarak kendi kimliklerini kendi müzelerinde toplayacaklar. Kaymakamlık binası, Elmalı'da müze oluyor, araştırma merkezi kuruluyor. Alanya'da bina arıyoruz. Sayın valim burada oldukça bina bulunur. Kaş Tarım Bakanlığına ait binayı alarak burayı merkez yapıyor.

Antalya'da büyük bir şey yapıyor. Ama kaynaktan gelen su burada. Antalya, bereket, bilgi ve birikimle müzesini kurmalıdır. Kaynağından gelmeyen, yukarıdan, fiyakalı mimarların elinden çıkmış, içinde halk olmayan bir müze olamaz. Arkada Gaziantep'liler oturuyor. Geçtiğimiz günlerde Bakırcılar Çarşısı'nın bütün dükkânları onarıldı. Dükkânların yüzü gülüyor, sahiplerinin yüzü gülüyor. Orada Büyükşehir de vardı, diğer belediyeler de vardı, esnafı da vardı, halk da vardı. Orada arkadaşlarımız belediyede konuşlanarak "Araştırma ve Uygulama Merkezini kurdular. Her kentte bir kent atölyesi, her kentte bir müze kuruyoruz.

Her kenti, bulunduğu havzanın olmazsa olmaz bir parçası kılıyoruz. Bu, Türkiye'nin ayakta kalma projesidir. Yürekten bir yönetici olan, güne coşkuyla başlayan, "her kentte kent envanterleri oluşturacağız" sözünü İzmir'de veren Sayın Valimiz, bugün sekiz ciltlik Antalya envanterine ulaştı. Kaş envanterini çantalarınızda görüyorsunuz. Böylelikle "mal varlığım, doğal varlığım, insan varlığım bu" diyoruz. Buradan Türkiye haritası oluşacak. Bu haritayı deldirtmeyeceğiz.



015

Arkeoloji Müzesi, Antalya



Ordu Semineri / 28 Nisan 2007

## **YEREL OLMADAN EVRENSEL OLUNAMAZ**

**G**eleceği berrak bir yolla farklı yerlere taşımak üyelerimizin temel hedefidir. Tarihi Kentler Birliği, yerel bir birliktir. Yerelin, uygarlık toprağının üzerinde bilinçli insanların dolaştığı büyük coğrafyanın, en diri kuruluşlarından biridir. Bu, yeni bir hareketin, farklı bir yürüyüşün, beraber olmanın anlamının altının farklı çizildiği birlik olarak geleceğin tarihinde özel bir yer alacaktır.

Ülkenin topraklarının bizden beklentisi çok olduğu için biz beraberiz. O açıdan bu toplumun daha çok örgütlenmesi, geleceğine daha farklı bakması gerekiyor. En sıkıntılı günde bile bizi zayıf gibi gören dış güçlerin dikkat etmesi gereken bir kurulun üyesiyiz. Küreselleşmenin yereldeki güçleri, evrensel değerlere “kaynak yereldir” diyorlar. Ama yerelin varlık nedeninin altını çizdiğimiz, kaynaklarını kullanmaya geçtiğimiz zaman uluslararası kuruluşlar farklı yüzlerini gösteriyor.

TKB, 2000 yılından, yani yeni bin yıldan bu yana belki de Türkiye'nin kurulmuş en aydınlık yüzü. 21'inci yüzyılda Türkiye'de örgütlenme tarihi içinde, yerelin gerçek yerel, yerelin gerçek evrensel değerler olduğu ana kaynak olarak gelecek nesillere taşıyacağız. Bilincimiz büyüyor. Bilinç büyüdüğü zaman sayısal değerler anlam kazanır. Buradaki toplantı önemli bir başlığı içeriyor. İlk defa Karadeniz'de, bugün burada kendi yaptıklarımızı, kendi tartışıklarımızı, kendi aklımızı beraberce tartışmaya açıyoruz. 2000'den 2007'ye kadar anlamlı bir altyapı oluşturduk. Bu topraklara ayak basan her insanın, bulunduğu yerde geleceği düşünmesi için, beraberliğin anlamının altını doğru çizmesi gerekiyor.

**BİZ BASTIĞIMIZ TOPRAKLARIN  
NE OLDUĞUNUN BİLİNCİYLE  
BURADAYIZ. YARIM YÜZYILDIR  
YANLIŞ YAPMIŞ OLABİLİRİZ.  
BİZ BU YANLIŞLARI DÜZELTMEK  
İÇİN BURADAYIZ.**

Biz bastığımız toprakların ne olduğunun bilinciyle buradayız. Yarım yüzyıldır yanlış yapmış olabiliriz. Biz bu yanlışları düzeltmek için buradayız. Burada yanlışların olmamasına çalışıyoruz. Biz ülkeyi düşünüyoruz. Hem beldemizi düşünüyoruz hem de daha geniş çerçevede ülkemizi düşünüyoruz. Böyle bir güç odağının farkına varıldığı andan itibaren, bunun daha güçlü şekilde yarına taşınması gerekiyor.

Karadeniz’de çok toplantı olmadı. Burada bir ayrımcılık söz konusu değildir. Her gün, Anadolu’nun çeşitli bölgelerinden, “bizim kentte ne zaman toplantı yapacaksınız”, diye soruyorlar. Biz denge arıyoruz ve Türkiye haritasına eşit bir şekilde bakıyoruz. Doğuya, güneydoğuya olanaksızlıkları kapatmak için fazla bakıyoruz ve gerçeğe arıyoruz.

Dayanışmanın gerçek değerlere dayalı başlıkları bulanacaktır. Hepinizin bilincini kutluyorum. Parlamentoda, Karadeniz Bölgesinin dünyaya açılmasıyla ilgili politikalar saptamaya çalıştık. Açılım sağlayıcı belgesel filmlerle Karadeniz’i açmaya çalıştık. Karadeniz’de eleştiriyi, doğruları beraber söylemek zorundayız. Ordu’daki bu hareketi bir değişimin, bir dönüşümün, farklılaşmanın hareketi olarak görmek istiyoruz. TKB, bir dönüşüm yaptı. Değişim ve dönüşüm, sağlam temellere oturduğu gün son derece önemlidir. Elazığ Belediye Başkanı soruyor “nasıl bir çerçeve oluşturalım” diye. Orada ufku büyük bir toplantı yapacağız. Arkasından Balkanlar bölgesinde toplantı yapacağız. Demek istediğim Elazığ, Tekirdağ, Ordu bizim. Bizim olan yere toz kondurmayalım.



Kadıköy Buluşması / 25 Mayıs 2007

## SÜRDÜREBİLMEK İÇİN BİLİNÇ VE KATILIM GEREKLİDİR

Bizler bugün çok mutluyuz... “Kısa zamanda büyük işler yaptık” diyordu hepimizin gönlünde yaşayan bir kimlik. Yeni bin yıla biz farklı bir şekilde girdik. Bizim için 2000 yılı çok önemliydi. 2000 yılına temel bazı başlıkları armağan ettik. TKB’yi kurarak, Türk halkının seçtiklerini, bizi biz kılan tüm kesimleri, uygarlık altında toplamak istiyoruz. Bu hareketin düşünsel ve kavramsal kısmını kimse unutmasın.

**BİZ ANADOLU TOPRAĞININ  
IŞIĞINDA BURAYA GELDİK.  
İSTANBUL'DAKİ ARKADAŞLARIN  
BİZE ÇOK DİKKAT ETMESİ  
GEREKİR.**

TKB'de her kesimden katılımcı var. Herkesin bilinci, birikimi var. Bunu toplamak, iradeye dönüştürmek çok kolay değil. Elimizde çağın önüne geçen kavramlar olmalıdır. O kavramları sizin üretmeniz gerekir. Dünyanın geliştirdiği kavramlara eleştirel gözle bakmanız gerekir. “Doğrularım, benim topraklarıma uyuyor mu” diye bakmanız gerekir. Burada protokol meselesi yoktur; üreten öndedir. Bizi bugünlere taşıyan valiler var burada. Biz valilerimizin hepsine eşit bakıyoruz, ama kente geldiği gün, kültürü öne koyan valilerimize yüreğimizle bağlanıyoruz. Aklını kentine koyan kimlikli özel kesime de saygıyla bakıyoruz.

Bu yeni bir iştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin unutmaya başladığı bir iştir. Bu bilime ve bilince dayanan bir iştir. Dünyanın sürdürülebilirlik kavramları, bizim anladığımızdan farklıdır. Sürdürebilmek için, içinde “yeni” olması gerekir. Sürdürebilmek için yürek gerekir, bilinç gerekir, katılım gerekir. İstanbul'un büyük düşünürleri bu gelişimin ve yürüyüşün tam olarak farkında değiller. Ama biz herhangi bir telaş içinde de değiliz. Biz Anadolu toprağının ışığında buraya geldik. İstanbul'daki arkadaşların bize çok dikkat etmesi gerekir. Geç kalmasınlar, doğruları bizimle beraber paylaşmanın yollarını arasınlar.

Biz, katılımı bu nedenle farklı kılmaya çalışıyoruz. Düne kadar bilim insanları konuşuyordu bu toplantılarda. Bilgilerini karşılıksız olarak aktarıyorlardı. Artık yerel yöneticiler konuşuyor. Yaptıklarını, birikimlerini anlatıyorlar ve başarının orada kalmaması için bizden destek istiyorlar. Bu yeni bir yöntemdir, yeni bir buluşmadır, yeni bir gelecek umududur. Bu açıdan valilerimize, belediye başkanlarımıza şükran borçluyuz. Bu görevi, yapıp bitirilecek bir iş gibi görmeyen herkese şükran borçluyuz. Bu buluşmanın sürekliliği artık kaçınılmaz oldu. Biz dünyada da ne olduğunu görmeye çalışıyoruz. Onlarla bizim farkımızın ne olduğunu anlamaya çalışıyoruz. Biz, uluslararası kuruluşlara da doğru üretenlerle gitmek istiyoruz. Kaynağı zorlayarak elde ettikten sonra, onu uygulamaya dönüştürenlerle beraber olmak istiyoruz. Bu sistem içinde katkıda bulunan uluslararası kuruluşlara da teşekkür ediyoruz.

İki yıldır “Avrupa ne yapıyor, ne kadar doğru yapıyor, hangi olanaklarla yapıyor” diye yeniden irdelemeye çalışıyoruz. Sanıyorum bu iş için farklı bir bakış açısı kazandık. Korumacılık çok önemlidir. Buradakileri, herkesi dikkatle izliyorum. Yaptığı işle, ağızdan çıkan söz uyumlu olmak zorunda. Yola çıktığınız zaman yol arkadaşınıza inanmak zorundasınız. Öğleden sonra, “başladığımız yerle geldiğimiz yeri” somutlayan fiziki bir ortama gideceksiniz. TKB, Şerfiler Yalısı'nda, dünyanın kültüre dayalı kimlikleriyle el sıkışma ortamını çok üst düzeyde sağlayacak. Dün yaptığımız Encümen toplantısıyla, İstanbul'da valilerimizin, kaymakamlarımızın, başkanlarımızın buluşacağı, konuşacağı, uluslararası anlaşmalara imza atacağı bir yeri size sağlıyoruz. Elde ettiğimiz her şey, emeğe dayalı. Bu emeğin içinde olmayanlarla resim vermeyelim. Kurmak kolay değil, toplumları barıştırmak kolay değil, yarınlara umut vermek kolay değil.



Elazığ Semineri / 4 Ağustos 2007

## **ÖRGÜTLÜ OLMAK, TOPRAĞA SAĞLIKLI VE SAĞLAM BASMAKTIR**

Elazıglılar sanatçıdır, konuşurken mecazlı konuşurlar. Kimi sevdiklerini, kimi dövdüklerini sonra anlarsınız. Dilin zenginliği olmadıkça gelecek kuşaklara zenginlikleri aktarmak zordur; bu açıdan sizleri kutluyorum. Belirlediğimiz yol haritasının ne aşamaya geldiğini görmek için dün büyük bir hızla Malatya'da dolaştık. Ben o kentte yaşadım, bu kentte doğdum. Şimdi karşımda oturan sizler, dün bu yola çıkanlar, bugün gözlerinizdeki ifadeyle beraber büyüklüğü yaratmanın, umutsuzluğu umuda dönüştürmenin heyecanıla bana bakıyorsunuz.

Soyut, herkesi kavrayan bir alandır. Somut ise elle tutulur, ortak çalışma alanına dönüşendir. Dün, burada soyu -somut kültürü ne noktalarda ortaya çıkaracağımızı tartıştık. Gerçekten örgüt olmak, toprağa sağlıklı ve sağlam basmak demektir.

Bu salonda çok konuşma yaptım. Eğer doğruları net olarak, birbirimizin yüzüne bakarak söylemezsek, ne gelecek kurgulanır ne birlikte olunur. Belediye başkanlarının, topraklarını büyük bir kültür varlığı olarak nitelendirdiklerini görüyorum. Biz artık birlikteyiz, artık bütüncül bakmayı öğrenmeye başladık. Konuşmaların arkasını getirdiğimizi, olanaksız kılmak için bahane arayan kimliklerle iştilal etmediğimizi görüyorum.

Ne olur topraklarınızın kimliğini unutmayın.



Harput Kalesi, Elazığ





Şanlıurfa Buluşması / 31 Ağustos – 2 Eylül 2007

## **BİLİNÇ, BİRİKİM VE ORTAK AKIL**

Yüreği sağlam çarpmayanların ağzından doğru cümle çıkmaz. Akıldan bilince, bilinçten bilgiye doğru bir şekilde ulaşılmıyorsa, o birey yarım gelmiş, yarım gitmiştir. Bir kentin yüreğinin, kendisiyle beraber çarptığını duymayanlar belediye başkanı olmasınlar.

Örgütlenmeyi, bütünleşmeyi ve gelecek ufkunu farklılaştırmayı düşünmüyorsa, başkalarına yol versinler. Bu kentlerde konuşmak çok zor. Çünkü bu kentlerde çok yanlış yaptık. Türkiye, anayasanın birinci maddesini kültürle başlayıp kültürle bitirmedikçe, anayasa değişikliği tamamlanmayacaktır.

Bu açıdan, kültür öncelikli olmayan bir gündem bizleri geleceğe taşıyamaz. “Marka” sözcüğünü hiç sevmiyorum. Bilinç, birikim ve ortak akıl demeyi tercih ediyorum. Bu coşkulu kentin varlıklarını doğrularıyla nasıl gösterebileceğimiz üzerinde çalışırken, Sayın Fakıbaşa'nın kentine, insanına dayandığını gördüm. Tarihi Kentler Birliği uzun bir yürüyüştür. Biz, TKB'yi 2000 yılında sivil bir hareket olarak kurduk. Kimse bize herhangi bir şey kurun demedi. Burada beş yüz kişi bir araya gelebiliyorsa, bu birlikteliğimizin gücünü gösterir. Güzelim insanlar yaz tatiline değil de buraya geliyorsa, doğruları kendi kentlerine aktarmak için geliyorlar.

**BU KENTLERDE KONUŞMAK ÇOK ZOR. ÇÜNKÜ BU KENTLERDE ÇOK YANLIŞ YAPTIK. TÜRKİYE, ANAYASANIN BİRİNCİ MADDESİNİ KÜLTÜRLE BAŞLAYIP KÜLTÜRLE BİTİRMEDİKÇE, ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ TAMAMLANMAYACAKTIR.**

Kültür ve Turizm Bakanlığının küçücük bir bütçesi yoktur. Akıl, düşünce ve birikim onun en büyük kaynağıdır. TKB, Bakanlığın elinde büyük bir güç olarak duruyor. Buradaki insanlar sizden kaynak istemiyorlar. Çalışmaları kısaltacak karar alma süreçlerinin yaratılmasını istiyorlar. Burada taraf yoktur. Tam aksine, her kentin kendini kentine adanmış kimlikleri vardır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda yarın bütün sanat-kültür insanları kapınızı çalacaktır ve ödenek isteyecekler. Kültür ve Turizm Bakanlığı her yere veya her isteyene para veren bir yer değildir. Eksik kalanı tamamlayan bir yerdir.

Her kentin kokusu vardır. Urfa, "peygamberler kenti" olabilir, ancak bir dönem bu kentten peygamberlere yakışmayan kokular geliyordu; kenti anlamayı zorlaştıran kötü kokular. Fakıbaba sayesinde önce kent temizlendi, sonra zihinler temizlendi. Üretenler ve beraberliği taçlandıranlar konuşur. Beraberliğin taçlandırıldığı bir yere doğru gidiyoruz. Bu kente daha önce de emek vermiş olan valilerimiz, vali oldukları için gelmediler. Savaşın kahramanları oldukları için geldiler. Övünmeden büyüklüğümüzün alkışlanmasını istiyorum.

Tekirdağ Semineri / 23 Kasım 2007

## ÜNİVERSİTELER VE UZMANLAR KENARA ÇEKİLEREK BİLİM YAPAMAZ

**B**u toplantıda Tekirdağlılara güvenerek yeni bir deneme yapıyoruz. Katılımcıların birbiriyle buluştuğu, tarafların yan yana gelerek ilk heyecanlarını giderdiği bu yemek ortamında yeni bir toplantı biçimini ilk kez Tekirdağ'da deniyoruz. Açılış konuşmalarının bir önceki akşama alınmasını ilk kez bu seminerde deniyoruz. Sizleri sessiz dinlemeye örnek gösteriyorum. Yaşadığınız sel felaketi nedeniyle de tüm Tekirdağlılara geçmiş olsun diyorum.

Yoklukları yok ederek toplantı ortamını hazırlayan gençleri de kutluyorum. Varlıklarını yeniden değerlendirerek toparlanmaya çalışan, yelkenlerini rüzgarla doldurarak yeni ufuklara açılan bir gemi gibi yeniden yapılanan bir kentte toplanmak çok önemlidir.

Bu toplantı, yılın son toplantısı. Bugünlerde, önümüzdeki yıllara yönelik, aklımızı başımıza alıp, hedefleri doğru, zamanlaması doğru, kimlikli insanlar borcunu ödeyen bir çalışma sistemini geçerli kılmak istiyoruz. Ekip olmak, bir kadro hareketine gitmek çok önemli. Sizler, Türkiye'de içeriden ve dışarıdan esen rüzgarlara kapılmadan, ihtiyacımız olan akışı, gücü ve birikimi kesintiye uğratmamaya özen göstermelisiniz. Türkiye'nin bu duruma hiçbir zaman düşmemesi lazım.

Seminer son derece önemli bir konuyu içeriyor. Bizim seminerlerimiz yaşamın kendisiyle ilintili. Toplanmak için toplanmıyoruz. Birbirimize sevgiyle bakarak, eksiklerimizi söylemek için toplanıyoruz. İkincisi, başlıklarımızda Türkiye'de olması gereken var. Türkiye'de bize bu konuda katkıda bulunacak, bize yar olacak, bizi büyütecek kim varsa, o var.

Üniversiteler ve uzmanlar kenara çekilerek bilim yapamaz. Şu anda burada oluşan yeni üniversite, Balkanların gelişmesinde, ilişkilerin açılımında, İstanbul'un genişlemesinde nerede duracağını bilmelidir. Biz TKB olarak, üniversitelerin çok diri durmasını istiyoruz. Kenara çekilen değil, bize katkısı olacak ve bizimle birlikte olacak bilim istiyoruz. Sizlerin, Anadolu'dan kopup gelmiş insanları Balkanlara bağlayacak bir ilişki içinde olmasını istiyoruz. Yalnız Anadolu'nun değil, yalnız Trakya'nın değil, bütün Türkiye'nin bizim olduğunu söylüyoruz. Her şeyin birbirine karıştığı ve dünyanın da şaşkın olduğu bir dönemde, Türkiye'nin tümü bizindir diyoruz.

**BİZ AKLIMIZDAKİ SINIRLARI  
KALDIRDIK, ŞİMDİ EL ELE VERİP  
DİĞER SINIRLARI DA  
KALDIRMAK İSTİYORUZ.**

Yunanistan ve Bulgaristan'dan gelen dostlarımıza şunu söylemek istiyoruz: Biz aklımızdaki sınırları kaldırdık, şimdi elele verip diğer sınırları da kaldırmak istiyoruz. Bu nedenle belediye başkanlarının birlik oluşturmalarını, Balkanlardaki işleri, sorunları birlikte çözmelerini görmek istiyorum. Bu açıdan yarınki toplantının başlığı "Kentten Kente İlişkiler". Tek tek birikimlerin toplanması ve ortak coğrafyanın yanlışsız birikimlerle geleceğe ulaşmasını sağlayacak bir ortamın yaratılmasını hedefliyoruz.

Bu toplantılar için yoğun emek harcayan, arkasındaki tüm ayrıntıları düşünenleri kutluyor ve nerede duracağını, nerede konuşup nerede sessiz kalacağını, kimin elini sıkacağını bilen insanlara da teşekkür ediyor, verimli çalışmalar diliyorum.

Ayçiçek Tarlası, Tekirdağ



Bergama Festivali / 8-10 Şubat 2008

## MÜCADELE ETMEYE DEVAM EDECEĞİZ

Bergama, büyük bir dünya kenti olmasına rağmen donatıları yeterli olan bir kent değil. Buna rağmen zor şartlarda bizleri bir araya getirmeyi başardılar. Bu zorlukların hiçbirinin önemi yok; önemli olan, buradan ayrılınca ne gördüğünüz, ne konuştuğunuz, deneyimlerinizin ne kadarını birbirinize aktardığınızdır.

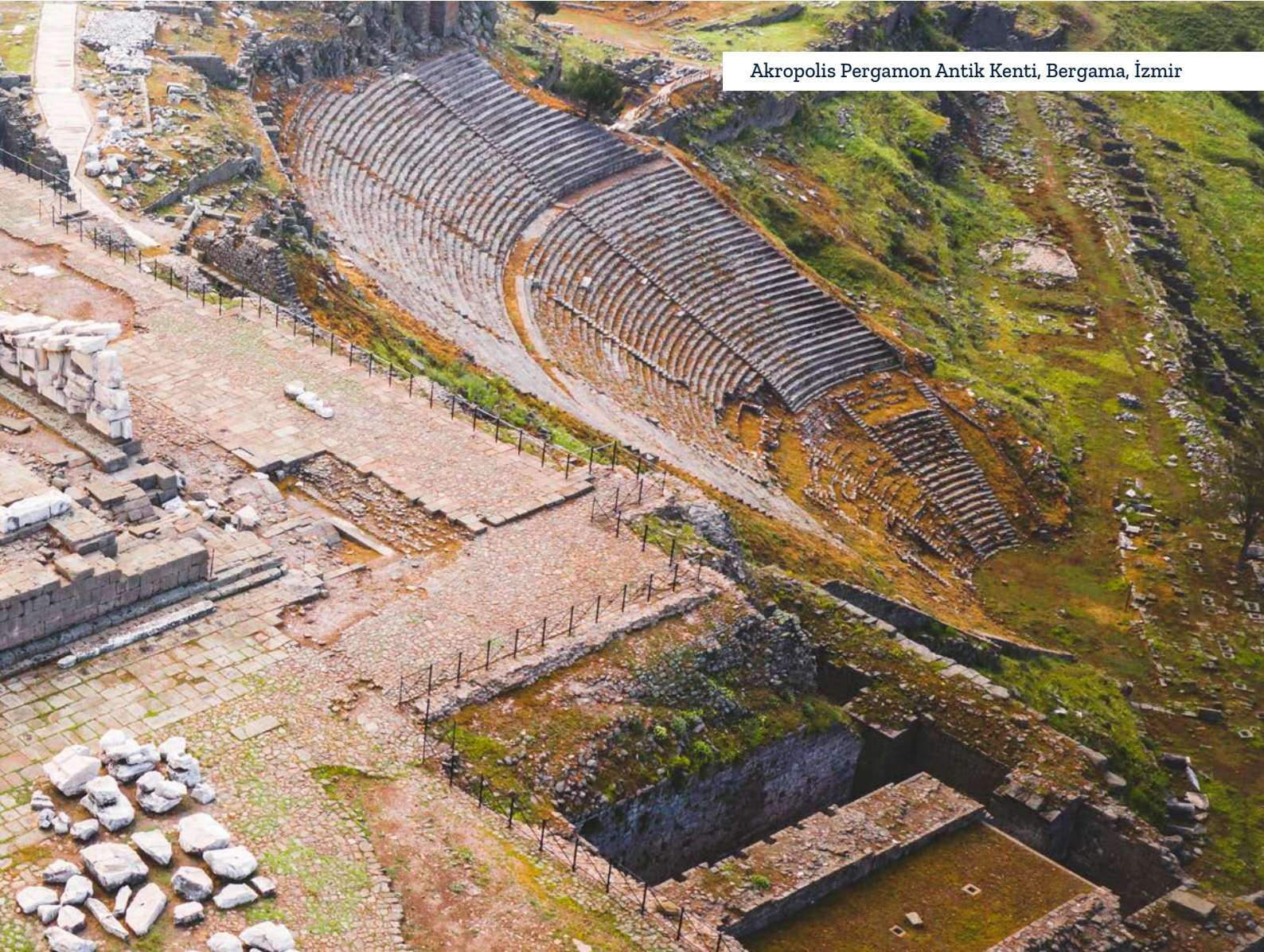
Daha büyük başlıkların içini doldurarak beraberliğimizin gücünü başka yerlere taşımamız gerekecek. Daha derinlemesine giden, kalıcı ve büyük olaylara imza atmamız gerekecek. Yanlışların karşısında daha güçlü durmamız gerekecek.

Ben 24 yıl TBMM'nin Bilim Kurulu Başkanlığını, Kültür Sanat Danışmanlığını yaptım. Bunca yıllık deneyimim sayesinde, zorluklarla yukarı taşıdığımız kayanın, her seçim sonrasında aşağılara, başladığımız yere indiğini gördüm. 1984'ten bugüne, gücümü nereden aldığımı sorarsanız; halkımdan, bilinçli ve yürekli, özverili yurttaşlarımızdan aldığımı söyleyebilirim.





Trajan Tapınağı Pergamon Antik Kenti, Bergama, İzmir



Akropolis Pergamon Antik Kenti, Bergama, İzmir



### Beşiktaş Buluşması / 2009

## HALKLA PAYLAŞMADAN YARINLAR YARATILAMAZ

**B**ugün tüm Türkiye’de, bizim ürettiğimiz kavramların tartışıldığını görüyoruz. Geleceğini sağlam zemine oturtmadığımız zaman bu ülke bizim değildir. Bu ülkenin gerçek sahibi biz miyiz? Yoksa kötü bir kiracısı mıyız? Kiracının kötüsü bile, evini terk edip gittiği zaman temiz bırakır. Türkiye bütünüyle bir planlamaya gidemediği zaman, sıradan bir devlet ve sıradan bir bürokrasiyle, yüreği çarpmayan geniş bir kitlenin üzerinde yaşadığı, topraklarını kullanamayan bir ulus ortaya çıkar.

Bu ulus eğitim ortamını zenginleştiremediği için horlanmamalıdır. Parayı, kaynakları doğru kullanamadığı için ağır yükümlülüklerle suçlanmamalıdır. Biz bunları söylemekle yetinmeyen, bunun için her kesimden insanın beraberliğinin ortak yüzüne ulaşmaya çalışan bir birliğiz.

Bu salondakiler yeni coşkularla buraya geldi. Seçilebilmek için, birikimini halkıyla paylaşmak, merkezi hükümetin sınırlayıcı olanaklarına göğüs germek ve onları doğruya dönüştürmek kolay iş değildir. Yerelde başlayan bilgi birikiminin doğru ellerde kullanılması, geleceği hazırlayacakların kendilerini bu ülkeye adanması söz konusudur.

TKB, birliktelikten çok, doğasını, kültürünü ve tarihini sağlam zeminler üzerinde tartışarak bir arada kalmayı başarmıştır. Bu yürüyüşte ilk günden beri yanımızda olan arkadaşlarımız var. Onların bilgi birikimlerini de yanımıza alarak yola devam ediyoruz.



Yeni gelen arkadaşlara şunu söylemek istiyorum: Yeni seçilenlerin, sahip oldukları dinamizmi eskilerin birikimiyle birleştirmesini istiyorum. Burada kulislerle seçim yapılmıyor. TKB'de seçimler, farklı bölgelerden, büyükşehirlerden ve beldelerden gelen arkadaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmadan, uyum içinde yapılır. Tarihin ve doğanın verdiği güç bizleri eşit kılmaktadır. Arkadaşlarımız bu kaynağın zenginliğini bilerek, yanlışa düşmeden çalışırlar. Yeni arkadaşlarımızın daha öncekilerle sıkı bağlar kurmasını, onların TKB içindeki birikimlerinin ne yönde oluştuğunu sormalarını istiyorum.

Parti aidiyetlerinin hiçbir gün dile getirilmediği bir yapıyla karşı karşıya olduğunuzu bilmelisiniz. On yıl boyunca TKB dar siyasi dalgalanmaları ve benzeri konuları buraya taşımamışsa, bugün seçilemeyen arkadaşlarımızın da bunda büyük katkısı olduğunu unutmayın. Bugün seçilememiş olsalar da yaptıkları doğru işlerle unutulmamalarını istiyorum. Partilerin iç yapıları değişmek zorunda. Başkanları değişmek zorunda. Seçimsel değişmeden söz etmiyorum. Düşünce, yaklaşım ve yüreklilik konusunda bir değişimden bahsediyorum. Yöneticiler, bu ülkenin çocukları olduklarını unutmamak zorunda. Şunu öneriyorum: Yarın meclis toplantısı yapacağız. Ortak bir akılla size sunulacak listeler var. Beraberlikleri ve deneyimleri ortaya çıkaran bir seçim yapacağımızı düşünüyorum. Küçük kulisler, 'sen oldun ben oldum' kavgaları yok. Birliğe herkesin eşit katkıları olacak. Havza birliklerini kurduğumuzda, birbirine 50 kilometre mesafede bulunan iki kentin birbirini tanımadığını gördük. Aynı coğrafyanın bereketli topraklarını kullandıkları halde birbirlerinden haberleri yoktu. Biz bunları aştık. Burada propandaya yer yok. Ürettiğimizi yayacağız.

Burada kimse kimsenin partisini bilmez, ama valisini, kaymakamını çok iyi bilir. Değişim dönüşüm kolay değil; uygulama olmadan, halkla paylaşmadan yarınlara yaratılamaz. Zor koşullarda çalışan Anıtlar Kuruluna, doğru çalışmayan ihale yasasına rağmen mücadele ederek yolumuza devam ediyoruz. Bu seneki hedefimiz bu yasanın değişmesi ve düzene girmesini sağlamak olmalıdır. Bizler ne biçim adamlar olduğumuzu birbirimize anlatmak için buradayız. Beşiktaş Buluşmasının en önemli başlığı budur. Akıl, birikimin buluşması ve tanışmasıdır.



Ortaköy Camii, Beşiktaş, İstanbul

TKB Gaziantep Semineri / 19-21 Haziran 2009

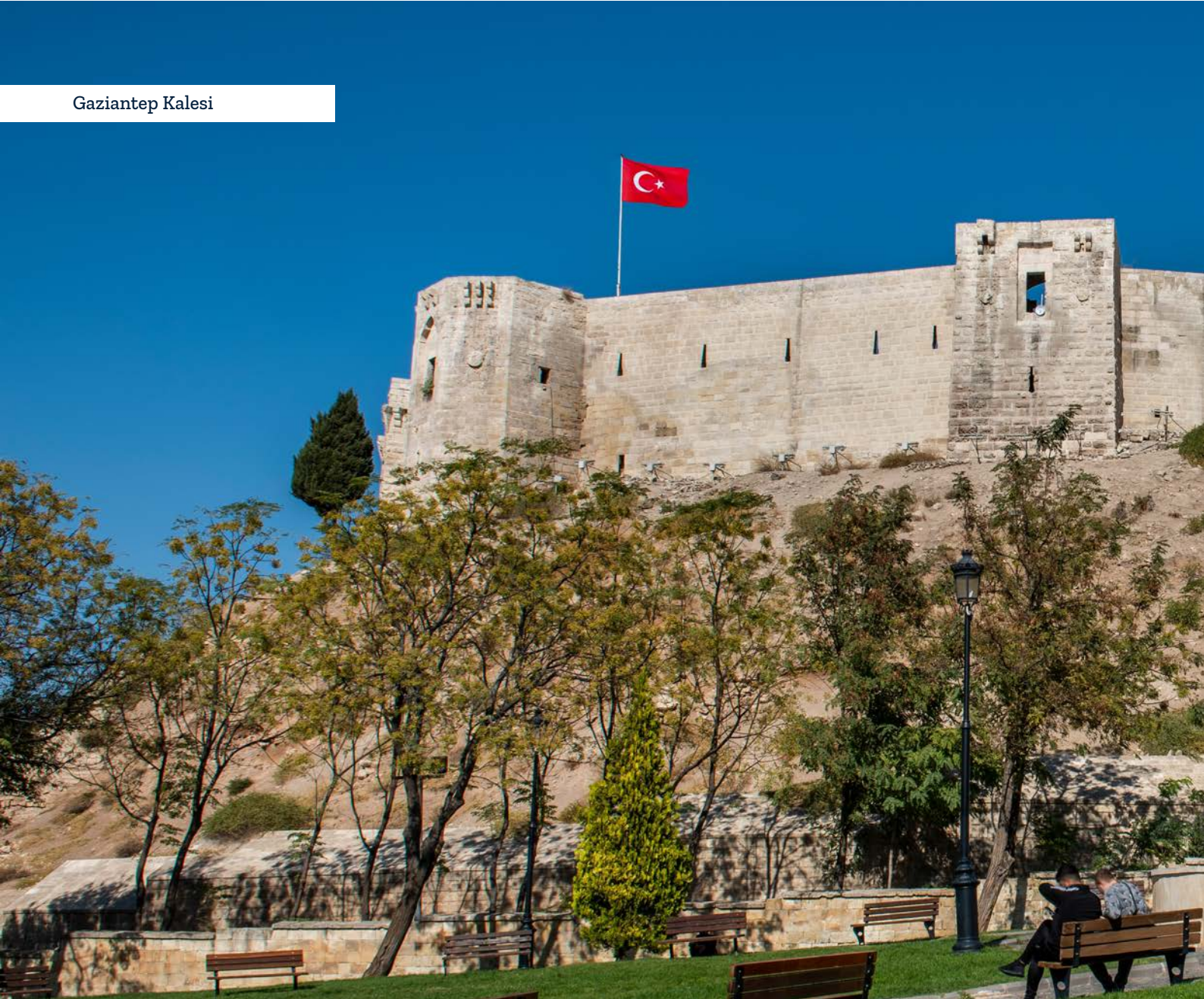
## HER KENT, ÖYKÜSÜ İLE GELECEĞE AÇILMALI

Bir toplantının izlenmesi için bir üretimin olması, o üretimin ortak bir paydada buluşması ve herkesi bir yerinden yakalaması gerekiyor. Üretilen şeylerin ne kadar çok insanın ortak malı olduğunu ve bunlara bir misafir gibi bakılamayacağını gösteren bir düzene ihtiyaç var.

Tarihi Kentler Birliğinin içindeki “tarihi” sözcüğü, aklın tarihten gelen birikimle buluşması anlamına geliyor. Halep'ten gelen dostlarımızla daha önce de TKB'nin Suriye gezisinde biraraya gelmiştik. “Ortak aklı” sınır dışına da taşımamız, dünyadaki beraberliğin çıkış noktası olacağını da bir göstergesidir.

Küreselleşme, birileri zengin olurken yoksulluğun çoğalması anlamına

Gaziantep Kalesi



gelmemektedir. Bazı ülkelerin sahip oldukları birikimlerini yok edencesine hareket etmesi, yarın nasıl şaşkına döneceklerinin habercisidir. Aslında küreselleşme, yaratılan ve geçmişten bu güne aktarılan aklın, beraberce namuslu ve diri kullanılmasıdır.

Küreselleşme yerelden bilgi almadıkça, çeşitlilik ve farklılıklardan kaynaklanan bilgileri dünyaya yaymadıkça, ne uluslararası ilişkilerde sağlık, ne ülke içinde bereket kalır. Biz, her ölçekteki yerleşmeyi eşit koşullarda saygıdeğer buluyoruz. Belde, ilçe, il ve büyükşehirlerimizi eşit değerlendiriyoruz. Başarımızın sırrı burada.

Siyasi tarafımızı hiçbir gün gündeme getirmeden, kentin seçilmiş olarak, devletin valisiyle kenetlenerek, kaynak kullanma ve proje üretmenin yolunu açmaya çalışıyoruz. Siyasi emelleri uğruna üçüncü sınıf adamları birinci sınıf yerlere getirerek zengin olmanın peşinde koşanlar da bizim açmaya çalıştığımız yolda ilerlemeli. Bu seminer, bir kentin öyküsü olduğu kadar, yürekliliğiyle geleceğin kapılarını açan önemli bir gelişme olarak algılanmalı.





Konya Buluşması / 25-27 Eylül 2009

## **BU TOPRAKLARIN SORUMLULUĞU BÜYÜKTÜR**

**K**onya'dan Türkiye'nin geleceğiyle ilgili işaretler aldık. Burada, ortak bir ulus ve ortak bir gelecek için buluşuyoruz. TKB on yılda koruma çalışmalarını belli bir noktaya taşıdı. Sokakların iyileştirilmesi, yeşillendirilmesi, bir ulusun olmazsa olmazıdır. Bu ulus, Türkiye'nin dünya tarihinde köklü bir yere sahip olduğunu artık göstermelidir.

TKB bir kimlik birliğidir. Varoluş sebeplerini, köklerini araştıran bir topluluktur. Ailenin, sokağın, kentin, ülkenin birbirine bağlandığı bir ulus olduğumuzu artık kabul ettirmemiz gerekiyor. Birbirimize saygımızı kaybetmeden kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğini yürütüyoruz. Bu davranış aynı zamanda bizim geleneksel yaşam kültürümüzün bir parçası. Valilikler bir eşgüdüm merkezidir. Sadece sayısal değerlerle değil, kalıcılığa ulaşan değerlerle başarıya ulaşmalıyız. Bu toplantılarda her defasında öğretim üyelerinden kendilerini yenilemelerini de istiyorum. TKB'nin en büyük özelliği, her toplantıda yeni bir gündemle kendini sürekli geliştirmesidir. Burada bilim insanları, kenti yönetenler bir arada. Türkiye işte bu birlik ve beraberliği arıyor, ortak dili arıyor. Bu topraklar yoğun ve yorgun; ama bizim yorgunluğa yer olmadığını gösteren dinamiklerle geleceğe yürümemiz gerekiyor.

Uygarlık tarihinin ve ileriye görme tarihinin büyük insanı Mevlâna ile ortak mekânda buluşmamızın farklı bir anlamı var. Mevlâna Müzesinin arkasındaysa Osmanlı İmparatorluğunun 16. yüzyılını taçlandıran Mimar Sinan'ın Selimiye Camisi yükseliyor. Bir ulus arkasını böyle bir büyüklüğe dayarsa, o ulusun sorumluluğu da o kadar büyük olur.

Düşüncelerin hâkim olduğu bu büyük coğrafyaya, suları aşarak köprüler, hanlar yaparak büyük bir kültür getiren Selçukluların başkenti Konya'ya armağan niteliğinde bir çalışmamız var. "İpek Yolu Kültür Yolu" üst başlığı altında, 11'inci ve 14'üncü yüzyıldaki "Anadolu Kervan Yolları ve Kervansarayları" envanter çalışması bitmek üzere, harita olarak yayımlanacak.

Hanlar, kervansaraylar artık yol üstündeki yıkıntılar olarak kalmayacak. Bu küçük hanın restorasyonunu, bir büyük başlangıcın içtenlikli sonucu olarak görmeyi, koyduğunuz taşın da uzun yıllar yaşayacağına inanmanızı istiyorum.



Zazadin Kervansarayı, Konya

MEVLÂNA MÜZESİNİN ARKASINDA  
OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN  
16'NCI YÜZYILINI TAÇLANDIRAN  
MİMAR SİNAN'IN SELİMİYE CAMİSİ  
YÜKSELİYOR. BİR ULUS ARKASINI  
BÖYLE BİR BÜYÜKLÜĞE DAYARSA, O  
ULUSUN SORUMLUĞU DA  
O KADAR BÜYÜK OLUR.



Mevlana Müzesi ve Selimiye Cami, Konya

# İPEK YOLU KÜLTÜR YOLU -

ANADOLU'DA ORTAÇAĞ'DA KERVAN YOLLARI, KERVANSARAYLAR VE KÖPRÜLER



## İşaretler / Signatures

■ Hanlar / Inns
■ Köprüler / Bridges
— Nehirler / Rivers
— Kervanyolları / Caravan Roads



Akhan / Denizli Akhan / Denizli

Çardakhan (Hanabad Ham) / Denizli Çardak Inn (Hanabad Inn) / Denizli

Harmandöven (Ejder) Ham / İğdir Harmandöven Ejder Inn / İğdir

Evdir Han / Antalya Evdir Inn / Antalya

Hekim Han / Malatya Hekim Inn / Malatya

Issız Han / Bursa Issız Inn / Bursa

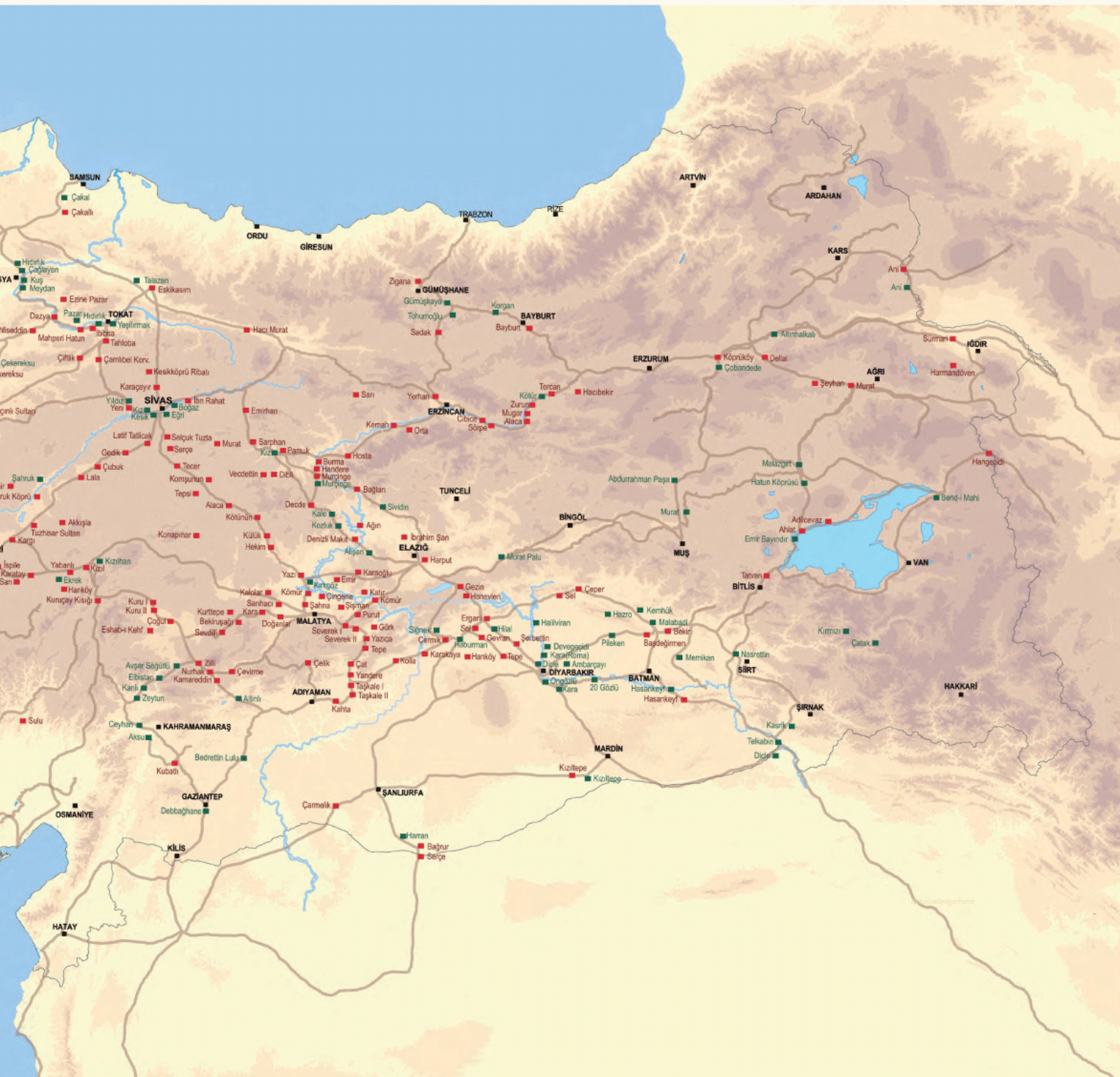
İncir Han / Burdur İncir Inn / Burdur

Kandırmeli Han / Konya Kandırmeli Inn / Konya

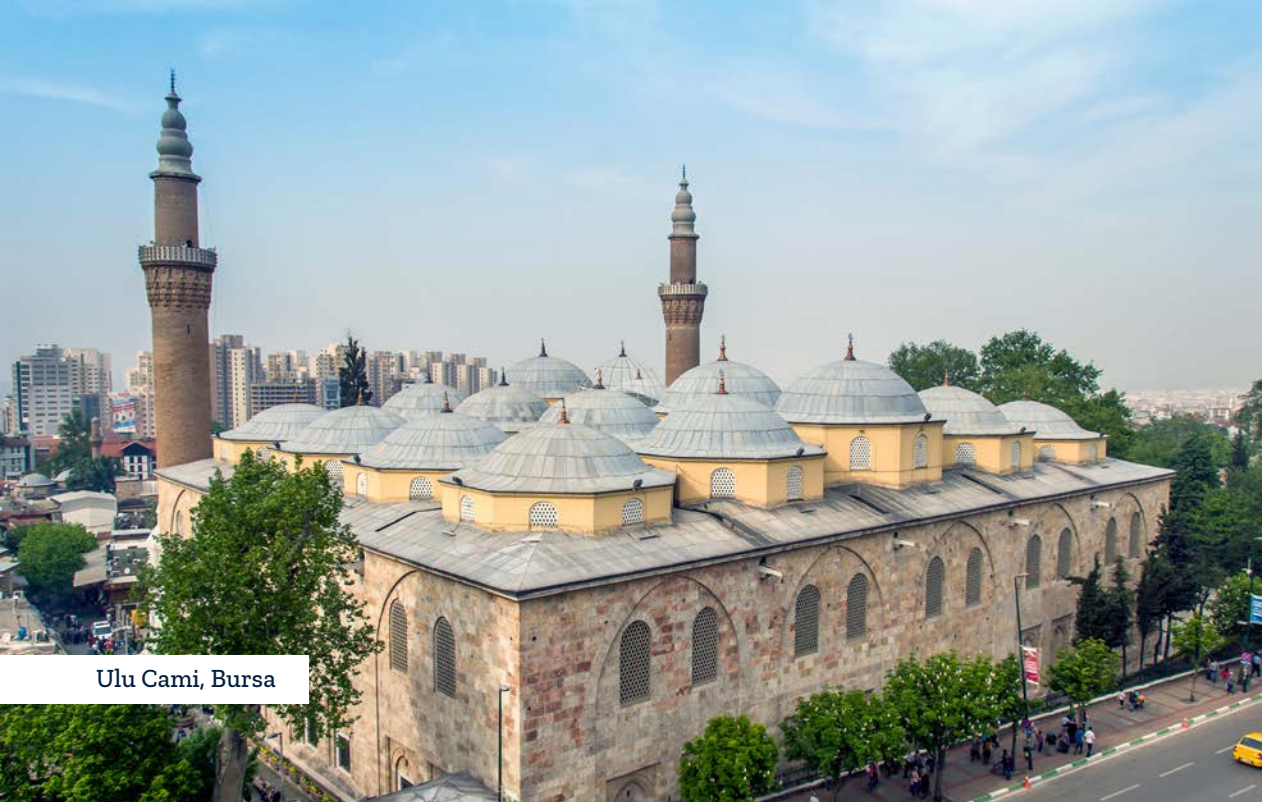
Karatay Han / Kayseri Karatay Inn / Kayseri

# SILK ROAD CULTURE ROAD

CARAVAN ROUTES, CARAVANSARIES AND BRIDGES IN ANATOLIA IN THE MIDDLE AGES



Yayımlayan: ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma) Vakfı  
Publisher: ÇEKÜL (the Foundation for the Protection and Promotion of the Environment and Cultural Heritage)



Ulu Cami, Bursa

Bursa Semineri / 9-10-11 Ekim 2009

## BİRLİKTELİK, BU TOPRAKLARI YARINLARA TAŞIYACAK

**K**aleli Kentler seminerinin ana hedefi, kültürel varlığımızı bilim insanlarının bilgilerini de içine alacak şekilde, yarınlarda kalıcı kılmaktır. Bundan sonraki hedefimiz Türkiye'nin bütün kalelerinin envanterini yapmaktır. Koruma politikalarının oluşturulmasına katkıda bulunacak bir toplantı yapıyoruz.

Dünyada ve Türkiye'de kaleli kentleri birarada ele alan bir ilk toplantıyı gerçekleştiriyoruz. Tahribatçılıkta da, tahribatçılığın dönüştürülmesinde de dünyada ön sıralarda yer alıyoruz; TKB'nin kurulmasından bu yana geçen son on yılda çok önemli bir aşamaya geldik.

Toprak altından, toprak üstüne çıkardığımız verilerle, ilk insanın savunma kültürünün nasıl oluştuğunu, en yeni bilgilerle bu iki günlük toplantıda gözler önüne seriyoruz. İpek yolu, kültür yolu, ticaret yolu ile çeşitlenen bir coğrafyanın tümünü görmek şansını Bursa'da yakaladık.

Anadolu'daki ilk kalelerden başlayarak, topraklarımızın yakın çevresini de kapsayan ve bugün hâlâ ayakta duran kaleleri, geçmişlerindeki ortak kültürlerin ve kentlerin varlık nedenlerinin parçası olma serüvenlerini, bilim adamları bizlerle paylaştı.

Bursa'dan sonraki işimiz ise Türkiye'nin bütün kalelerinin envanterini çıkarmak olacak. Bu çalışma başladı ve hızla devam ediyor. Bugün salonda uzmanlar, gençler, yöneticiler, her kesimden insan var. Bu birlikteliği sağlayamayanlar, bu toprakları yarınlara taşıyacak sorumlulukları alamaz. O nedenle burada bulunan her birey çok önemli.







Bursa Kalesi

Kırşehir Semineri / 16 Nisan 2010

## DAYANIŞMANIN DOĞDUĞU KENT: KIRŞEHİR

Türkiye'de astronomi eğitimi veren ilk merkezlerden biri olan Cacabey Medresesi, "fütüvvet örgütünün" temellerini atan Ahi Evran, "hiç kimse Türk diline bakmaz idi" diye eleştirdiği dönemde Garibname'sini Türkçe yazan Âşık Paşa; Uçayak Kilisesi, Kesik Köprü, Uzun Çarşı; yeraltı şehirleri, jeotermal kaynaklar, kuş cenneti.

Kırşehir, kültürel, tarihi ve doğal değerlerine sahip çıkma konusunda kararlı olduğunu TKB üyelerine ev sahipliği ederek gösterdi. Katılımcılar Kırşehir Semineri sayesinde hem Orta Anadolu'nun bu mütevazı kentini tanıma fırsatı buldu hem de Türkiye'nin farklı kentlerinde sürdürülen geleneksel çarşıları yaşatma ve canlandırmaya yönelik çalışmalar hakkında bilgi edindi.

Seminerin açılış konuşmalarında belirtildiği gibi 2010, TKB için önemli bir yıl. Ekim'de Kayseri'de TKB'nin 10'ncü yılı kutlanacak. Yapılanlar ve yapılamayanlar, nedenleri ve sonuçları ile tartışılacak. Kırşehir Semineri bir anlamda 10'uncu yıl buluşmasına hazırlık niteliğindedir.

Türkiye'nin varlık içinde yokluğa düştüğü anlar oluyor. TKB'nin bu toplantıları birliğimizi, birikimimizi, güçlü varlığımızı gösteriyor. TKB değişimin ve kaynağın sadece para ile olmadığını gösteren yolun yolcusu. Bu toplantılardaki en önemli şey, konuştuğumuz kadar yapmak, ürettiğimiz kadar paylaşmak, paylaştığımız kadar ülkenin değerlerini ve kuşaklar arasında bağlarını güçlendirerek bir sürekliliği sağlamak.



Kesikköprü, Kırşehir

Bu yıl ağır geçecek. Türkiye'deki siyasi dalgalanmalar bize farklılıkların zenginliğini getirmek yerine, bizi karşı karşıya getirmemeli. Üye sayımız 300'e yaklaştı. Katılmak isteyenlerin sayısı sürekli artıyor, bu çok gurur verici. Bu kadar önemli bir toplantıyı neden Kırşehir'de yapıyoruz? Dayanışmanın doğduğu, insanların sevgiyle ürettiklerini sahtekârlığa düşmeden paylaştıkları ve bunu yaşattıkları kenttir burası.

Kırşehir'de halkın buluştuğu, alışveriş yaptığı çarşı meselesini derinlemesine konuşacağız. Bu toplantı 10'uncu yılımızın birinci eşliğidir, Ekim 2010'da yine Kapadokya'da, Kayseri'de buluşacağız, yaptıklarımızı Türkiye'ye anlatacağız. Kaleler ve çarşılardan sonra 2011'de mahalleleri tartışacağız.

**NOT:**

**Fütüvvet:** Tasavvufta bir akım, dinî ve mesleki birlik, esnaf teşkilatı veya Anadolu'da 13'ncü yüzyıldan bu yana görülen örgütlenmiş zanaatçılar ve esnaf birlikleri. Selçuklular Döneminde Anadolu'ya gelmiş fütüvvet teşkilatı yaşamaya devam ediyor. Kırşehir'de fütüvvetin pîri Ahi Evran olarak bilinmektedir. Şehirde, senede bir kez Ahî Evran merasimleri yapılmaktadır.



Cacabey Medrese ve Camii, Kırşehir



Üç Kumbetler, Erzurum

Erzurum Semineri / 16 Temmuz 2010

## BİRİKİMLİ VE HEDEFİ OLAN İNSANLAR BİR ARAYA GELMELİ

**T**KB kuruluşundan bu yana berrak bir yol haritası çizdi ve hedeflerine ulaştı. Yıl boyu yapılan çeşitli seminerlerde kale ve çarşılar ele alındı. Bugün ikisinin de olduğu bir kentteyiz. Erzurum'un kalesine, Taş Han ve çevresine, Selçuklu döneminden kalan eserlere bu gözle bakmanızı istiyorum.

Doğu-batı kültürünün kesiştiği; İran'dan, daha uzak coğrafyalardan bize gelen verileri bağrında birleştiren ve anıtsal hâle dönüştüren bir kentte bulunuyorsunuz. Erzurum'dan bu büyüklüklerle ayrılmanızı diliyorum. Ben 1950'lerde Erzurum'a gelmişim. O günlerde Ulu Cami ve çevresindeki doku çok yoğun ve niteliksizdi. Bilim insanlarını göndererek eserlerin planlarını çizdirmiştim.

Sonraki yıllarda ekonomik dengesizlik, büyük göç hareketi Erzurum'a fevkalade sıkıntılar yaşattı. Ama bu semineri burada yapmamız, Erzurum'un ikinci üniversitesini kurmuş olması geleceğin aydınlık kenti olma yolunda gücünü ikiye katladığını gösteriyor.

Çocuklarımızın kimlik ve kültür meselesini erkenden algılamaları, yaşamlarına geçirmeleri, eğitimlerinin bir parçası kılmaları için "Kültür Elçileri" çalışmaları yapıyoruz. Bizi misafir eden belediye başkanlarına, eğitimcilere teşekkür ediyor, yaptıkları desteğin onurlu bir iş olduğunu söylüyorum.

**ÇOCUKLARIMIZIN KİMLİK VE  
KÜLTÜR MESELESİNİ ERKENDEN  
ALGILAMALARI, YAŞAMLARINA  
GEÇİRMELERİ, EĞİTİMLERİNİN  
BİR PARÇASI KILMALARİ İÇİN  
"KÜLTÜR ELÇİLERİ" ÇALIŞMALARI  
YAPIYORUZ.**



Vakıf olarak 2010'da ayrıca, belediye kadrolarının eğitilmesine yoğun bir şekilde önem verdik. ÇEKÜL Akademi'de belirli başlıklar altında belediye başkanlarımız, vekillerimiz, mimarlarımız, KUDEB üyelerimiz; konusunda uzman kişilerden eğitim alıyor.

Erzurum Büyükşehir Belediyesine de bu programı yakından izlemesini öneriyoruz. Türkiye'de birikimli, ileriye yönelik hedefleri olan insanlar var. Doğru proje ve hedeflerle onları bir araya getirmeli, ülkelerine karşılıksız kendilerini adamalarını sağlamalıyız.

Ev sahipliği için Erzurum Büyükşehir Belediyesine teşekkür ediyor, bu büyük tarih toprağının dik durması için yanlarında olduğumuzu belirterek konuşmama son veriyorum.

**NOT:**

ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi, 2008-2012 yılları arasında ETİ ve ÇEKÜL işbirliğiyle yürütülecek bir kurumsal sosyal sorumluluk projesidir.

**Projenin Amacı:** Uygarlıklar ülkesi Türkiye'nin kültürel ve doğal hazinelerinin değerini bilen, bu varlıkları koruma ve yaşatma sorumluluğuna sahip, bilinçli kuşaklar yetiştirmektir. Ülke çapında yapılacak kültürel eğitim uygulamalarıyla, çocukların önce yaşadıkları kenti, sonra da ülkelerini tanımaları, kentlilik bilinci kazanmaları ve edindikleri bilgileri paylaşarak çoğaltmaları hedeflenmektedir.

"ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri" ile Türkiye'nin kültürel mozaigi, çok sesliliği ve renkliliği yeni kuşaklara aktarılacak, bu değerlerin korunması konusunda yeni kuşaklarda bilinç yaratılacaktır. Ayrıca kültürel eğitimi, eğitim kuruluşlarının, eğitimcilerin ve yerel yönetimlerin önceliği hâline getirmek ve yaygınlaştırmak da öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi, Türkiye'nin güncel koşullarını ve gelecek planlarını göz önüne alan, yaygın bir kültürel eğitim seferberliğinin çekirdeğini oluşturmaktadır.



Çift Minareli Medrese, Erzurum

Siirt Bölge Toplantısı / 30 Mart 2013

## BU TOPRAKLARDA KÜLTÜR BİNLERCE YILDIR AĞIR AĞIR OLUŞUYOR

Tarihi Kentler Birliği, kurulduğundan bu yana oturduğumuz toprakların farkına varılması, ortak hareket ederek seçilmişlerin ve atanmışların birlikte hareket etmesinin sağlanmasını temel hedef olarak gördü. Tarihi Kentler Birliğinin bugün geldiği nokta, Avrupa Tarihi Kentler Birliğinin de dikkatini çekmiş ve ülkemizde yapılan çalışmaları yakından izlemeye başlamışlardır.

TKB ve ÇEKÜL'ün bilimsel verilere dayalı yürüttüğü çalışmalar Türkiye'nin kaderini değiştirecek boyuta ulaşmıştır. Bu topraklarda barış istiyorsak eğer kültürel varlık nedenimizi başa almalıyız. Ayrıştırıcı, farklılaştırıcı değil, beraberliğe dayalı büyüklüğü bulduğunuzda ancak barışı sağlarsınız.

Bu topraklarda kültür binlerce yıldır ağır ağır oluşuyor. Siirt'in elli yıl öncesini hatırlıyorum. Dokusu ayakta bir yerleşim vardı. Bir gün yeniden ayağa kaldırma ihtiyacı duyuyorsak, aradaki geçen zamanı hatırlamamız gerekiyor. Düzeyli insanlarla çalışmadığınızda kaynağınızı boşa harcıyorsunuz demektir.

Kentler üzerinde yapılan çalışmalar ahbab-dost ilişkisiyle olmaz. 3'üncü sınıf projeye tarihi eser onarılamaz. Tillo'daki ışık düzeneğinin şaşması buna en büyük örnektir. Bizim bu yanlışı yapmaya hakkımız yok. Doğru insanlar envanteri yapmak zorundayız. Buradan, doğudan doğan güneş batıya kadar sağlıklı gitsin. Hepinizi sevgiyle kucaklıyorum.



Veysel Karani Cami ve Türbesi, Siirt



Tillo Işık Hadisesi, Siirt

## NOT

### TILLO IŞIK HADİSESİ

İbrahim Hakkı; dinsel ilimlerin yanı sıra astronomi, tıp, anatomi, fizyoloji, aritmetik, geometri, felsefe ve psikoloji gibi ilimlere ışık tutan Marifetname adlı dev eserin müellifidir. On sekizinci yüzyılda yaşamış önemli bir bilim insanıdır. “Yeni yılın ilk güneşi, eğer hocamın başucuna düşmezse, ben o güneşi neyleyim!..” diyen İbrahim Hakkı, hocasına olan saygısını göstermektedir.

İbrahim Hakkı Hazretleri astronomi bilgisini kullanarak kurduğu sistemle 21 Mart ve 23 Eylül, güneşin ekvatora dik düştüğü ve böylece gün ve gecenin eşitlendiği ekinoks günlerinde Güneş, kendisi tarafından kurulan sistemle türbe içindeki Hocası İsmail Fakirullah Hazretleri'nin kabri başına düşmüştür.

Işık Hadisesinin gerçekleştiği türbe, bir büyük ve iki küçük kubbenin örttüğü iki oda bir hol ile 8 köşeli ve 10 m yüksekliğinde bir kuleden ibarettir. Her yıl gece ve gündüzün eşit olduğu 21 Mart ve 23 Eylül'de “Işık Hadisesi” bu türbede gerçekleşmektedir.

İbrahim Hakkı Hazretleri, Tillo'nun 3-4 kilometre doğusunda bir tepe üzerinde harçsız taşlarla bir duvar yaptırır. Halk arasında Kal'at-ül Üstad diye bilinen bu duvarın etkisiyle, yeni doğan güneşin ilk ışınları Türbenin tümünü gölgede bırakırken, duvarda bulunan 40x50 santimetre ebadındaki pencereden geçen güneş ışınları, türbe kulesinin penceresine ve oradan da kırılmak suretiyle türbe penceresinden İsmail Fakirullah Hazretlerinin sandukasının başucunu aydınlatmaktadır.

Nallıhan Bölge Toplantısı / 26-27 Nisan 2013

## BİZDEN SONRAKİ KUŞAK BİZDEN DAHA GÜÇLÜ OLMALI

Türkiye'nin yeni yaklaşımlara ihtiyacı vardır. Doğayı yitirdiğimizde üzerine koyduğumuz kültürü de koruyamaz oluruz. Nallıhan kendi modelini geliştirdi. Yıllardır kurmaya çalıştığımız, herkesin içselleştirmesini istediğimiz kavramları Nallıhan çok iyi uygulamayı başardı. Yarınlara hiçbir şey bırakılmamış bir toplumun çocukları olmak istemediğimiz için bu mücadeleyi veriyoruz.

Türkiye, yoktan var etmiş bir cumhuriyettir. Türkiye yokluklardan buraya geldiyse, bizim sorumluluğumuz iki katı büyüyor demektir. Duygular, bağlar koptuğu zaman geleceği kurmak zorlaşıyor. Niçin bu kadar insan Anadolu'da buluşuyor? Çünkü kendi değerlerimizi unutmamamız gerekiyor. Bu toplantılarda aramızdaki farklılıklarla birbirimizi tanıyoruz, benzerliklerimizi görüyoruz. Ancak o zaman yapılan çalışmalar değer kazanıyor.

Aranızda kurucu valilerimiz var. Birlikte çok işler yaptık. Genç arkadaşlar bellek meselesini zor götürüyor. Çünkü nüfus büyüdü, iş alanları farklılaştı, teknoloji herkesi esir aldı. İnsanların toprağına, kimliğine kültürüne bakacak hali kalmadı. Ama bu mazeret değil! Kültür öncelikli bir gelecek olmadığında adımızın bile anlamı kalmıyor, bireyin anlamı kalmıyor. İlk yola çıktığımızda dayanışmayı, çıkar ortamından uzaklaştırmak, kimlik ortamına sokmak istedik. Bunun için kavramlar geliştirdik. TKB toplantılarında temel kavramların altını çizmek için toplanıyoruz. Bireyi, korumadığınızda onun yarattığı uygarlığı da koruyamazsınız. 1970'li yıllarda sadece binanın korunması değil, doğayla çevresiyle, somut olmayan mirasıyla birlikte korunması için yöntemler geliştirdik. Bizden sonraki kuşağın bizden daha güçlü olması gerekli.

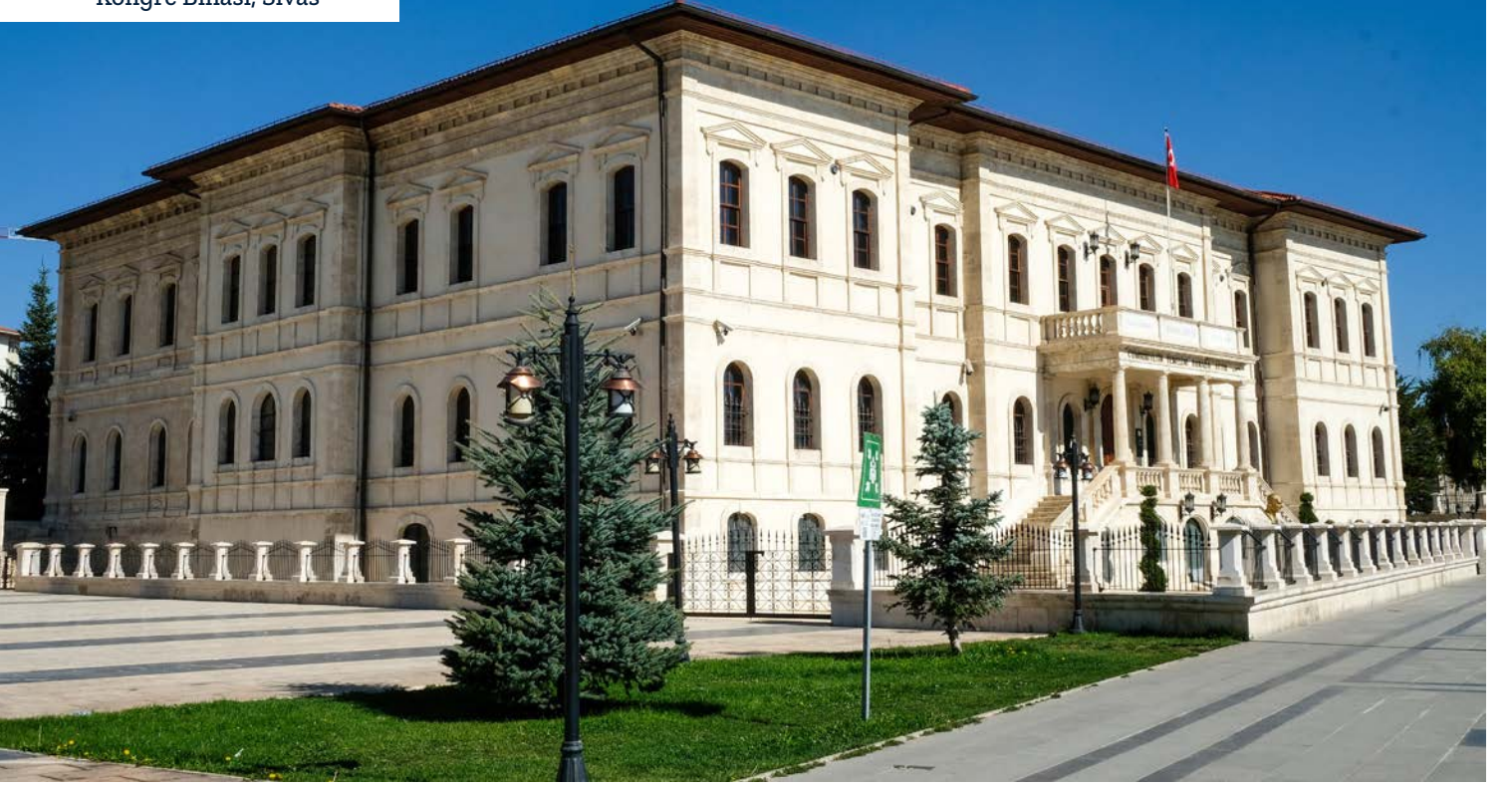




Nallıhan Kuş Cenneti, Ankara



Kocahan, Nallıhan, Ankara



Sivas Semineri Ve Divriği İncelemesi / 28 Haziran 2013

## TARİHİ MİRASA SORUMSUZCA EL UZATILAMAZ

Sivas ve Divriği, Türkiye'nin en önemli tarihsel merkezlerinden biri. Bu nedenle herkesin çok hassas davranması gereken bir yerdeyiz. Kaynak, sadece para demek değildir. Akıl, bilgi bizim en büyük kaynağımızdır. Düzeyli olmayan işler, bilimin, aklın süzgecinden geçmemiş işler bu kente yakışmaz.

İki gündür Sivas Belediye Başkanı bizleri misafir etti, çalışmalarını gösterdi. Artık yerel yöneticiler, kentlerine farklı bakmaya ve korumaya başladı. Ancak bu miras o kadar büyük ki "onarıyoruz" adı altında kültürel mirasın yok edilmesine izin veremeyiz. Tarihi Kentler Birliği ve ÇEKÜL buna izin vermek için kurulmadı.

Mirasımızı iyi benimsemek, özümsemek, tarihi iyi bilmek ve ona göre davranmak gerekiyor. Bir dünya mirasının içinde konuşuyoruz. Burada konuşmak başka yerde konuşmaya benzemez. Bu büyüklüğe yakışır şekilde doğruları söyleyerek, konuşmak zorundayız.

Elli sene sonra vardığım sonuç şudur: Bu miraslar sadece belirli kurumların eline, yetkisine bırakılmayacak kadar önemlidir, herkesin sorumluluk payı vardır. Tarih ve kültür bu sorumsuzluğa müsaade etmez. Yıllardır Sivas için yoğun emek veriyoruz. Bu nedenle, bu mirasın çektiği eziyeti iyi biliyoruz. 50 yıl sonra sabrımız artık tükenmiş bulunuyor.

Örneğin, Sivas'ta Gök Medrese'yi gördük. Birçok kurumun, onarılması için emek verdiği Sivas'ın en görkemli yapısından biri onarıldıktan sonra tekrar kaderine bırakılmış bulunuyor. Bir dizi anlamsız sorunlarla doğru sonuçlara ulaşılamıyor. Tek yönlü kararlarla bu eserler kurtarılamaz. Yeni teknolojilerle, sıfır hatalı işler yapmak zorundayız. Bu noktada hassasiyetimiz derin olmalı. Hiç kimsenin tarihi mirasa el uzatırken sorumsuzca yaklaşmasına izin veremeyiz.

Ülkemizin en görkemli sağlık yapılarından Şifaiye Medresesini de hep birlikte inceledik. Restorasyon yapıldı ama yanlış işlevlendirildiğine tanık olduk. İçerisi algılanamayacak derecede yoğun bir kuşatma altında. Herkes her yerde kazancını arayamaz. Daha önce Cumhurbaşkanımızla ziyaret ettiğimiz bu kültür mirasının, herkesin ortak sorumluluğu olduğunu birlikte vurgulamıştık. Varılan sonuç, düşündüklerimizin tersi bir uygulamayla zedelendiğini görmemizdir.

Artık kültür mirasının bir kimlik, bir temel konu olduğunu yeniden gündeme getirmek zorundayız. Bu mirasın sahibi olduğumuzun bilinciyle, başta kent halkı olmak üzere herkesin duyarlılığının ortak olması gerektiğini gösterme zamanı gelmiştir.



Gök Medrese, Sivas

### **NOT: GÖK MEDRESE**

Gök Medrese, Türk mimarisinin ve süsleme sanatının birlikte görülebildiği en önemli yapılardandır. Yapının çeşitli bölümlerindeki yazıtlardan IV. Kılıçaraslan'ın oğlu III. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde Vezir Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından, 1271 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Gök Medresenin, mermer taş kapısı, ışık-gölge oyununu yaşatacak denli zengin bir görünüme sahiptir. Yapı, açık avlulu, dört eyvanlı, iki katlı plan özelliğine sahiptir. Yapıldığı tarihten itibaren medrese olarak hizmet verdiği bilinen bina 1926 yılında müzeye dönüştürülmüştür.

**Kaynak:** Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü



Buruciye Medresesi, Sivas





Tokat Bölge Toplantısı / 21-22 Haziran 2014

## **YAPILMASI GEREKENLERİ BUGÜN YAPMAZSAN, YARIN YOKTUR!**

**D**eneyim alışverişi dediğimiz, kentler arası ittifak dediğimiz temel kavramlar, başarıların aktarılmasıyla hızla hayata geçecektir. Bu bereketli toprakların dikkatli olması gerekiyor, planlı olması gerekiyor, suların berrak, havasının temiz olması gerekiyor. Ekolojik değerler, doğanın zenginliği ve buna dayalı büyük kültürümüzü masabaşı kararlarla zedelemeyelim.

Tartışmadan, içimize sinmeyen projelerin devreye sokulmasına izin vermeyelim. Gelecek kuşaklardan “niye zedelediniz, bu ormanın rengini niye değiştirdiniz” sorusunu duymak zorunda kalmayalım. O bakımdan neyi nerede, kiminle, hangi bilgi ve aklın büyüklüğüyle yaptığımızı bilmek zorundayız.

Dün sadece Tokat’ı değerlendirdiğimiz küçük bir toplantı yaptık. Tokatlı Tokat’ını bilecek, Tokatlı ulusun içinde, uluslararası boyutta nerede durduğunu bilecek ve bunu azimle, sonuna kadar berrak bir düşünceye, bilime dayalı olarak her yöne taşıyacak.

Tokat’ta bu yılın sonuna kadar temel başlıkları içselleştirmemiz lazım. 2015’in sonunda Tokat’ın attığı adımları somut olarak görüyor olmalıyız. Çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler için düşünülen mekânların sosyal yaşamın içine katılması; Tokat’ın üreten bir kent olduğununun mekânlarla gösterilmesi lazım.

TKB’nin yeni başkanı Yusuf Ziya Bey Karadeniz bölgesinin değerlerini de sıkıntılarını da çok iyi biliyor. Doğu Karadeniz’de, Orta Karadeniz’de, Batı Karadeniz’de kıyıların arkaya bağlanması gerekiyor. Bu örgütlenme sürecinde ve Karadeniz’e kıyısı olan ülkelerle kurulacak işbirliklerinde Yusuf Ziya beyin himayesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Hep yarınları planlıyoruz; aslında yarın yoktur. Yapılması gerekenleri bugün yapmazsan yarın yoktur! O bakımdan ilk seçtiğiniz günden itibaren 5 yılın yarını yoktur. Ancak yaptıklarınız “yarın” olur. Onun için Karadeniz Bölgesindeki güzelim doğayı kirletmeden, bütüncül bir yaklaşımla, yanlışı hiç devreye sokmadan, doğru, bilimsel yöntemlerle ve uzmanların fikirleriyle adımlar atılmalıdır. Bu toplantıdan anlamamız gereken temel mesele budur.

Merkezi ve Kale, Tokat



**DOĞU KARADENİZ'DE, ORTA  
KARADENİZ'DE, BATI KARADENİZ'DE  
KIYILARIN ARKAYA BAĞLANMASI  
GEREKİYOR.**



Kaz Gölü Kuş Cenneti, Tokat

Kayseri Kültepe Antik Kent, Kayseri



Kale, Kayseri







Kayseri Buluşması / 26-27-28 Ekim 2014

## İTTİFAK VE BARIŞ DOLU KENTLER

**K**ültür ve sanatın toprakları olan Anadolu'da yerel yönetimler, kültür varlıklarını yüceltilmelidir. Türkiye yerel yönetim meselesini yıllarca ihmal etmiştir. Yerelden kalkarak gelişmemiş ulusal ve evrensel boyut, sağlam temeller üzerine oturamaz.

Kültür ve sanatın toprakları olan Anadolu'da, halkın kültür zenginliğini yükselten bir geleceği belediye başkanları yüklenmek zorundadır. Tarihi kentler geçmişe öykünerek, geçmişin yanlışlarının sorumluluğunu alarak bugünü kuramaz. Kültür öyle yapıştırmaya gelmez; kolaj değildir. Kültürün başka girdileri vardır. Seçildiğiniz 5 yıl süresince TKB ile dirsek temasını sonuna kadar götürmek zorundasınız.

Kendi başınıza ayakta durma süreci bitmiştir. Onun için ittifak ve barış dolu kentler diyoruz. Türkiye beraberliği ve sevgiyi unutmamalıdır. Türkiye dayanışmaya, komşuluğa ve hemşeriliğe önem veren bir toplumdur. TKB'nin bir dili oluştu. Dil akıl ve bellekten geçen bir birikimin sonucudur. Sözcükler, kelimeler değişmeye başladı. Söylediğim sözün önü ve arkası bağlanır oldu.

Bu, görünmeyen mirastır. Somut olmayan mirastır. Ve gelenekten geleceğe dili olan bir ulusun dilini, Türkçe'yi çok seviyorum. Yerel yönetimlerin "halka göre" bir dile ihtiyacı var. TKB üyesi belediye başkanları %50 oranında değişti. Tecrübeli başkanlarımızın geçmişten bugüne; konuşurken hangi kültüre, sanata ve diğer konulara bağlı cümleleri ve sözcükleri seçtiğine dikkat edin.

Kullandığımız dil önemli arkadaşlar; samimiyet önemli. TKB toplantılarında beraber gelecek umutlarımızı artırıyoruz ve gittiğimiz her yerde başarı kazanmış arkadaşlarımızın, farklı uygulamalarını dinliyor, birlikte inceliyoruz; deneyimlerimizi paylaşıyoruz. Bu, Türkiye'nin yeni haritası olmalıdır.



Edirne Semineri / 21-22 Kasım 2014

## ORTAK BİR DİL, ORTAK BİR HEDEF

Tarihi Kentler Birliğinin Edirne toplantısı, bazı temel kavramların ve temel başlıkların çok yönlü tartışılmasını sağladı: Kentte yıllar önce yapılan ilk Tarihi Kentler Birliği toplantısının, eğitim öncelikli ve ağırlıklı bir niteliği vardı. Çocuklardan yetişkinlere, her kesimden insanın doğal-tarihsel-kültürel miras konusunda eğitilmesini amaçlayan hedeflerin bir bölümü, geçen zaman içinde çok boyutlu olarak gündeme getirildi, olumlu sonuçları da değişik yoğunlukta görülmeye, yaşama geçmeye başladı.

ÇEKÜL Akademisinin, üye belediyelerin çözüm yolları aradıkları, sıkıntı çektikleri bir dizi temel başlığı çözme yolundaki girişimleri ise içerik ve yöntem açısından sürekli yenilenerek, büyük bir boşluğu doldurmaya devam etmektedir. Bu süreç 2015 yılında yeni başlıklarla, dünyadaki gelişmeleri izleyerek, çok özel alanları da içeren bir büyük programa dönüşmek üzeredir. Geçmişte Edirne’de alınan eğitim öncelikli karar, bir bakıma ülkemizde sıkıntı boyutuna ulaşmış bir temel konunun çözümüne yol açmış bulunmaktadır. Kuşkusuz Tarihi Kentler Birliğinin Edirne’deki ilk toplantısının öncesinden başlayan çok yönlü girişimler söz konusuydu.

Yarım yüzyılı geçen bu sürede Edirne’de farklı başlıklar, farklı içeriklerle yaptığımız bir dizi toplantıda temel tartışma konularının başında, doğal değerlerle birlikte zengin kültürel mirasın niteliklerine uygun nasıl korunacağı konusu gelmekteydi. Çünkü böylesi bir zenginlik, uzun yıllar kendi kaderini yaşamak zorunda bırakılmıştı. Trakya sınırları içinde ve dışında ortak bir dil, ortak bir hedef oluşturulamamıştı.

Her yıl Meriç-Tunca’nın taşması kentin komşularıyla bile bir karara bağlanamamış, yarattığı sorunlar sanki bir kader olarak algılanmıştı. Meriç’in taşması, Ergene’nin kirlenmesi hiç gündemden düşmemişti. Bütüncül bir planın gerekliliği sürekli konuşulmuş, paylaşımatacılıma dayalı çözümler üretilmemişti. Bu değinilen noktalara bakarak hiçbir şey yapılmamış anlamı çıkarılmamalıdır.

ÇEKÜL Vakfının geçen sürede yayınladığı “Kendini Koruyan Kentler” dizisinden çıkan “Edirne” kitabında tüm bu süreci izlemek ve gözlemek mümkündür. Ancak Trakya bütünü daha büyük atımlara gereksinim göstermektedir.



**TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ GENİŞ  
KATILIMLI, DENEYİMLİ KURUM-  
KURULUŞ-KİŞİLERLE BİR İLKİ  
BAŞARMAK ÜZERE HERKESİ  
ORTAK BİR ÇİZGİDE BULUŞTURMAK  
İSTEMEKTEDİR.**

Bölgenin üç kentinde, toplam üç üniversite, birbirinden önemli arkeolojik kazılar ve sınır ötesi ilişkiler dikkate alındığında, bu bölge artık yeni ittifakları-birliktelikleri beklemektedir. Trakya'da Edirne odaklı, katılıma dayalı ortak bir dile ulaşılması dünden daha kolay gözükmektedir.

Bu görünür gündeme yeniden başlamanın zamanı gelmiştir. İşte geçen yıl TBB'nin desteği, Tarihi Kentler Birliği ve ÇEKÜL'ün girişimiyle yapılan üç toplantı, gelecek için büyük önem taşımaktadır. "Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları", "Doğa ve Kültür Öncelikli Vizyon Planları", "Kültür Rotaları Mekânsal Planlama Rehberleri" başlıklarıyla birbirini izleyen çalışmalar, Trakya'da herkesimin katılımıyla gerçekleşti. Önümüzü görececek bir noktaya gelmemizi sağladı. Tarihi Kentler Birliği'nin bu son toplantısı, bir anlamda hiç ara vermeden ve zaman yitirmeden eyleme geçmenin gerekliliğini vurgulamak içindir. Yakından izleyenlerin belirttikleri gibi, Trakya bu ilki başarır, Türkiye'nin çeşitli bölgelerine yayılan benzer çalışmalarla birlikte, ülkemiz kültür öncelikli doğa ve kültür haritasına ulaşmayı sağlamış olacaktır.

Kuşkusuz burada Trakya'ya özel bir görev düşmektedir. Gerekli birikime sahip olmanın gücüyle, ortak sorunları çok boyutlu çözme noktasına gelmiş bulunması bunun kanıtıdır. Artık yaratılan zemin buna uygun gözükmektedir. Tarihi Kentler Birliği geniş katılımlı, deneyimli kurum-kuruluş-kişilerle bir ilki başarmak üzere herkesi ortak bir çizgide buluşturmak istemektedir. Edirne'de yapılan sunumlar-tartışmalar, gereken deneyimlerin varlığını göstermekte, uygulama ortamını kolaylaştırmaktadır.

UNESCO'nun Dünya Mirası Listesine iki başlıkla girme başarısını gösteren Edirne'nin, sürekliliği sağlayıcı sistemi oluşturacak çabaların içinde olması, umut ediyorum ki dünden daha fazla birliktelik sağlayabilecektir. Sınır ötesi ilişkilerin kalıcı değerlere dayanması, hedefleri belli başarılarla da süreklilik kazandırır, temel sorunların çözümünü kolaylaştırır. Trakya bütünü içinde Edirne, güçlü birikimine dayalı varlığıyla buna hak kazanmış gözüküyor.

Selimiye Cami, Edirne







Kütahya Semineri / 19-20 Aralık 2014

## SAHİBİ OLMAYAN KENTİN YARINI YOKTUR

T KB'yi kurduğumuz yıllarda bazı çevreler, bu birliğin çok da verimli olmayacağını düşünmüştü. Tarihi Kentler Birliği 15'inci yılına girerken, kentlere baktığımızda ne kadar yol aldığımızı görebilirsiniz.

Eğer siz kentinizi, mirasın sahibi olan hemşerilerinizle beraber ayağa kaldıramazsanız, uluslararası dayanışmalardan, fonlardan alacağınız paralar çok iş görmez. Sahibi olmayan şehrin yarını yoktur. Bu kentte 60'ıncı yılımı kutluyorum. Çoğunuz o zamanlar yoktunuz, çocuktunuz.

Kütahya'nın nereden nereye geldiğinin çok iyi bilinmesi gerekiyor. Bu kentin koruma planı yoktu. Neyin, ne zaman, ne nitelikte korunacağını planı yoktu. 70'lerde Bursa'dan ve diğer kentlerden yardım alarak, her sokağın, her evinin iki cephesini de çizerek, bu şehrin önemini ve büyüklüğünü ortaya koyduk.

Cami, han, hamam... Evet, bu mekânlar kutsal mekânlarımız. Ama evimizin de kutsal olduğu bilinci yoktu. Eğer bugün Kütahya'da evler hâlâ ayakta ise bu durum o yıllarda verilen emeklerin, kararların sonucudur. O yıllarda Kütahya'da koruma çalışmalarını başlatmasaydık, isteyen istediği yere apartman yapacaktı. Oysa Kütahya bir kültür kentidir. Başka kültür odaklarına benzemez!

O açıdan kültür mirası Kütahya'da bütüncül koruma başlığı altında Bursa ile aynı zamanda devreye sokulmuştur. Ancak o günlerde tüm sit sınırlarının daraltılması istendi. Kültür daraltmaya gelmez. Genişletmek, yaşatmak, içinden başka değerler çıkarmak ve o mirası büyüterek geleceğe taşımak gerekir. Ama daraltılmak istenen sınırları tampon bölge ilan ettik. Tampon bölge nedir? Anlaşılcaya kadar dokuyu kurtarmış olduk.

O yıllarda pek çok binanın yıkım kararının alınabileceği kilit bir olaydan bahsediyorum aslında. Buraların ilk kurul başkanı bendim. Eski Hükümet Konağı üzerinde çok durdum. Toplantıları belediyede ve halkın önünde yaptım. Halktan ne saklayacağız ki? Kararları birlikte aldık. Planı onlarla tartıştım. Arkada kimsenin dedikodu yapacağı bir hâl bırakmadım. Tarihe saygılı, demokratik bir sistemi uygulamak zorundayız. O yüzden Kütahya bu badireden biraz olsun kendini kurtardı.

Eski dostlarım, bunu bilen Kütahyalıların çoğu rahmetli oldu; onları saygıyla anıyorum. Ruhları şad olsun. 70'lerde planla başlayan bu koruma hareketi sayesinde şimdi belediye başkanlarının saygıyla sahiplenebileceği bir kent dokusu var. Yeni seçilen arkadaşlara şunu söylemek istiyorum. Gidenin arkasından konuşmayın! “Bu mirası ben devraldım. Daha ileriye götüreceğim” deyin. Kimsenin hayatı bir kentle başlamaz, kentin hayatı da onunla başlamaz! Arkanızda iyi izler bırakırsanız zaten yaşarsınız. O bakımdan sürekliliğin Tarihi Kentler Birliğinde temel mesele olduğunu bilmek zorundayız.

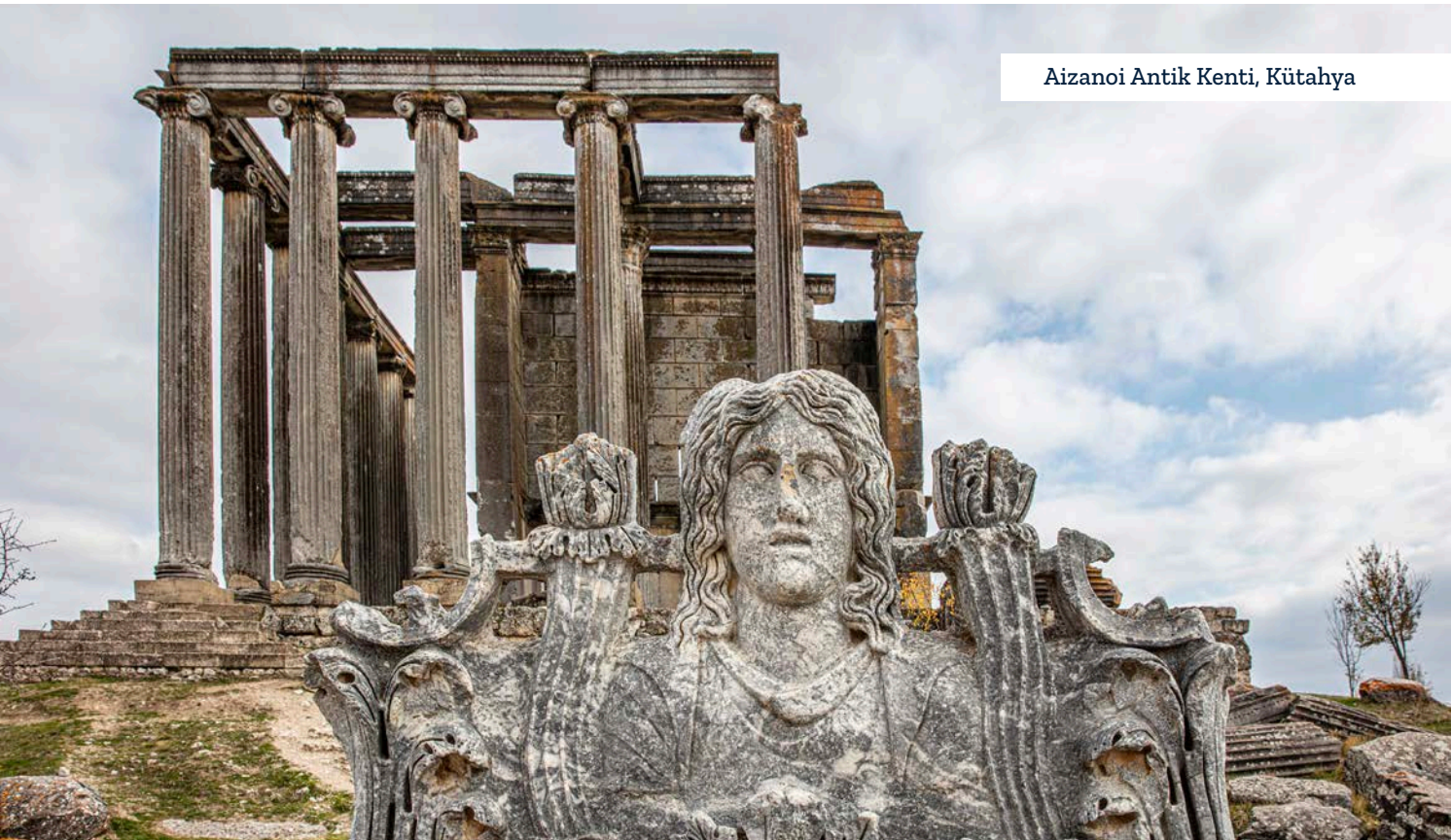
Kütahya'nın içinden akan dereyi kapattık. Alttan geçen suyu iki taraflı vurduk. Akıldan geçen her şey yapılmaz! İçinden su geçen bu kenti kapalı havza haline getirmeye hiç gerek yoktu! Kütahya'da el atacağınız her şeye, korkuyla ve dikkatle el atmak zorundasınız.

Tarih ve doğa size ne veriyorsa onun altını dikkatle çizmek zorundasınız! Birbirine yapışmış, kavgalı binalarda, beton yığınlarının arasında yaşadığımızı görmek acı verici. Kütahya'nın mirası zengindir ve zengin kalmak zorundadır.

Bizim hedefimiz alan yönetiminin doğru yapılmasıdır. Alan yönetimi olmayan kent bütüncül bakamaz. O bakımdan Tarihi Kentler Birliği 2015 yılını sizlerin “alan yönetimi” eğitimine göndereceğiniz uyanık uzmanlarınızla yeni bir eğitim dönemine girecek. Bu eğitime gelişigüzel insan göndermeyin. Hızla yetişecek, hızla sonuç almanızı sağlayacak birikimli insanları gönderin. Bazen ihmal ediyorsunuz ve programa iyi bakmıyorsunuz.

ÇEKÜL Akademi eğitimlerinde 2 binin üzerinde kişi yetiştirdik. Bazı belediyelerin çok ileri gittiğini görüyoruz. Bu eğitimleri bir avantaja çevirmelisiniz. Kalkınma ajanslarında kültürel kimliği ortaya çıkarmak öncelikli olmadıkça, destek verilen projeler istenilen büyüklüğü yaratamaz. Para verdiğiniz yerin yüzünü temizleyemezsen içindeki esnafın kazancını büyütemezsin.

Kültür öncelikli kalkınmada ajansların gözünü açması gerekiyor. 25 sene parlamentodaydım. Ajansların kurulmasına bazı konularda karşı çıktım. Ajanslar, kültür öncelikli kentler için para döngüsünü kullanmak zorunda. Yemek saati geldi. Niçin sizi aç bırakarak bunları konuşuyorum? Çünkü bunları yaparsanız, ancak doyarsınız. Hepinizin ve ülkede herkesin karnı doysun istiyorum.



Aizanoi Antik Kenti, Kütahya

Hz. Süleyman Cemisi ve Türbesi, Diyarbakır



Diyarbakır Surları





Malabadi Köprüsü, Diyarbakır

Diyarbakır Semineri / 27 Şubat-1 Mart 2015

## TARİHİ KENTLERİMİZİ BİRİKİMSİZ KADROLARA BIRAKAMAYIZ

**M**iras sadece fiziki mekânlardan oluşmaz. Bir kentin büyüklüğü bu mirası yaratan, o kentte yaşayan, havasını soluyan, üreten, yazan, çizen insanların büyüklüğüyle ölçülür. İşte Diyarbakır'ın mirası da iz bırakmış insanların yoğunluğuyla ölçülmelidir. Akıl ve düşünce mirasının ürünlerini özümseyip Diyarbakır'ı öyle değerlendirmek gerekir.

Ozanların, yazarların, şairlerin, bilim ve teknoloji tarihine adını yazdıranların bu sokaklarda dolaştığını düşünerek bu kente bakmak zorundasınız. Yerel yönetimin, burada yaşamış Ziya Gökalp'in, Cahit Sıtkı Tarancı'nın evlerini restore etme çabasını çok doğru buluyorum.

Diyarbakır kendi havasının, suyunun, insanının bir ürünüdür. Diyarbakır'da ev sahipliği yapan yerel yönetimler, çok büyük zorlukları aşmaları gerektiğini bilerek koruma yolculuğuna çıktı. Önce Diyarbakır'ın birikimli insanlarını tespit etti. Sonra bu yolda gönülden destek olacak, kentin büyüklüğünü anlayacak insanlara ulaştı. Diyarbakırlı olmayanlar da artık birer hemşehri oldu. Tarihi kentlerimizi, merkezi idarenin masa başında oturan birikimsiz kadrolarına bırakmayacak kadar ciddiyiz. Tarihi belediyelerin başkanları, önceliğiniz birikimli, uzman kadrolar oluşturmak olmalıdır. UNESCO listesine başvurmuş ama Geçici Listede yer alan TKB üyeleri, Diyarbakır örneğini incelemek zorundadır. Başarılarını, zorluklarını görmek ve bu birikimden yararlanmak zorundadır.

Artık kadro hareketinin temel ve öncelikli gündem olduğunu başkanlar kabul etmeli. Teknik kadrolarımız kendi alanlarında güncel bilgiyi, mevzuatı takip eder ve doğru uygular duruma gelmeli. Vali ile belediye başkanının uyuşmadığı yerde çok zaman kaybediyoruz.

Olmaz öyle arkadaşlar! Aynı ülkenin kaynaklarını ortak hedef doğrultusunda kullanıyoruz. Kaynak, sonuçlar doğru alındığı zaman kaynak olur. Kamu-yerel-sivil-özel işbirliği şart. TKB'ye 25 kadar yeni başvuru var. Ama sayısal büyüklük hedeflerimize ulaşmakta gecikme sağlayabilir. Bunu ancak dayanışma ortamıyla aşabiliriz.

Bu nedenle, Türkiye'nin dört bir yanından gelen başkanlarımız, buraya kadar gelmişken ev sahiplerinin elini sıkmadan dönmeyin. Uzaktan görmek başka, el sıkmak, göz göze bakmak başka. Burada emek veren arkadaşlarımla iftihar ediyorum.



Malatya Buluşması / 15-17 Mayıs 2015

## **YERELDEN ULUSALA, ULUSALDAN EVRENSELE**

**K**urulduğu günden beri Türkiye'nin tüm bölgelerini, ileri hedefleri dikkate alarak dengeli programlarla gündeme getiren Tarihi Kentler Birliği, 2015 yılında deneyimlerine uygun bir dizi yeni başlığı değerlendirdi. Aynı zamanda ülkemizin bütününe farklı bakış açılarıyla tanıma, yeni işbirlikleri yaratma yolundaki çabalarını yoğunlaştırdı. Bunun olumlu sonuçlarını görme ortamı bulan TKB, yeni katılan üyeleriyle 15 yılda pekiştirdiği anlayışı bir anlamda bir kez daha kanıtlama olanağı buldu. Her üyesinin, ülkenin her noktasındaki çabalarını görme fırsatı veren bu yaklaşımın sonuçları, "Özendirme Yarışmaları"na da yansımakta, bilgi-deneyim alışverişi her yıl gelişerek güçlenmektedir. Bu yılın ilk büyük semineri böyle bir zemin üzerinde gelişti.

Ev sahipliği yapan Diyarbakır'da "Alan Yönetimi" konusunun sağlam bir eğitim programına dönüşmesi, UNESCO sürecine katkısı, Diyarbakır toplantısının ana hedefiydi. Geçici Listeye giren üyelerimizin sayısının her geçen gün artışı yeni bir örgütlenmeye, ortak hareket etmeye ihtiyaç göstermektedir. Diyarbakır'ın ardından bölge toplantılarının ilkinin Muğla'da düzenlenmesi, Batı Anadolu'daki üyelerimiz için önemli bir kazanım oldu. Değişik ölçekte üye belediyelerin ürettiği değerleri sunmaları, tartışmaya açmaları, "bölgesel bütünlükte koruma" olgusuna bilinçli bakmaları, daha şimdiden çok yönlü yeni bir tasarım ortamını gündeme getirdi.



Antakya'daki bölge toplantısı ise, farklı bir konuyu yaşama geçirmeyi, yeni bir dayanışmanın gerekliliğini vurgular nitelikteydi. TKB ve ÇEKÜL Vakfının ülke gündemine yerleştirmeye çalıştığı “Kültür Öncelikli Rota” başlığı, bölgedeki üyelerimiz açısından doğa-tarih-kültür zenginliklerimizin ortaya çıkmasına neden oldu. Daha şimdiden bölgedeki yedi ilde ön araştırmaların başlamış olması, heyecanlı ortamın bir yansıması olarak nitelenmelidir. Ayrıca Antakya'nın zengin doğa-kültür varlığını hep birlikte görmek, bizler için bulunmaz bir kazanç oldu. Üye belediyelerimizin sundukları bildirimler ise bölgeyi daha ayrıntılı algılama olanağı yarattı.

Mayıs ayında büyük buluşmanın Malatya'da olması, bir bakıma “15'inci Yıl Kutlamaları”nın gündemini açıklama, doğa-kültür-eğitim-örgütlenme alanında alınan yolun bir kez daha hatırlatılmasıydı.

Ülkenin dört bir yanından gelen üyelerle arkada bıraktığımız 15 yılın hesabını kendi kendimize ve tüm kesimlere verme, birikimin büyüklüğünü yansıtmaya açısından önemliydi. Geçen süre içinde ulaşılan noktanın büyüklüğünün temel nedenlerinin başında, doğal-tarihsel kültürel mirasın korunması yolunda ulusal-uluslararası kavramların yaşama doğru geçirilmesi, ülkemize uygun içselleştirilmesiydi.

Bu süreçte, ülkemizde ve üye belediyelerimizde gündemin yoğun değişmesine rağmen sürekliliğin sağlanması, tüm üyelerin ortak dil ortak düşüncede buluşmaları, “yakın tarihimizi yazacaklar” için çok önemli bir başlık ve toplumsal yapımız açısından farklı bir göstergedir. Dileriz gelişerek sürer, dayanışan kurum - kuruluşlarının da umut kapısını aralar. Herkesin başarılarını gösterme olanağı bulunduğu, kültürel kimliğini korumak için yerelin gösterdiği çabaların yansıdığı bu toplantı, bir anlamda her kesim için “eşik noktası” niteliğindedir.

Malatya'nın ev sahipliğinin yarattığı sıcak ortamda dikkati çeken bir diğer nokta, tüm katılanların doğal zenginlikleri görmeleri, her ölçekte yaklaşımları inceleme olanağı bulmaları, geleneksel mirasın korunmasının olmazsa olmaz bir değer olduğunun saptanması, 15'inci yıla uygun bir karşılamaydı.

Özellikle, katılanların üzerinde durduğu gibi, UNESCO Dünya Mirası Listesine girmeye çalışan Aslantepé'den Battalgazi'ye, Yeşilyurt'tan Gündüzbey Balaban Darende'ye uzanan çok yönlü koruma örnekleri, her yönüyle toplantının gündemiyle örtüşüyordu.

Çarpıcı Aşudu/Günpınar şelalesi, bir bakıma gezinin heyecan veren odak noktalarından biriydi. Yıllardır "doğa ve kültürle varız" sözünü sürekli dillendiren ÇEKÜL'ün anılmasına neden oldu. Kuşkusuz gezilen yerler arasında olmadığı için üzülenler de vardı.

Üyeler, Arapgir, Hekimhan ve diğer ilçelerin kanyonlarından tarihsel-kültürel miraslarına kadar uzanan birikimleri konusundaki başarılı çabaları göremediler. Bölgeye özgü kerpiç mimarlık anlayışını sürdüren köylere uğranamaması, "Köyler Yaşamalıdır" programı için bir eksiklikti.

Herkesin ayrılırkenki ortak kanısı, bu çeşitliliğe dayanan zenginliğin nasıl sürekli kılınacağı, dayanışmanın hangi yöntemlerle sağlanacağı noktasında düğümleniyordu. Bu konuda galiba yeni "büyükşehir" olan Malatya'nın, bu görevi üzerine alması, sürekli herkesi destekleyeceği bir birimle, tüm yerleşmeleri toplu hareketle başarıya yöneltmeleridir. Çünkü alınan "umut verici yolun" durma olanağı yoktur.

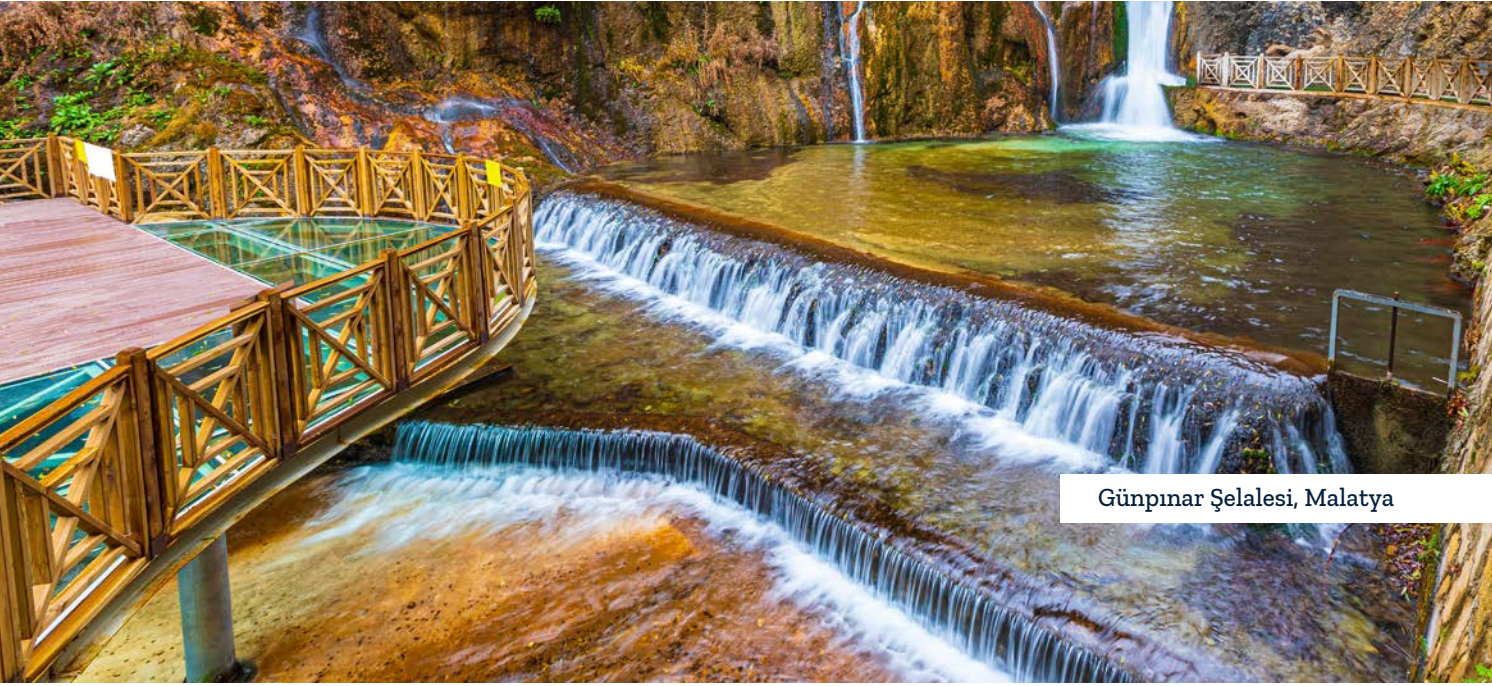
Battalgazi'de Mustafapaşa Kervansarayında gördüğümüz Aslantepé buluntularındaki figürlerden yararlanarak sunulan gösteri, ulusaldan uluslararası yola ulaşmanın somut bir belgesiydi. Zaten TKB'nin temel hedeflerinden biri, yerelden ulusala, ulusaldan evrensele giden yolu sağlam temeller üzerine oturtmaktır.

Bu nedenle, şimdiye kadar desteğini eksik etmeyen TKB ve ÇEKÜL, çevresiyle birlikte Malatya'nın başarısını yakından izleyerek katkı sağlaması doğaldır. En önemli nokta "yaratılan heyecanın sönmemesi", bu zengin kimliğin yaşatılmasıdır.





Arslantepe Höyüğü, Malatya



Günpınar Şelalesi, Malatya



Mustafapaşa Kervansarayı, Malatya



İstanbul (TKB İstanbul Buluşması) / 6 - 8 Kasım 2019

## **BAYATLAMIŞ BAŞLIKLARA VAKTİMİZİN OLMADIĞI BİR DÖNEMDEYİZ**

**D**ünyada ve Türkiye’de gelişen teknoloji ve demokrasi anlayışı içinde hızlı bir değişim söz konusu. Bunu izlemek, özümsemek ve yasal boyutlarını çizerek geniş yığınlara sunmak kolay bir iş değil. Bu nedenle her şeyi üst düzeyde değerlendirmek gerekiyor. Bugün toplumların ortak sıkıntıları var.

Küreselleşen dünyada söz konusu sıkıntılar karşısında dayanacak noktalar arıyor insanlar. Bu dayanak noktaları kurumlar olabilir, sayısal çoğunluğa da ulaşılabilir ama her gün yeniden ve yeniden bu dayanak noktaları halka ulaştırılmıyorsa, bir bıkkınlık yaşanır, boşluk oluşur.

Tarihi Kentler Birliği kurulurken çok önemli bir farkındalık yaratıldı. O sürecin içinde olan ve zemini hazırlayan ÇEKÜL Vakfı, o dönemin bakanları, Mimarlar Odası gibi hem sivil hem de devlet kadrolarının içinde olduğu, birlikte hareket ettiği bir kuruluş öyküsü oluştu. Tarihi kentlerden sorumlu tüm taraflar biraraya gelmişti.

Burada en önemli nokta sivilleşmeyi çok zor götüren bir toplum olmakla birlikte, sivil toplum kuruluşlarının da sivilleşmek zorunda olmalarıdır. Yanlışları doğruymuş gibi sunmaya, ülkemizde ne takat ne de gelecek umudu kalmıştır. Bayatlamış başlıklara vaktimiz olmadığı bir dönemdeyiz.

Nüfusumuzun büyük çoğunluğu genç; onların büyük sıkıntılarını biliyorum. Bugün, biz de gençleşmek zorundayız. Yaş olarak değil, zihinsel olarak. TKB 20’nci yılına



girişiyor; kültür öncelikli gelecek kurgusu için sağlam adımlar atmamızdır. Bir kentin belediye başkanı, hangi kentin belediye başkanı olduğunu bilmeli, söyleyecek sözü olmalı. Çünkü bu topraklarda daima kültür öncelikli ve egemen olmuştur.

TKB'ye seçildiğinden bu yana başkanlık yapan arkadaşlarımız da bunun bilincinde oldu her zaman. Tarihi Kentler Birliği bu sayede bugünlere gelebildi. Bağımsız, özgür, tarafsız özelliğini koruyarak buralara kadar geldi. Biz, birbirimize her türlü eleştiriyi yapabiliriz, yapmışızdır da. Ama örgütlenmeye zarar verecek hiçbir çıkış söz konusu olmamıştır. Bu örgüt içinde ayırım yapmadan, güç ve iradeleri doğrultusunda birbirlerine yardım eden başkanların ortak tavrı, Türkiye'nin de özlediği tavidir.

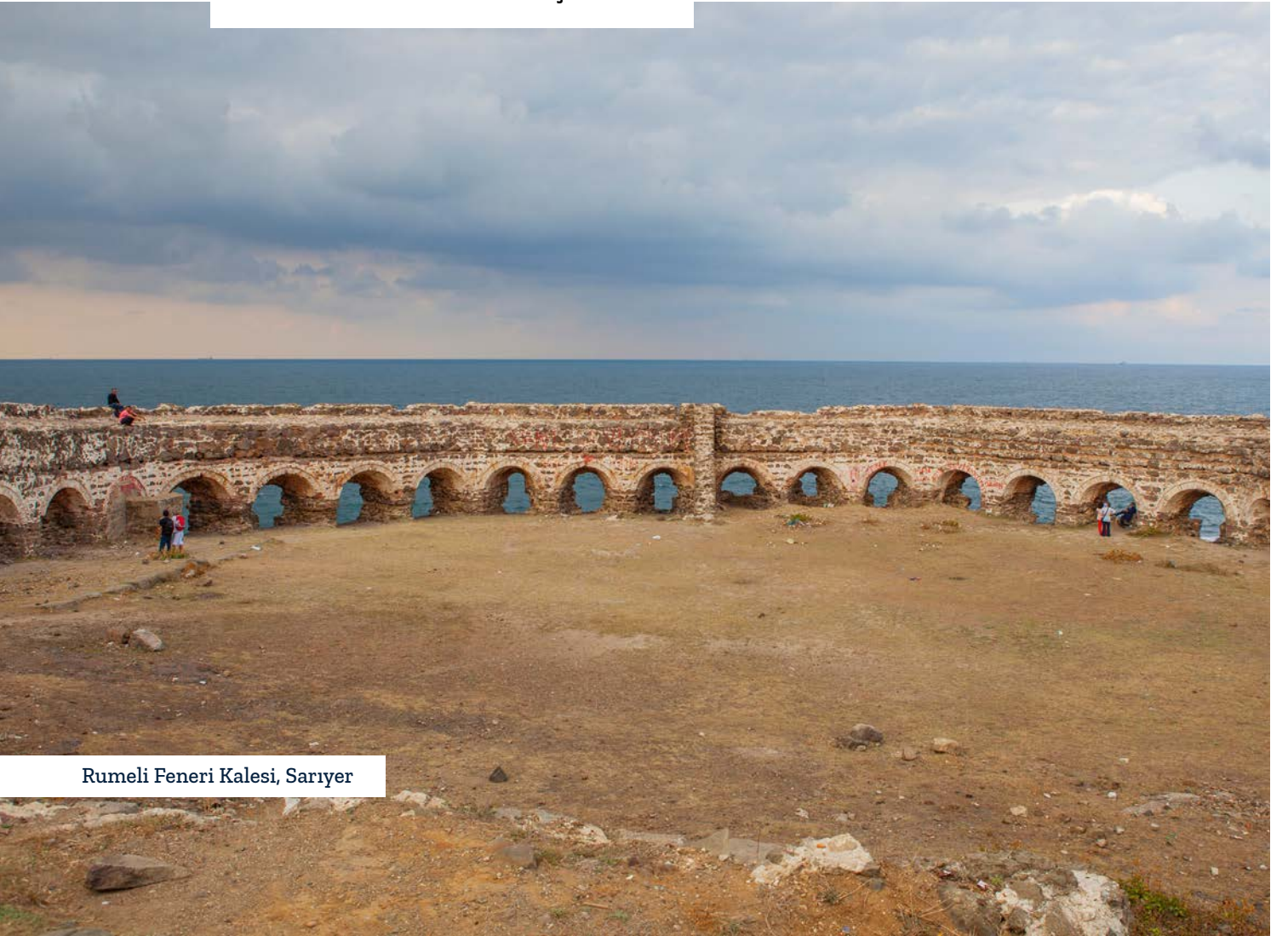
Rakamlarla uğraşmayı çok sevmiyorum; onların içinin dolu olması lazımdır ama burada paylaşmak istediğim rakamlar var. İftihar ederek söylüyorum ki Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bugüne kadar açılmış müzelerin sayısını, TKB olarak 300'e ulaştırdık. Bu ne demektir? Çocuklarımıza mesken tutuyoruz demektir. Kültür varlıkları ve somut olmayan miras açısından Türkiye envantersiz bir toplumdur arkadaşlar. Biz artık hangi kentte ne olduğunu ve ne durumda bulunduğunu gayet iyi biliyoruz. Kentte geçmiş varlıklara dair yayınlar cılızdı. Oysa şimdi kitaplık, envanter, kent ve ihtisas müzeleri oluştu. Sayı, bu yılın sonunda daha da yükselecek. Açtığımız müzeler sadece sayıdan ibaret değil; nitelikleriyle de göz dolduruyor. Açtığımız müzelerin çoğu Avrupa'da ödül alıyor. O açıdan buradaki müzeleri kuran arkadaşlara, oradaki mal varlıklarını bağışlayanlara, ülkesine, memleketine gönüllü açık olanlara çok teşekkür ederim.

Son olarak, bu dağınık ortamda parti boyutunda söylem geliştirmeyin. Bu bizim yarınlarımız için çok büyük engel oluşturur. Bu, eleştiriden uzaklaşım demek değildir. Eleştirisiz hiçbir şey olmaz. Ama söylemek için söylemek, fotoğraf çektirmeye çalışmak, arkadan gelip 5 puan almaya çalışmak kültüre ve kimliğe sığmaz.

Rumeli Hisarı Kalesi, Sarıyer



HER ŞEYİN MERKEZİ YÖNETİMDE  
TOPLANDIĞI BİR TOPLUM  
DEMOKRATİKLEŞEMEZ.



Rumeli Feneri Kalesi, Sarıyer



## Marmara Bölgesinde Deneyim Paylaşımı

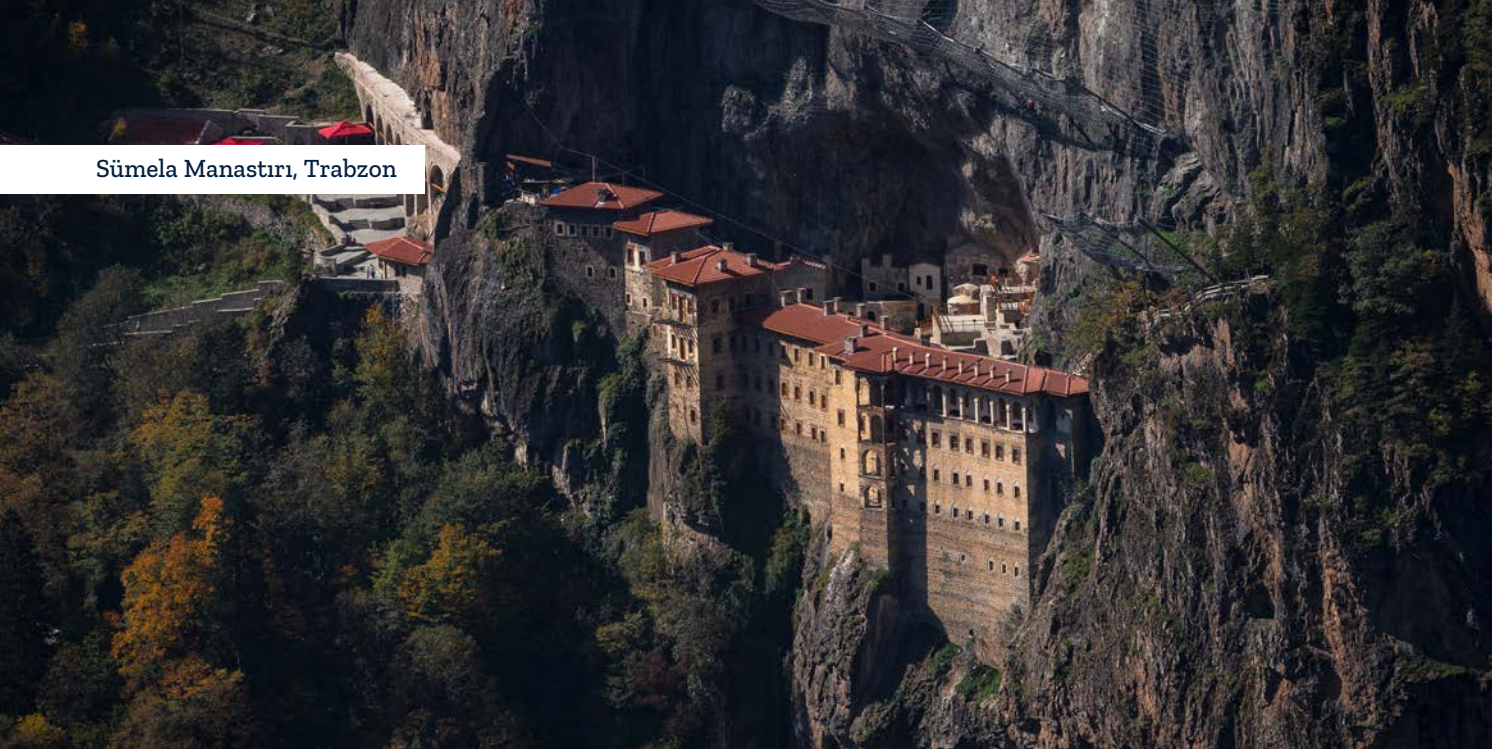
Ülkemizin en uç noktasına kadar çalışarak bu toprakların, üzerinde yaşayan gerçek sahiplerinin olduğuna işaret vermeye çalışıyoruz. Önünü görmeyenler yolda takılır düşer. Toplular da biraz buna benzer. Eğer ileriye planlı hedefler koymazsanız, herkesin paylaşacağı ortak bir gelecek yaratamazsınız. Orada kültür yara alır.

Binlerce yılda üretilmiş kültürleri bir günde eritemezsiniz ve o hakkı da kimse size vermez. Her şeyin merkezi yönetimde toplandığı bir toplum demokratikleşemez. TKB'nin başlattığı bu hareket, kentlerin kimlik arayışlarına cevap ve geleceğe ümit vermesinin ötesinde, merkezi ve yerel yönetim dengesinin biran önce kurulmasını da hedefler.

Bugün Sarıyer'de, İstanbul Boğazının kalbindeyiz. Sarıyer'i düşünürken Boğaz'ın İstanbul'un iklimine, yaşamına nasıl etkileri olduğuna da düşünmeliyiz.



Rumeli Feneri Barınak, Sarıyer



Karadeniz Bölge Toplantısı / 19-20 Ağustos 2016

## KARADENİZ EVRENSEL DİLE VE YENİ OLANAKLARA ULAŞMALIDIR

Tarihi Kentler Birliği 15 yılda çok önemli başarılarla imza attı. Yerel yönetimlerin hem ulusal hem de uluslararası boyutta değiştiğini görüyoruz. Ancak Türkiye’de iyi bir şey yaptığınız zaman karşı güç çok çabuk oluşuyor. Başarıların hemen karşısında zorluklara ve yokluklara itecek güçler oluşuyor. Biz yalnız tarihi mirası korumakla yetinmiyoruz, yanlışlıkları düzelterek, yoğun bir gündemin içinden ve yorgunluktan geliyoruz.

Dikkatsiz davrananlarla çok karşılaştım ama şunu bilin ki bütün güçlükleri yenmenin yolu, beraberliğimiz, birbirimizle dayanışmamız ve güzel ev sahipliğimize geçiyor. Bu işe başladığımız zaman önce bilim insanları, uzmanlar konuştu. Onlar karşılıksız bir biçimde birikimlerini aktardı. Bir kısmı şimdi rahmetli oldu; hepsini sevgiyle anıyorum. Ama şimdi kim konuşuyor? Artık belediye başkanları, doğal mirastan, kültürel mirasa, somut olmayan mirastan, insan sevgisine her şeyi konuşacak düzeye geldi.

Safranbolu’da tek bir cümle söyledim. Sizi sizden başka kimse kurtaramaz dedim. “Kendini Koruyan Kent: Safranbolu” diyerek, bu bilincin gelişmesini sağlayarak 70’lerde koruma çalışmalarına başladık. Biz bildiğimiz kadar konuşacağız, etrafımızdaki bilgiyi büyüttüğümüz kadar konuşacağız, beraberliğimize öncelik tanıdığımız kadar konuşacağız ve bu toplumu ayrıştırmaya, ötekileştirmeye kimsenin gücü yetmeyecek.

Türkiye toplumu şimdi toparlamaya çalışıyor. Dağınıklığa asla yer vermeyeceğiz. Türkiye toplumu çok büyük bir bilgi ve birikimden geliyor. Bu toprakların bize verdiği deneyim çok önemlidir. Bunu sürekli kıldığımız zaman yarınların hesabını verebiliriz.



### **Karadeniz'in Doğal ve Kültürel Mirasının Bütünlüğe Ulaşması**

19-20 Ağustos 2016 tarihinde yapılan Samsun Toplantısı, çok yönlü yararları beraberinde getirdi. Yıllardır üzerinde durduğumuz kent-havza-bölge-ülke bütünlüğünü içeren kavramsal ve uygulamalı çalışmalar, bu yılın son Tarihi Kentler Birliği bölgesel toplantısında, örneklerle somutlanmaya çalışıldı.

Toplantıda, Batı - Orta ve Doğu Karadeniz'de Tarihi Kentler Birliğine üye olan veya olmayan tüm belediyelere yapılan çağrıya yoğun katılım, istenilen hedef için büyük bir başarıydı.

Bugüne kadar Tarihi Kentler Birliği ve ÇEKÜL'ün kavramlarla başlayan ve onların uygulamaya dönüşmesiyle "içselleştirilmesi süreci", toplumumuz için farklı bir aşamadır. Biliyoruz ki, bu kıyı ve gerisindeki uzun Karadeniz coğrafyasının Tarihi Kentler Birliğine üye olsun-olmasın "olmazsa olmazı" dayanışma ve işbirliğidir. Dikkati çeken noktalardan biri de; yerel yöneticilerin doğal-kültürel varlıklarının envanterlerini yaparak zenginliklerinin büyüklüğünü göstermeleridir.

---

**KARADENİZ BÖLGESİ, ÜLKEMİZİN  
DİĞER HAVZA VE BÖLGELERİNDEKİ  
FARKLILIKLAR VE ZENGİNLİKLERLE  
BULUŞTUĞU ZAMAN İSE ÇOK  
ZENGİN DOĞASI ONUN YARATTIĞI  
KÜLTÜR, DÜNDEDEN DAHA FARKLI  
KONUMDA OLACAKTIR.**

Kentlerinin arşivlerini düzenlemeleri, tarihsel yapıları yeni işlevlerle donatmaları, doğal olarak kendilerini daha iyi tanımlarına yol açmış gözüküyor. Çok yönlü yayınların büyük bir hızla çoğalması, diğer sevindirici noktalardan biridir. Kimlikli bir binanın seçilerek, bu arşivlerin ışığında kent müzeleri açmaları, ihtisas müzelerine yönelmeleri, kırsal mirasın devreye sokulması, “doğa ve kültürle varız” sözümüzü kanıtlayacak niteliktedir.

Evet envanterler gerekliydi, onların değerlendirilmesi gerekliydi ama daha önemlisi, halkın kendi varlığını tanıması bunun kadar önemliydi. Konuşma yapma şansı bulamayan kentlerimizin büyük bir bölümünde, kentlerin yüzünün yeniden görünür kılınması, halkın bundan mutluluk duyması, yöneticilerin mutlu oluşlarının verdiği güçle başarıya ulaşmaları, bir anlamda “ülkemiz için bir dönüşümdür”.

Tüm Karadeniz Bölgesini içeren bu toplantıda sanıyoruz ki; gelecekte kendini, doğasını birlikte düşündüğümüz Karadeniz’e kıyası olan diğer ülkelerle, yeni işbirliklerine ve yeni uluslararası ortamlara daha kolay ulaşacağız. Zaten bölge toplantılarının temel amaçlarından biri de “yerelden ulusala, ulusaldan uluslararası boyuta” varlığını taşımaktır.

İster istemez bu bizi kültür öncelikli bir noktaya götürecektir. Safranbolu’nun dünya mirasına girmesi bunun somut bir örneğidir. Biliyoruz ki, diğer belediyelerimizin önemli bir bölümü hazırlıklarını tamamladıkları zaman, Karadeniz de evrensel bir dile ve yeni olanaklara ulaşmış olacaktır. Karadeniz Bölgesi, ülkemizin diğer havza ve bölgelerindeki farklılıklar ve zenginliklerle bulunduğu zaman ise, çok zengin doğası onun yarattığı kültür, dünden daha farklı konumda olacaktır.

Uzun süre kapalı bir bölge olmanın çok ötesinde olan Karadeniz, Kızılırmak Deltası örneğinde olduğu gibi zengin doğası, bölgenin ortaya çıkardığı özgün mimari, yeniyi arayan herkes için “bir dizi bereketi” içermektedir. Şimdi, hepimize düşen, bu toplantının verdiği heyecanla çok yakında Karadeniz’in ülkemiz için “yeni bir gündem” oluşturmasıdır. Kuşkusuz, önemli olan hep değindiğimiz sürekliliğin sağlanmasıdır.

Dayanışmaya dayanan bu toplantıdaki geliştirilen yöntemler, onların sonucundaki uygulamalar, zor koşulların aşıldığını ve aşılabileceğini ortaya koyuyor. Şimdi, artık herkesin daha kolay algılayacağı bir çizgideyiz. TKB’nin dayanışma ve işbirliğini içeren mesajı, dileriz en kısa sürede “temenniden” yaşamın aydınlanmasına dönüşür.





Eskişehir Bölge Toplantısı / 30 Haziran-1 Temmuz / 2017

## ÇARŞILAR SOSYAL YAPININ ÖRGÜTLENDİĞİ ALANLARDIR

Eskişehir'e emeği geçenleri saymakla bitmez. Bunların başında üniversitenin kurulmasına öncülük eden, destek olan Mümtaz Zeytinoğlu ve Prof. Dr. Orhan Oğuz gelir; emekleri çok büyük. Eskişehir Anadolu Üniversitesinin önemli bir örnek olması gerekiyordu. O nedenle yapısını kurgularken, halkı da içine alan bir yaklaşım belirledik. Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen de hem üniversitede hem kent yönetiminde bu anlayışı daha da üstü bir çizgiye taşıyarak devam ettirdi.

Türkiye'nin mal varlığını, akıl varlığını, gelecekle bugün ve yarın arasındaki ilişkiyi, Anadolu kültürünün devingen yapısını korumak istedik. Çünkü dünyaya bir ülke bağışlayan Mustafa Kemal ve arkadaşlarının emeklerine karşılık; bu topraklarda yeni başlıklar altında, yeni dinamikler yaratmamız gerekliliğine inanıyorduk.

Türkiye'nin her yerinden bilim insanları burada buluşuyordu. Ne gerekiyorsa yapmak için herkes hazırды. İstasyon binası ise istasyon binası, lojmansa lojman; ne gerekiyorsa üniversitenin bünyesine aldık. Ve şu anda burada yetişen akademisyenler yeni kurulan üniversitelerde görev aldı; rektör oldu, dekan oldu. Kuruluş yıllarının ruhu Anadolu Üniversitesinde hâlâ devam ediyor. Şimdi o yüzden bu toplantıyı burada yapmak, tüm bu emeklere bir borcumuzdur.

Arkadaşlarınızın bu kente neler kattığını görmemiz, onları dinlememiz gerekir. Türkiye'nin yeniden örgütlenmeye ihtiyacı var arkadaşlar! Nitelikli insan sayımız az. Geleceğe yetiştireceğimiz çocuklar bizden iyi olmalı. İçinden su geçen kentlerimiz var ama suyu boşa akıyor. Halk bunalmış, kafasını çıkaracak yeri yok. Suyun çevresi

**KENTLERİNİZDE AVM  
YAPILABİLİR AMA HALKIN  
ÜRETTİĞİNİ, KÜLTÜRÜNÜ,  
İLETİŞİMİNİ GELİŞTİRDİĞİ YERLER  
ÇARŞILARDIR!**

düzenlenmiyor, bir toplanma alanı yapılmıyor. Porsuk Çayındaki düzenlemeler bu alandaki ilk örneklerden biridir. Su, yaşam alanımızın gelişmesi için önemli. O nedenle akıp giden suya boş boş bakmak yerine, o suyun değerini görmeliyiz. Sağlıklı, temiz bir şekilde akmasını sağlamamız gerekiyor.

Geçen ay Sivas'ta Aksu ve Kızılırmak projelerini inceledik. Yerel yönetimin halkı için sağlıklı bir çevre oluşturma çabasını gördük. Suyuna kıymet veren kentlerin sayısı çoğalmaya başladı.

Çarşılar bu yıl Tarihi Kentler Birliğinin ana gündeminde. Kentlerinizde AVM yapılabilir ama halkın ürettiğini, kültürünü, iletişimini geliştirdiği yerler çarşılardır! Buluşma, el sıkışma, selam verme, birbirine değme alanlarıdır. Sosyal yapı burada güçlenir; iletişim ağı burada oluşur. Çarşılarımızı ayağa kaldıralım diye fantezi yapmıyoruz. Halkın o kentteki varlığını güçlendirmesi, yerel üretimin devam etmesi, kent yaşamının devam etmesi için yapıyoruz.

TKB'nin sürekli üzerinde durduğu geleneksel doku ile yeni gelişen alanların sağlıklı değerlendirilmesidir. Gerçekten geleneksel dokuda Eskişehir Büyükşehir, Odunpazarı, Tepebaşı Belediyeleri kendilerine düşen noktalarda çözüm sağlayarak, bir bakıma yeni gelişme alanlarına da örnek olmuşlardır.

Başkan Dt. Ahmet Ataç'ın değindiği ikinci nokta ise, gençlere ve çocuklara kent bilinci yaratma doğrultusunda "sanat ve kültür" öncelikli ortama yer vermesidir. Bunun mutluluk verici yanı, ulusal-uluslararası ortamlarda başta Büyükşehir olmak üzere, yerel yöneticilerin kentin her noktasını gece-gündüz yaşanır kılmalarıdır; bu, değişimin temel göstergesidir. Nitekim sonuçları kısa sürede ülke gündemine yansımış bulunmaktadır.

Toplantıya katılan TKB üye belediyelerin bu süre içinde deneyim paylaşımı konusundaki girişimleri, toplantının beklentilerini de yansıtıyordu. Bu konuya, kapanış konuşmasında TKB Encümen Üyesi ve Sarıyer Belediye Başkanı Şükrü Genç tekrar değindi ve altını çizdi. Şükrü Genç, kültürel mirasın korunmasının başında, kent topraklarının doğru değerlendirilmesinin öncelikli gündem olmasının gerekliliğini vurguladı. Her toplantıdan sağlıklı sonuçlar almayı geleneğe dönüştüren TKB'nin, bazı başlıkları yineleyerek altını çizmesi de böylece sağlanmış oldu.

Kuşkusuz, ülkemiz tarihinin her döneminin değerlendirilmesi, bunun kaçınılmaz sorumluluğumuz olması, "geçmişe bakışımızın" bir işaretidir. Özellikle, bölgede Kurtuluş Savaşı sonrası yaratılan değerler, bu bölge için bütünleştirici bir öğedir. Bunun yanı sıra, ülkemizde içinden su geçen kentlerin kent varlığına kazandırılması, öncelikli gündemlerimizden biri olmalıdır. Eskişehir, Amasya, Sivas, Aksaray bunun değişik uygulamalarıyla yüklüdür.

Halkın nefes alacağı ortamların suların çevresinde oluşturulması, bunun "genel politikaya dönüştürülmesi", büyük bir değişimdir. Havza-bölge boyutunda işbirliğinin yararları, tasarımdan uygulama ortamlarına kadar her alanda ekonomik ve nitelik açısından getirdiği sonuçlar, bu toplantıda da bir kez daha yinelendi. Ayrıca ortak tarih süreci yaşamış havza-bölgelerde elde edilen olumlu sonuçlar-birikimler, çağın gereği kültür-sanat ortamına da aktarılabilirse, "yaşayan kentler" sözü söz olmakta kalmayacak, yaşama geçmiş olacaktır. Bu toplantı, bunların olabileceğini göstermiştir.

Burdur Buluşması / 20-22 Nisan 2018

## GÖL YOKSA BURDUR'DA YOK

Antalya sahil şeridinin yarattığı turizm etkisine koşut, kültürel mirası korunmuş bir kent olan Burdur'un görülmemesi, bölgede bütünlüğünün yakalanamadığı anlamına gelir. Bu nedenle iki kenti birarada ele almak, bu bölgedeki zenginliği daha açık bir şekilde ortaya koymak gerekir.

Bugün Kibyra'da altı ve üstü birlikte planlanmış bir kentin olanaklarının ne olduğunu gördük. Biz, merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin ortaklığında, potansiyeli daha yüksek projelerin gerçekleştirilmesini istiyoruz. Göller Bölgesini büyük bir havza olarak gördük ve ayrıntılı bir biçimde çalıştık.

TKB'nin Burdur'da toplanmasının temel amacı da Göller Bölgesinin büyük bir havza olduğunu ve göllerin dayanışmayla kurtarılabilceğini hatırlatmaktır. Kalesini; Selçuklu Dönemi mimarlık örnekleri Susuz Han ve İncirli Hanı da anmak isterim. Burdur kent merkezinde 214 tescilli anıt yapı, sivil mimarlık eseri ve ibadet yapılarının yaşatılması için, bu kültür zengini kentte tek yapı ve doku ölçeğinde koruma çalışmaları yürütüyoruz.

Kentimizin geleceğinden sorumlu olduğumuz kadar geçmişinden de sorumlu olduğumuz bilinciyle, kent belleğinde yer etmiş önemli tarihi kültürel yapıları sürdürülebilir bir şekilde yaşatmaya çalışıyoruz. Piribaşlar Evi, Eski Şehir Kulübü, Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi, Murtazaaliler Evi, Bayav Evi, Serdaroğlu Evi gibi tek yapı ölçeğinde projelerimiz; sokak sağlıklılaştırma ile Oluklaraltı Meydan Düzenlemesi, belediyemiz tarafından yapıldı.



Salda Gölü, Burdur



Burdur'da korunması gereken çok sayıda tabiat varlığımız var. Göller Bölgemiz için koruma ve yaşatma mücadelemizi sürdürüyoruz. Toplam su kütlesinin yüzde 50'sini kaybeden Burdur Gölü'nün 2030 yılında kuruyacağı söyleniyor. Gölün çekildiği alanlarda ağır metaller ortaya çıkıyor. Çölleşme riski, çevrede yaşayanlar için tehlike oluşturuyor.

Bir zamanlar verimli olan topraklarımız, canlılar ve kentte yaşayanlar için yaşamsal risk yaratmaya başladı. Bu nedenle, Burdur Gölü için "Göl Yoksa Burdur da Yok" kampanyasını başlattık. Kamuoyunun dikkatini buraya çekmeye çalışıyoruz. Benzer bir çalışmayı Salda Gölü için yürüttük. Farkındalık yaratmak için 2017 yazında milli sporcu Şahika Ercümen, Salda Gölünde tüpsüz dalış yaptı. Sizlerden de su varlığını koruma ve yaşatma çalışmalarına destek istiyoruz. Tarihi ve kültürel mirasımızı korumak ve geleceğe taşımak için ışığımızı Burdur'dan yakalım.

Türkiye'nin yer altı ve yerüstündeki büyük varlığını korumak, bizim başlıca görevimiz. Türkiye bunu bir siyaset hâline getirmek zorundadır, çünkü sadece kendimizin değil, tüm uygarlık tarihinin aklıdır söz konusu olan. Çok katmanlı bir kültürel yapı ve geniş bir coğrafi zenginlik içinde pek çok uygarlığın izini görmek mümkünken; arkeolojik çalışmalara destek olma ve kültür mirasını yaşatma ve koruma çalışmaları bir büyük devlet politikası hâline getirilmeli. Biz TKB ve ÇEKÜL olarak bu meseleyi defalarca gündeme getirdik. Türkiye bir kültür coğrafyasıdır; anayasasında da onun bir kültür devleti olduğunun vurgulanması gerekmektedir. Kültür, sosyal yapının değişmesini, eğitimin inceltmesini ve bugün var olan boşlukların doldurulmasını sağlayacaktır. Burdur, bu nedenle önemli bir merkez. Antik kentler, bize korumaya ve kentin potansiyeline dair çok şey söylüyor. Dün Kibyra'daydık. Orada tekrar gördük ki, korumayı küresel ölçekte düşünmek ve ele almak çok önemli. Isparta'yı Antalya'dan, Antalya'yı Afyon'dan, Afyon'u Burdur'dan ve diğer kentlerden ayrı düşünmemek, kentleri birarada değerlendirmek, kültürel ve akıl birlikteliğinin gereğidir.



Sagalassos Antik Kenti, Burdur



Kültür Üniversitesi, Doktora Unvanı Töreni / Aralık 2016

## KÜLTÜR MİRASI RİCA İLE KORUNMAZ

Çok zor günler yaşıyor dünya... Belki de dünyanın gördüğü en zor günler... Çünkü aklın ermediği, dünkü yaşamın, bilginin, birikimin bugüne ulaşamadığı bir dönemden geçiyoruz. Bir sürü sorun acımasızca dünyanın başında...

Dünya, bereketini sunduğu insanı tarafından değersiz hâle getirildi ve savaşlarla da en ağır bedeli ödüyor... Dünyayı bu kadar büyük sıkıntıya sokmamız ayıp! Bu, acımasızlık! Gelecek insanlar için acılarla dolu coğrafyalar bırakmak, bize yakışmıyor! Ben gerçekten yeni bir dönem başlasın istiyorum. Yaptığımızın doğru olup olmadığını kontrol ederek yaşama devam edelim istiyorum.

Bu salonda pırıl pırıl gençler görüyorum; ama onlara bir taraftan geleceğin sorumluluğunu yüklemek isterken, bir taraftan da zedelenmiş bir dünya bırakacağımızı gördüğüm için utanıyorum; bu bizim ayıbımızdır! Bu dünyadaki acımasızlığın bir sınırı olmalıdır!

Sadece kendin için yaşıyorsan, yaşamı paylaşmıyorsan; bu bencilliği kendine huy edinmişsen gelecek, karanlık demektir. Kültür Üniversitesinde her kademedeki insanın bu töreni düzenlemesi benim için başka bir anlam taşıyor.

Uygarlıklar ve kültür onu üreten toplumların yaşamından daha uzundur. Kültür çok geç oluşur; uzun erimlidir. Anadolu gibi bir coğrafyayı bize bahşeden, ayakta dursun durmasın, toprağın altında olsun olmasın, bırakılan işte o uzun erimli kültür ürünleridir.

Bu topraklarda her yere her şeyi dikemeyiz; her yere her şeyi yapamayız! Kendi doğal yapısı içindeki değerleri zedeleyerek hareket edemeyiz! Dünyanın çektiği bu sıkıntının en yoğun sorumlusu bu köklü coğrafyada yaşadığımız için biziz. Uygarlık tarihi bizle başlıyor.

Bu topraklarda yürütülen arkeolojik kazılarda dünyanın derinlikli tarihi gün yüzüne çıkıyor. O nedenle onlardan daha fazla sorumluyuz! Eğitim kurumlarımız kültür öncelikli eğitimi baş tacı eden kurumlar olmalıdır. Kültür öncelikli gelecek

**SORUMLULUK ALDIKLARI  
KADAR O ÜNİVERSİTELER, O  
KENTLERİN SAHİBİDİRLER.  
AYDINLIK YÜZLERİNİ O KENTE  
YANSITTIKLARI KADAR  
ÜNİVERSİTEDİRLER.**

vadetmeyen eğitim anlayışı, yarınlarda geride kalmış toplumlar yaratmak demektir. Bu kadar derin bir geçmişini olan bir coğrafyada buna kimin iradesi yeter!

Türkiye'de her karış toprağın ne büyüklükte olduğunun artık öğrenilmesi lazımdır. İş işten geçtikten sonra koca alanların yok edildiği, aklın saçma sapan savrulduğu bir coğrafyada olmak istemiyorum. Bu yaşa kadar çok güzel insanlarla tanıştım. Şimdi çoğu bu salonda. Anadolu'nun soğuk hava şartlarına rağmen kalkıp gelmişler.

Sadece bir kişi bile, kendi memleketinin yurttaşı olarak, hemşehrisi olarak o kente dik durmayı anlatabilir. Bu büyük kültür mirası başkasına rica edilerek korunamaz. Bireyin kendini tanıması, anlatabilmesi, kendi bilincinin ne kadar geliştiğiyle ilgilidir. Bunun da yolu varlık nedenini öğrenmesiyle olur.

Niçin bugün biraz acı konuşuyorum? Yaptığımız şeyler mutluluk veriyor, evet! Ama yangından mal kaçırıyoruz. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisine büyük görevler düşüyor. Bu salonda mecliste görev yapmış, görevlerini doldurmuş arkadaşlarım da var. Onlar bu sorumluluğu iyi bilirler.

Kültür öncelikli bir anayasanın gerekliliğine inanıyorum. Kültür öncelikli bir bakışınız yoksa o anayasanın içini doldurmak zordur. Yurttaşı olması, dünyalı olması daha da zordur! Saygın bir Türkiye istiyorum; onurlu bir Türkiye istiyorum. Geleceğin bu çocuklara emanet olarak değil, geleceğin sahipliğinin verilmesini istiyorum.

Biliyorum salon toplantılarına gitmek, dinlemek genç kuşaklar için çok zordur. Ama bugün buraya geldiniz. Kuşaklararası beraberliğimizi, paylaşımımızı kutluyoruz. Artık yerimizden kalkmak gerekiyor. Bir işi kotarmak için hareket etmek gerekiyor. Masa başında soruların cevabı aranmaz. Kendi sorularınızın cevaplarını bulmak istiyorsanız hareket etmelisiniz. Kendi sorularımı kendim sordum, cevaplarımı da kendim buldum. Ülkeme katkıya da karar verdim, demek zorundasınız. Kendi çıkarınız ülke çıkarının önüne geçiyorsa, işte o gün yanlış davranan bir birey doğmuş demektir.

Üniversitelere çok teşekkür etmek istiyorum! Burada bir ima var. Sorumluluk aldıkları kadar o üniversiteler, o kentlerin sahibidirler. Aydınlik yüzlerini o kente yansittikleri kadar üniversitedirler. Kültür Üniversitesini kuranlara, bu ismin getirdiği sorumluluğu taşıyan insanlara teşekkür borçluyum.

Kültürleri olan üniversiteler Türkiye'nin her yerinde varlıklarını göstermek zorundadır. Yalnız sadece kuruldukları kentlerde değil, birikimleriyle Türkiye'nin her yerinde varlıklarını görmek istiyoruz. 50 yıldır neredeyse tüm ülkede çalıştım. Ama zaman zaman çok yalnız kaldım. Çünkü henüz sivilite kavramı oturmamıştı. Siviliteğin sonuna kadar beraberlik olduğunu bilmeliyiz. Siviliteğin alternatif ürettiğini, siviliteğin gelişmeye dair sözü olduğunu ve Türkiye'ye önemli katkıların sivil hareketten geldiğini unutmamalıyız. O nedenle yıllar önce koruma yolculuğuna başlarken; kamunun diri güçlerini görmek istiyoruz; yerelin seçilmişlerinin, onu seçenlerin hakkının yenmemesini istiyoruz; sivil hareketin doğruları ve alternatifleri göstermesini istiyoruz; özel kesimi de bu topraklardan aldıkları paranın bir kısmını kültür, eğitim ve doğanın sürdürülebilirliği için yine topraklara bırakmasını istiyoruz diye yola çıkmıştık.

Geliştirdiğimiz bu kavramlar bugünün ve yarının kavramları olsun, evrensel olsun istiyoruz. Biz ciddi ve ağırlığı olan bir ülkeyiz. Omuzlarımızda büyük kültürel birikimin sorumluluğu var. Büyük uygarlıkların sonuçları var. Biz herhangi bir toprak parçasının çocukları değiliz! O nedenle sevgili gençler; bizim kuşağın yanlışlarına, aymazlıklarına düşmeyiniz. Bizim kuşağın başarılarını yanınıza alarak, yarınlara kurmanızı istiyorum.

## SUYLA GELEN KÜLTÜR

Yarım yüzyılı aşan deneyimler göstermiştir ki, ülkemizde doğa-kültür öncelikli bakış açısı olmadan, bu büyük birikimin sürekliliği zorluklarla doludur. Böyle bir büyük birikimin önemine uygun korunması ise ülkenin tüm kesimlerinin ortak çabalarının görünür kılınmasıyla mümkündür.

Bu konuda yasalarla sorumlu kılınan kamu kuruluşlarının özverili çabaları, çeşitliliğe dayanan yoğun birikimin üstesinden gelinmesinde değişik güçlüklerle karşılaşmaktadır. Herkesin ortak bir bilince ve sorumluluğa ulaştırılması süreci ise, artık gündemimizin ana maddesi olmalıdır.

Bu arada zaman içinde artan olumsuzluklar niteliğin hızla yitirilmesine, doğal ve kültürel varlıklarımızın dönüşü olmayan bir yola girmesine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra artan nüfus sağlıksız yaşam ortamları yaratmakta, eğitimle elde edilecek bilinç, istenilen düzeye ulaşmamaktadır. Çevremizde yaşanan savaşların etkileriyle toplumsal yapı zedelenmekte, aidiyet duygusu görünür düzeyde zayıflamaktadır. Bu noktada artık kendimize bir dizi soru sormak zorundayız. Ülkemizde bir "sahiplik duygusuna" yeniden nasıl ulaşabiliriz? Değindiğimiz sorunlu ortam, nereye kadar sürdürülebilir? Hepinizin bildiği gibi, bütün bu değerlere yeniden yaşam hakkı tanıyabilmemiz için, birlikteliği sağlayacak bir irade göstermeliyiz ama bu iradeyi nasıl göstereceğiz?

Yarım yüzyılı aşan sürede iki şeyi sürekli söylüyoruz: Bilinçli-egitimli birliktelik ile dilimizden düşürmediğimiz "kamu-yerel-özel-sivil" kesimlerin dayanışması. Bu dayanışmaya dünden daha çok ihtiyacımız var. Bu da ancak bize yaşam şansı veren doğamızla, aklımızı kullanarak onun sunduğu olanaklarla sağlanabilir. Doğal olarak, bunların yansımaları yaşam kültürümüze de süreklilik kazandırılabilir.

Yıllar önce sorunlar bu denli büyümemişken, doğal-kültürel mirası koruma amaçlı geliştirdiğimiz kavramlar eşliğinde bilinçlenme yolunda hazırladığımız doğa ve kültür belgeselleri, bugün neredeyse bir anı, bir belge olarak değerlendirilebilir nitelikte.

O günlerde ulusal-uluslararası yansımaları olan bu belgesellerde sürekli "suyla gelen kültür" diyor, kendimize bütüncül çıkış yolları arıyorduk. Bir yandan da ülkemizin çeşitliliğe dayalı derinlikli yaşam kültürümüzün dünya coğrafyaları için de çok özel bir anlamı olduğunu vurgulamaya çalışıyorduk. Kuşkusuz şimdi biraz daha sesimizi yükselterek yine aynı şeyleri söyleyebiliyoruz. Ama artık her şey dünkü gibi değil, çok şey niteliğini yitirdi. Yeni koşulları da dikkate alarak, kendimize sorduğumuz sorulara cevap arayarak, somut sonuçlara varacak yeni yollar aradığımızda, düşüncelerimizi şu başlıklar altında toplayabiliriz: Doğanın nimetini sürekli kılmak, onun yarattığı kültürü devingen duruma getirmek, her kuşak insanımızı bu doğrultuda eğitmek, üretilen kavram ve değerleri üretenler eliyle tanıtmak ve fırsatçıların yaratacakları zedeleyici ortamlara yer vermemek. Yarım yüzyıl bu söylemleri eyleme dönüştürmede, özverili kurum-kuruluş kişilerce tüm zor koşullara rağmen yine de bir noktaya ulaşılması, "inançlı bir inadin" sonucudur. Burada bütüncül bakış açısıyla zamanı iyi değerlendirme de söz konusudur. Artık yitirilenleri tekrarlamakta yarar yok, alınan yolu güçlendirmek ve yeni yollar aramak gerekiyor. TKB ve ÇEKÜL Vakfının, bir dizi sağlam kavrama dayalı denenmiş ve başarıya ulaşmış uygulamalarını bir bütüne ulaştırmak için

“İçinden Su Geçen Kentler” başlığında tüm ülkeyi ve yerleşim yerlerini, ortak değerlerde buluşmaya-buluşmaya çağırıyoruz.

TKB üye belediyelerimizin bugüne kadar gösterdikleri başarı nedeniyle, ülke geneline “bütün bakabilme” olanağını yansıtmak istiyoruz. Suyun bağlayıcı, dayanışmayı sağlayıcı niteliğiyle yolumuzu kısaltacağımızı görüyoruz. Yıllar önce Kelkit Havza Birliği ile başlayan ve hızla yayılan denemelerimiz, bugün yaygın bir yaşama alanı yaratmış bulunuyor. Herkesin bildiği gibi, suyla gelen kültür aynı zamanda ortak yaşama kültürüdür. Artık bunu düze çıkarmak, doğa ile kültürü barıştırmak, hepimizin görevi olmalıdır. Aynı zamanda bu, topraklarımızın zengin kültürüyle ülkemizin dünya coğrafyasındaki özel yerini doğru belirleme, evrensel bir dile ulaşma anlamını da taşır.

Değindiğimiz gibi, su odaklı başlattığımız havza çalışmalarımız yalnız Kelkit Havzası ile kalmamış, ülke bütününde yeni örneklerle belirli bir yaygınlığa ulaşmıştır. Bu verimli birikimin her ölçekteki örnekleri, bütüne ulaşmada umudumuzu güçlendirmektedir. Sulara dayalı havzalardan ülke bütününe giden yolda yaptığımız çalışmalar, hemen hemen TKB üye belediyelerinin tümünü içine almakta, herkesi kavrayabilmektedir. Çay-dere-irmakların kıyısında gelişmiş yerleşmelerin dokularına uygun uyguladıkları yöntemi açıkladığımız zaman, her yerleşme “kendine uygun yolu ve yöntemi” kolaylıkla bulabilecektir.

**BİLİNÇLİ-EĞİTİMLİ  
BİRLİKTELİK İLE DİLİMİZDEN  
DÜŞÜRMEYİŞİMİZ “KAMU-  
YEREL-ÖZEL-SİVİL” KESİMLERİN  
DAYANIŞMASI. BU DAYANIŞMAYA  
DÜNDEN DAHA ÇOK İHTİYACIMIZ  
VAR. BU DA ANCAK BİZE YAŞAM  
ŞANSI VEREN DOĞAMIZLA,  
AKLİMİZİ KULLANARAK ONUN  
SUNDUĞU OLANAKLARLA  
SAĞLANABİLİR. DOĞAL OLARAK,  
BUNLARIN YANSIMASI YAŞAM  
KÜLTÜRÜMÜZE DE SÜREKLİLİK  
KAZANDIRILABİLİR.**

ÇEKÜL uzmanlarının TKB üye belediyelerine dönük çalışmalarını, eğitim programlarıyla yaşama dönüştürmek, hepimizin ortak görevi olmalıdır. O zaman, sorunlarla yüklü dünyamızda ülkemiz, önemine uygun yaşama biçimini egemen kılabilir. 2018 yılında gittikçe yoğunlaşarak bu hedef ve düşüncelerimizi yaşama dönüştürmeyi başarabileceğimizi umuyoruz. Ayrıca ülkemizin yitirdiklerini bir yana bırakarak, kültürel büyüklüğünü, gün yüzüne çıkarma yolundaki çabalarımız, bütüne ulaşmada önemli bir adım olacaktır.

Doğa ve kültürümüzün, kentsel kimliğimizin, büyüyen yanlışlardan çok sağlıklı yaşam ortamlarına ihtiyacı vardır. Yeter ki varı var kılalım...





Çanakkale Buluşması / 2 Eylül 2005

## "DÜŞÜNCE" BU TOPRAKLARDA BÜYÜDÜ

Çanakkale'de böyle bir toplantıda buluşurken, temel bir cümle, temel bir çıkış noktası arandığında, doğanın kültürün derinliğinden bakıldığında, bu topraklarda insanlık ve uygarlık tarihini oluşturanların, dünyadan "geldikleri gibi gitmedikleri" görülür. Tüm güçlüklerle "direncin geliştirildiği" topraklardır bu topraklar. Bu nedenle her karışında, bir yeni bilinmeyenle karşılaşmanın kaçınılmaz olduğunun bilinciyle hareket etmek gerekir. Geçmiş, yalnız "öğrenme", "ders alma" alanı değildir. Bundan daha önemlisi, büyük çatışmalardan sonra, "yeni bir dünya kurmanın" sürekliliğini sağlama başarısıdır. Çatışmalar ve çelişkilerle dolu böyle bir dünyada önemli olan, tüm toplumların birlikteliğini güçlendirmek, sıradan değer yargılarından sıyrarak kalıcı "evrensel doğrulara" yöneltmektir. Çanakkale bu açıdan, toplumların "kendini tanıma", "kendini yargılama", ulaşılabilecek doğrularla yeni bir yaşam biçimini "düşünme" alanıdır. Çanakkale bu nedenle düşünmek, ileriye dönük doğru karar almak için sürekli özel bir coğrafya olmuştur. Buradan geçen gemiler, binlerce yılın "birikimini" diğer coğrafyalara taşırlar. İstanbul'dan, Çanakkale'den dünyaya akıtılabileceğimiz evrensel değerler, bugün bu topraklarda yaşayan bizler için büyük bir kazançtır. Bu toprakların altında üstünde, her incelik, her büyüklük vardır. Anadolu'da Hitit Uygarlığı'nın önemini anlamak, bir oranda Troia'yı anlamak demektir... Anadolu mitolojisinde iz sürmek, "aydınlanma" çağında yol almak demektir... Osmanlı'yı Balkanlar'da anlamak, Mustafa Kemal Atatürk'ü, dünya savaşlarının "gerçek nedenlerini" anlamak demektir... Günümüzün yanlışlarını, Türkiye Cumhuriyeti'nin gittikçe artan önemini anlamak, buradan Kurtuluş Savaşı'na açılan "aydınlığı görmek" demektir... Kısacası, bireyin birey, "gerçek varlık" olduğunu anlamak, bu yüklü geçmişi anlamak demektir... İşte bütün bu nedenlerle buradayız. Anadolu'nun 12 bin yıl geçmişe giden, içinde "düşüncenin büyüdüğü" yerleşme tarihiyle buradayız. Onun için ölenleri kalanları, bugünleri bize "armağan edenleri" anmak için, bu toplantıyı burada farklı bir içerikle yapıyoruz. 2005 yılının son ayında İstanbul'da, buradaki birikimleri, "dünyaya", uluslararası ortamlara aktaracağız. 2006 yılında, bu toplantılara katılacak ve evsahipliği yapacak kentleri, artık farklı "sorumluluklar" bekliyor. Bu çok verimli 5 yılın ardından, Tarihi Kentler



Birliği'nin, Türkiye'nin "yeniden yapılanma" sürecini, çok değişik boyutlara taşıması gerekiyor. Anadolu uygarlık tarihinin büyük birikimini ve yükünü taşıyan bu kentler, son "yasal düzenlemelerle", yeni bir sorumluluğu yüklenmiş gözüküyorlar. Yerelden kaynaklanan özlü değerlerin, küreselleşen dünyanın gündemine doğrularıyla egemen olması yolu da buradan geçiyor. Bu yolun, "sürekli açık tutulması", özlü değerlerin "kesintisiz üretilmesi" ise, bizim çabalarımızın niteliğine bağlı. Gittikçe büyüyoruz... Gittikçe birlikteliğimiz güçleniyor... Gittikçe kalıcı değerleri yaşatma sorumluluğumuz artıyor... Bunu ancak "düzeyle değerler üretmek", dayanışmamızın "gücünü artırarak" aşabiliriz. Bu tür kurumların kuruluşların da "tıkanma noktaları" vardır. Bir süre sonra kuruluş sıkıntıları unutulur, her şey doğalmış gibi gelir. Oysa başarı zamanı daralmaya, yokuş dikleşmeye başlar. Kurduğumuz "Cumhuriyet" de böyle bir süreçten geçti. Şimdi bizlerin dayanışmamız oranında, emeğimizin yoğunluğu ve gösterdiğimiz özen oranında, ürettiğimiz değerler geleceğe taşınacak. Tarihi Kentler Birliği artık, salt kendi varlığı için değil, ülkemizin yerel yönetimine, ülke yönetimine, doğal-tarihsel-kültürel birikiminden aldığı güçle dünyaya, saygınlığımızı artırıcı "özenilir bir gündem oluşturma" sorumluluğunu da yüklenme noktasına gelmiş bulunmaktadır. Bu aynı zamanda, kendisinin de varlık nedenidir. Türkiye'de, bir süre yoğun bir biçimde bu bölgede, doğal-tarihsel-kültürel varlıkların korunması konusunda sorumluluk yüklenmiş kişilerden biri olarak, iki kişiyi saygıyla anarak konuşmamı bitirmek istiyorum: Prof. Dr. Raci Bademli, Prof. Dr. Manfred Korfmann. Bu bölgede genel kararları alırken, uluslararası boyuta taşırken, yasal düzenlemelere giderken, onların verdikleri çaba, ancak "yurtseverlikle" açıklanabilir. Prof. Dr. Raci Bademli aynı zamanda, yalnız bu bölgeye değil yurdun her köşesine, bilgisini aktarmaya, herkese destek vermeye çalışan, ÇEKÜL Vakfı'nın örnek insanıydı... Masabaşı kültüründen uzak bir bilim insanıydı... Beni kırmayarak geldiği Tokat'ta, son önemli konuşmasını, Tarihi Kentler Birliği'nin gündemine giren, "Havza Boyutunda Koruma" üzerine yaptı. Eğer "ülkemize emek verenleri" saygıyla anacaksak, artık bu topraklarda "sağlıksız karar" almayalım... Anılarımızı, birikimlerimizi, dünya tarihinin doğrularını zedelemeyelim... Arkamızdan, bizim kuşağımız için kötü söz söylenmesin... Tarihi Kentler Birliği de, ülke gündeminde "geliştirdiği doğrularla" anılsın... Son söz olarak, bu topraklara "sorumluluğumuz azalmasın" diyorum. "Yaşanabilir bir gelecek" için, saygılar sunuyorum...

## DOĞAL VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA YEREL GÜCÜN ÖNCELİĞİ -İNCELEME

20'nci yüzyılı bir çıkış noktası olarak alırsak, Türkiye'nin geçen bu kısa süre içinde doğal-kültürel mirasa bakış açısında çok önemli değişim ve dönüşümler yaşandığı görülür. Bu değişim-dönüşümün ilk belirtilerinde, Avrupa Konseyi'nin 1975 yılında "Geçmişimiz İçin Bir Gelecek" başlığıyla başlattığı girişimin de payı vardır.

Ülkenin her noktasından büyük kentlere ve Avrupa ülkelerine göçün yaşandığı bu 20'nci yüzyılın ikinci yarısı, bir bakıma kültürel miras için de dönüm noktasıdır. Kırsal kesimden başlayarak değişik kültürel varlıklarıyla yüklü kentlerin "büyük bir erozyona" uğraması alınan yasal önlemleri aşan olumsuz bir değişimi birlikte getirmiştir. Bunun yanı sıra sağlıksız büyüme ve sanayi alanlarına yanlış yer seçimi, kentsel bütünlükte büyük yaralar açmış, doğruyu bulmanın bedelini büyütüştür. Herkesin bildiği gibi bu gerçek karşısında Türkiye, özellikle İstanbul, taşınması güç bir değer kaybına uğramıştır. UNESCO başta olmak üzere uluslararası kuruluşların yeni kavramları ve önlemleri ışığında yapılan düzenlemeler ise, yeterince içselleştirme olanağına kavuşmadan süreç hızını yitirmeden sürmüş, ilgili kurum-kuruluşların gücü baskıyı önlemeye yetmemiştir. Bu süreci ülkemiz arayışlar içinde geçirmiş, "kentsel dokulara bütüncül yaklaşımı egemen kılmak" için bulunduğu coğrafyanın gerçeklerine uygun yeni yöntemlere yönelmiştir. Kısa süredeki yasal düzenlemeler içinde özellikle orta ölçekteki yerleşmelerde başarı arayışı, yeni kavramlar ışığında yerel önlemlerle yeni bir bilinç yaratma girişimi, uzun süren çabalarla sağlıklı sonuçlara biraz olsun ulaşmayı başarmıştır.

Bugün UNESCO Dünya Mirası Listesine giren ülkemizdeki örneklerin geçmişi irdelendiğinde, her kesimin uzun erimli katkılarının önemli payı olduğu görülür. Bu, ayrıca süreklilik kavramının gerekliliğinin somut bir işaretidir. Mutlu sonuçlar benzer ölçekteki yerleşimleri tetiklemiş, Safranbolu başta olmak üzere Beypazarı ve birçok kentte yeni uygulamalar, ülke bütününe yayılmıştır.

Burada temel kavram, "birliktelik-süreklilik" üzerine kurulmuş, merkezi-yerel yönetim bağlantısı yerelden ülke bütününe yaygınlık kazanmıştır. Birliktelikli süreklilikle "kamu-yerel-sivil-özel kesimlerin" dağınıklığı ağır da olsa giderilmeye çalışılmış, sorumluluğun bilinçlendirmenin ortak bir çaba gerektirdiği sürekli değişik yollar denenerek yaşama geçmesi, olumlu örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Geçen zaman içinde halkın, varlığını kimlikli kılan değerlerle yeniden buluşması, nitelikli korumanın ayrıcalık yaratması, umutsuzluğun azalmasını, yapılabiliğinin çoğalmasına yol açmaya başlamıştır. Ayrıca yerel dinamiklerin her şeyi başkalarından, merkezi güçlerden beklemesi, başarının farklı yollarla da sağlanabileceği bir çizgiye ulaşması, eninde sonunda dönüşümü birlikte getirmiştir. Olumlu gelişmelerle birlikte göçle temel değerlerden kopma, sürekli bir başka



güçlük yaratmış, bu durum hızı kesilmeden sürmüştür. Yoğun hareketli süreklilik, özellikle İstanbul için dinmeyen bir yara olmuştur. Örneğin, buna karşın Tarihi Kentler Birliği üyesi İstanbul'daki ilçe belediyeleri, diğer kurumlarla birlikte anıtsal yapılardan sokak dokularının iyileştirilmesi yeni işlevlerle donatılmasına, çevre düzenlemelerinden sosyal-kültürel işlevlere uzanan bir yaklaşımı egemen kılmıştır. Başta söylediğimiz gibi, 21. yüzyılın başındaki iyileşmeler, 5 temel başlığın gerekliliğini ortaya koymuştur.

“Doğal-kültürel miras-eğitim-örgütlenme-tanıtım” na başlıkları, gündemin temel başlıklarına dönüşmüştür.

Somut-soyut tüm miras için geçerli olan bu başlıklar, ancak bütünüyle düşünüldüğünde değer kazanabilir ve bir ileri hedefe yönelebilir. Türkiye çeşitliliğe dayanan doğal-kültürel mirasıyla, her dönemde kültürel zenginliğe ulaşabilmiş bir özel coğrafya olarak, “toprağın altını ve üstünü birlikte korudukça” UNESCO'nun tüm dünyadan beklediği sorumluluğu da yerine getirmiş, kalıcı değerleri yaşatmış olacaktır.

---

**TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ,  
ÜYELERİNE HEM DOĞAL KÜLTÜREL  
HEM DE EĞİTİM-ÖRGÜTLENME-  
TANITIM ALANINDA YENİ BİR  
ANLAYIŞI EGEMEN KILMAKTADIR.**

Son yıllarda artan savaşlar, bugünlerde belki sürüp gelen göçlerden daha fazla doğal-kültürel varlıkları, birikimleri zedelemektedir. Özellikle ülkemiz için başlamış olan olumlu çabaları da bir oranda zorlamaktadır. Bu gerçekleri dikkate alarak, Türkiye'deki bu yeni kimlik arayışlarının ulaştığı olumlu sonuçları hızla değişen koşullar içinde değerlendirmek gerekir. Yasalarda iyileştirmeler, kültürel varlıklara yeni kaynak arayışları -her düzeyde-her yaşta eğitim, geleneksel konutlardan sokaklara-mahallelere-kentlere-havzalara ülke bütününe uzanan kültürel öncelikli yol haritaları, kültür öncelikli rotalar ve yeni stratejilerle, bu bir bakıma doğrudan halkın bilinçli katılımına zemin hazırlama eylemidir.

Böylesi bir kıpırdanma hareketi içinde yerel yönetimlerin sorumluluk yüklenerek, yıllardır beklediğimiz bir dönüşümün yaşanması, küçümsenmeyecek bir gelişmedir. Bu değişik başlıklar ve ölçeklerdeki girişimler, “arkeolojik alanlara ilginin artması” yerel yönetimlerin sorumluluk yüklenmesi, her kesimin katılmaya çalışması, kentlerde değişik başlıklardaki müzelerin hızla devreye girmesi, ülke ölçeğinde doğal-kültürel varlıkların envanterinin yoğunlaşması, bu ki eğitimin tetiklenmesi, bunun bir yarışmaya dönüşmesi, Türkiye kadar tüm dünyanın da yakından ilgilenmelerini gerektirecek nitelikte değişimlerdir.

Düne kadar Türkiye'deki UNESCO Dünya Mirası listesine giren yerlerin sınırlılığı dikkate alınır, son yıllarda yerel yönetimlerin yoğun başvuruları, çok şeyin değiştiğinin bir işaretidir. İlgili bakanlıklar, çeşitli kurumlar, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve özellikle Tarihi Kentler Birliği ve ÇEKÜL Vakfı, yerel yönetimlerin uzmanlarına, yetkililerine yönelik yaptıkları eğitimlerin başlıklarını ve içeriklerini de bu doğrultuda yoğunlaştırmış ve yaygınlaştırmıştır.

Büyük bir sayıya ulaşan istekler de gelişmelerin bütünü içinde, kültürel miras eğitiminin ağırlık kazandığının bir işaretidir. Tarihi Kentler Birliği, üyelerine hem doğal kültürel hem de eğitim-örgütlenme-tanıtım alanında yeni bir anlayışı egemen kılmaktadır.

Sonuçların bir oranda başarıya dönüşmüş olması, emeğin boşa gitmediğinin işaretidir. Daha şimdiden TKB'nin "her kentte bir kent müzesi ve arşivini" kurma çağrısı, 100'ün üzerindeki TKB üyesi kentte yansımaları bulmuş, bir bölümü ise sürekli geliştirdiği programlarıyla devingen bir ortam yaratmıştır. İpekyolu Belediye Başkanları Forumu 2015 Bursa Toplantısında alınan kararlar Kent Müzeleri girişimi yaygınlaştırmış, uluslararası bir boyuta da taşınmıştır.

Yalnız kent müzeleriyle kalınmayarak tüm üye belediyelere ihtisas müzelerine yönelik girişimlere destek verilerek müzeler yelpazesi genişletilmiştir. Ayrıca arkeolojik dönemlerden başlayarak günümüze endüstri mirasının ulaşabilen örneklerinin envanteri yapılarak, uygun işlevler verilmesi yolunda ilginç sonuçlara ulaşılmış, farklı denemeler gelecek için ipuçları sağlamıştır.

"Paylaşan ve dayanışan kentler" başlığı altındaki ülkeyi bir bütün olarak görme anlayışı ise 500'e yakın doğal ve tarihsel kimliği olan TKB üyesi kentler arasında yeni ilişkiler ağının oluşmasına neden olmuştur. Yerel odaklı geliştirilen program ve hedefler doğaldır ki İstanbul'da da yansımaları bulacaktır. Bu doğrultuda uluslararası bir buluşma olanağı olarak İstanbul, kültürel kimlik ve kültürel miras konusunda sürekli bir gündeme sahiptir.

**İSTANBUL, YEREL  
BİRLİKTELİĞİNDEN  
ULUSLARARASI DAYANIŞMAYA  
UZANAN BİR GÜNDEMDE  
YAŞAMI SÜREKLİ KILABİLİR.  
TARİHİ DOKUYLA YENİ  
GELİŞEN ALANLAR ARASINDA  
BAĞ KURABİLİR.  
YERSİZ  
ELEŞTİRİLERDEN ÇOK,  
KALICI DESTEKLERLE BU  
KENTİN SORUNLARINA  
CEVAP VEREBİLİRİZ. ÇÜNKÜ  
SAVAŞLARIN, GÖÇLERİN  
YANLIŞLARINI YALNIZ İSTANBUL  
DEĞİL KÜRESEL DÜNYA BİLE  
KARŞILAYAMAZ**

Anıtsal yapılardan dokulara ulaşan ve müzelerle geniş çevrelere açılan girişimler, şu anda İstanbul'u, Anadolu-Trakya bütünü içinde farklı sorumluluklara yöneltmektedir. Kentte yapılan kazılar kentin varlığını daha ayrıntılı öğrenmemize yol açtığı kadar tarih derinliğini de artırmaktadır.

Yoğun mirasın çevre ve silüet değerinin korunması, göçün hızını kırarak sahiplik duygusunun güçlendirilmesi, başlatılan yeni kültürel dönüşümün de ağırlığını korumasını birlikte getirmektedir.

Burada ulusal-uluslararası ortak bir hedefte buluşulması için "yeni bir gündeme" ihtiyaç vardır. Bu gündemde UNESCO'nun geliştirdiği, hepimizin gönülden katıldığı temel ilkeler acaba hızla değişen koşullar içinde nasıl gerçeklik kazanacaktır? Küresel dünyada tüm coğrafyalara

baktığımızda, kültürel mirasla yüklü bölgeler için nasıl bir denge kurabiliriz? Değerleri altüst eden değişme ve zor koşulların getirdiği sonuçları önleyebilir miyiz? Ana girdi olarak UNESCO'nun eşitlik ilkesini zedelemeyen, Türkiye bu sorulara cevap alabileceğimiz önemli coğrafyalardan biri olabilir mi?

Sürekli değiştiğimiz 2000 yılı sonrası umut verici yereldeki iyileşmeler

doğrultusunda her bölgede görünür değişimler, Suriye'deki göç sorunlarıyla birlikte bütüncül koruma yolundaki Antakya, Gaziantep, Mardin, Şanlıurfa başta olmak üzere açık biçimde birçok kenti etkilemektedir. Kentler bir ölçü olarak tam UNESCO Dünya Mirası Listesine katılma çabaları içindeyken, bu büyük göçle yükselen sıcak ortam denebilecek mi? Çünkü çok şeyin öncelikleri değişmiş bulunuyor. Bu zor ortamda Diyarbakır'ın Dünya Miras Listesine girmesi, böylesi bir "iradenin ve çabanın" somut bir örneğidir.

Şimdilik kültür varlıklarını koruma hedeflerini bu kentler sürdürmeye çalışmaktadır. Ancak bu göç olgusu o bölgelerden İstanbul'a, Avrupa'ya uzanan küresel bir soruna dönüşmüştür. Türkiye'nin kültürel varlıklarını korumadaki yeni stratejilerini ve başarısını bu ortam yine de belirli oranda zorlamıştır. Bu, duraklama anlamına gelmemekte, ancak etkileri büyük dalgalanmalarla önceliklerinin değişmesine neden olmaktadır. Yine de değişen koşullarda Türkiye bu coğrafya içinde geleceğe miras bırakacak değerlerle yeni ve kalıcı yöntemler arayacaktır.

Örneğin, Güneydoğu Anadolu'nun önemli kenti Gaziantep, kalesinden çarşı ve mahallelerine, arkeolojik alanlarına kazandırdığı yeni değerlerle görünür bir başarıya ulaşırken, "şimdi göçmen iskaniyle uğraşmak" zorunda kalmıştır. Her şeye rağmen yine de önceliklerini korumak istemektedir. Düne kadar sınırlı sayıdaki müzesinden ihtisas müzeleriyle birlikte 17 müzeye ulaşmış, Zeugma kazılarıyla uluslararası bir müzeyi bütüne katmayı başarmıştır. Bu yerel öncelikli yeni bir gündemin kök saldıgının işaretidir.

Osmanlı başkenti Bursa, aynı yerel odaklı çabalarla UNESCO Dünya Mirası Listesine girmiş, ülke sınırlarını ötesine Balkanlara katkı vererek kültürün bütünlüğünü kanıtlamaya çalışmaktadır. Köy ölçeğinde ise, Bursa/Cumalıkızık Köyü ile "Köyler Yaşamalıdır" başlığı altında başlatılan girişimi yaygınlaştırmaktadır.

Daha önce Safranbolu'nun yakınındaki Yörük Köyü, Doğu Anadolu'da Kemaliye'nin Apçağa Köyü, her kentteki özgün niteliğini koruyan köylerle, yereldeki uyanışın örneklerini vermekte, kırsal yaşamı diri tutmayı, bir oranda göç konusunda dönüşü sağlamayı hedeflemektedir. Tüm yerleşmelerde köyler, kasabalar, kentler her noktada gündem içine çekilmektedir.

Bu "değişim fiziki ortamda da" izlenebilir. Valiliklerin ve belediyelerin doğal ve kültürel miras envanterleri artık somut olmayan mirası da içermekte, bunların yanısıra çoğalan yayınlar, sivil toplum örgütleri ve bilim çevreleri ile merkezi hükümetin yerel temsilcileri ve belediyelerle, geniş bir yayın politikasını içermektedir.

Hep dönüp dolaşıp söylemek istediğimiz bu gelişmelerin içinde İstanbul değerlendirilmelidir. İstanbul'un artan nüfusunun yarattığı konut baskısı Trakya'da Tekirdağ'a, Anadolu'da İzmit'e ulaşmış, İstanbul yeniden değerlendirildiğinde ulusal-uluslararası bir değerlendirme içinde herkesin birikim ve katkılarıyla dünyanın vazgeçemediği bir büyüklüğü koruma gerekliliğini gündeme getirmiştir. İstanbul, yerel birlikteliğinden uluslararası dayanışmaya uzanan bir gündemde yaşamı sürekli kılabilir. Tarihi dokuyla yeni gelişen alanlar arasında bağ kurabilir. Yersiz eleştirilerden çok, kalıcı desteklerle bu kentin sorunlarına cevap verebiliriz. Çünkü savaşların, göçlerin yanlışlarını yalnız İstanbul değil küresel dünya bile karşılayamaz. Anlamli olan görünür yanlışların nereden kaynaklandığı değil, yanlışları üreten ortamı iyileştirmektir. Bu da "kültürel varlıklara yeni bir yaşam hakkı" tanımını kaçınılmaz kılar.

NOT







## PROF. DR. METİN SÖZEN

Metin Sözen 24 Mayıs 1936 tarihinde Elazığ'da doğdu. 2004 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Sanat ve Mimarlık Tarihi öğretim üyeliğinden emekli oldu. Türkiye'deki doğal, tarihsel ve kültürel mirasın önemine uygun korunması, yaşatılması ve tanıtılması amacıyla yoğun çaba gösteren bir bilim insanı olan Prof. Dr. Metin Sözen Safranbolu, Kastamonu, Bursa, Edirne, Uşak, Afyonkarahisar, Denizli, Karaman, Ağırnas, Tokat, Amasya, Gümüşhane, Sivas, Malatya, Elazığ, Kars, Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, İstanbul başta olmak üzere farklı ölçeklerdeki yerleşmelerde koruma politikaları ve projelerinin uygulanmasını sağladı. TBMM Başkanlığı Kültür ve Sanat Danışmanı, Bilim ve Değerlendirme Kurulu Başkanı olarak yeniden yapılanma sürecinde Devletin Evi Saray başlığı altında geliştirdiği Saray Müze, Müze İçinde Müze, Depo Müze, Fabrika Müze kavramları ışığında, 1984-2009 yılları arasında Dolmabahçe, Beylerbeyi, Yıldız saraylarında; Aynalıkavak, Küçüksu, İhlamur, Beykoz, Maslak kasırlarında ve Yalova Atatürk Köşkündeki bilimsel çalışmaları yönetti. Uzun yıllar Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarının üyelik ve başkanlık görevlerini yürüttü. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2007 yılı "Kültür ve Sanat Büyük Ödülü" olmak üzere çeşitli ödüller aldı.

1990 yılında kurulan ÇEKÜL/Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfının kurucusu ve başkanı olan Metin Sözen, 2000 yılında ise Tarihi Kentler Birliğinin/TKB kurulmasına öncülük etti. TKB Danışma Kurulu Başkanı olarak kamu-yerel-sivil-özel kesimlerin yerelde işbirliği geliştirmesi için örgütlenme çalışmalarına emek vermeye devam ediyor. 19 yıldır düzenlenen TKB Koruma Özendirme Yarışmasında "Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü" her yıl tarihi bir kentin belediyesine veriliyor.